

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΕΥΠ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αναλυτική προσέγγιση του φαινομένου της κακοποίησης-παραμέλησης ανηλίκων, μέσα από τις εμπειρίες επαγγελματιών εργαζομένων σε φορείς κοινωνικής προστασίας.

Σπουδάστρια: Τριανταφύλλη Σοφία

Υπεύθυνη καθηγήτρια: Κουκούλη Σοφία

Ιούνιος 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 1^ο Μορφές Κακοποίησης	
1.1 Γενικός ορισμός κακοποίησης.....	3
1.2 Οι μορφές και τα χαρακτηριστικά κακοποίησης.....	3
1.2.1 Σωματική κακοποίηση και διαγνωστικά χαρακτηριστικά.....	3
1.2.2 Συναισθηματική κακοποίηση και τύποι συναισθηματικής κακοποίησης.....	6
1.2.3 Σεξουαλική κακοποίηση και χαρακτηριστικά.....	8
1.2.4 Παραμέληση και τύποι παραμέλησης.....	10
1.2.5 Έκθεση σε κίνδυνο και εκμετάλλευση.....	11
Κεφάλαιο 2^ο Αίτια κακοποίησης- Ο ρόλος της οικογένειας	
2.1 Ο ρόλος και η επιρροή της οικογένειας στην ζωή του παιδιού.....	13
2.2 Η βία μέσα στην οικογένεια	14
2.3_Ο ρόλος των οικογενειακών και των εξω-οικογενειακών παραγόντων	16
2.4 Η σημασία του Κοινωνικού και ψυχιατρικού ιστορικού.....	18
Κεφάλαιο 3^ο Οι συνέπειες της κακοποίησης για το παιδί	
3.1 Οι συνέπειες της κακοποίησης για το παιδί	20
3.1.1 Οι συνέπειες σωματικής κακοποίησης.....	22
3.1.2 Οι συνέπειες συναισθηματικής κακοποίησης.....	22
3.1.3 Οι συνέπειες σεξουαλικής κακοποίησης.....	23
3.1.4 Οι συνέπειες της παραμέλησης.....	24
Κεφάλαιο 4^ο Νομοθετικό πλαίσιο για την κακοποίηση σε Διεθνές και Εθνικό επίπεδο	
4.1 Η σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού.....	25
4.2 Το Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο για την κακοποίηση.....	26
Κεφάλαιο 5^ο ΠΛΑΙΣΙΑ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	
5.1 Παιδικό Χωριό SOS.....	29
5.2 Χαμόγελο του Παιδιού.....	30
5.3 Κέντρο Βρεφών Μητέρα.....	31
5.4 Εταιρία Προστασίας Ανηλίκων.....	32
5.5 Μονάδα Κοινωνικής Φροντίδας Παιδιού (Πεντέλης).....	33
Κεφάλαιο 6^ο Κοινωνική Εργασία και κακοποίηση παιδιών	
6.1 Η συμβολή της Κοινωνικής Εργασίας σε επίπεδο πρόληψης.....	34
6.2 Η συμβολή της Κοινωνικής Εργασίας σε επίπεδο αντιμετώπισης.....	36

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 7^ο ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

7.1 Σκοπός έρευνας.....	40
7.2 Μεθοδολογική προσέγγιση.....	40

7.3 Θεματικές ενότητες συνεντεύξεων.....	41
--	----

7.4 Συλλογή στοιχείων- Ανάλυση συνεντεύξεων με ανάλυση περιεχομένου.....	43
--	----

7.5 Δυσκολίες	44
---------------------	----

7.6 Περιγραφή δείγματος.....	44
------------------------------	----

Κεφάλαιο 8^ο ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	47
--	----

Κεφάλαιο 9^ο ΣΥΖΗΤΗΣΗ

9.1 Συζήτηση.....	56
-------------------	----

9.2 Συμπεράσματα- Προτάσεις.....	57
----------------------------------	----

Βιβλιογραφία.....	59
-------------------	----

Παράρτημα.....	61
----------------	----

Πίνακας I.....	46
----------------	----

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω την υπεύθυνη καθηγήτρια Κουκούλη Σοφία, η οποία με την πολύτιμη καθοδήγησή της, με βοήθησε στην εκπόνηση αυτής της εργασίας. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συμμετέχοντες στην έρευνα για τον πολύτιμο χρόνο που αφιέρωσαν, οι οποίοι συνέβαλαν σημαντικά στην διεξαγωγή της και στο να μοιραστούμε απόψεις, γνώσεις και εμπειρίες!

Εισαγωγή

Η κακοποίηση είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο σε πολλές χώρες . Πολλά παιδιά τραυματίζονται καθημερινά στο σχολικό, οικογενειακό, κοινωνικό περιβάλλον, με τρόπους που ενδεχομένως να μην αναγνωρίζει η πλειονότητα, ως κακοποιητικούς. Η άγνοια, η άρνηση και η αποφυγή αυτού του δύσκολου θέματος, συντηρούν την κακοποίηση του παιδιού. Είναι απίστευτο πως οι ενήλικες, οι γονείς ή ακόμα και οι κηδεμόνες των παιδιών μπορούν να φερθούν με τόση σκληρότητα σε αυτά. Παρόλο που βρισκόμαστε στον 21ό αιώνα και υποστηρίζουμε τις σύγχρονες ιδέες για την προστασία και τα δικαιώματα του παιδιού ,μέσα από μηχανισμούς του κράτους- κοινωνικής πολιτικής, μέσα από υπηρεσίες, εθνικές και διεθνείς οργανώσεις , δυστυχώς ακόμα και στις μέρες μας και σε σύγχρονες κοινωνίες ,διαπιστώνονται συνεχώς περιστατικά βίας και κακοποίησης. (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου 1991)

Η βία γενικότερα αντιμετωπίζεται ως κοινωνικό φαινόμενο αλλά και ως ένα τεράστιο ιατροκοινωνικό πρόβλημα, που μπορεί να εμφανιστεί σε όλες τις οικογένειες και κυρίως σε ευάλωτες ομάδες που δεν μπορούν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι η βία πιθανότατα να πλήξει το γυναικείο πληθυσμό, τους ηλικιωμένους και τα παιδιά. Η βία λοιπόν είτε λεκτική, είτε σωματική, είτε ψυχολογική, δεν παύει να είναι, κάθε δράση ή συμπεριφορά ατόμων, η οποία έχει ως αποτέλεσμα αρνητικές επιπτώσεις, στο άτομο το οποίο κακοποιείται και μπορεί να του προκαλέσει ανεπανόρθωτες ψυχολογικές ζημιές ακόμα και σοβαρούς τραυματισμούς έως και το θάνατο. Να αναφέρουμε ότι, οι άνθρωποι που υπέστησαν κακοποίηση όταν ήταν παιδιά ενδέχεται να προβούν οι ίδιοι σε κακοποίηση παιδιών όταν ενηλικιωθούν.

Σαν συμπέρασμα αναδύεται ότι, η παιδική κακοποίηση είναι μια μάστιγα σε όλο τον κόσμο που βασανίζει άπειρα παιδιά, οι συνέπειες είναι τραγικές, έχουν διάρκεια και επηρεάζουν την μετέπειτα ψυχοσυναισθηματική- κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού, μετατρέποντας το σε έναν ενήλικα που αντιμετωπίζει δυσκολίες στους διάφορους τομείς της ζωής τους. Δημιουργεί άτομα με έντονα προβλήματα στις διαπροσωπικές του σχέσεις, τα οποία δυσκολεύονται να αγαπήσουν και να εμπιστευτούν, έχουν τάσεις προς καταχρήσεις, προβλήματα προσαρμοστικότητας , κατάθλιψη και άλλες προβληματικές συμπεριφορές. Όσον αφορά στα ανήλικα παιδιά με τα οποία θα ασχοληθούμε, έχει ιδιαίτερη σημασία να δώσουμε έμφαση στην ποιότητα των σχέσεων γονέων-παιδιών για την διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους. Τα παιδιά από την στιγμή της γέννησής τους περιμένουν στοργή, ενδιαφέρον, αγάπη, την ανάγκη για προστασία και μια εποικοδομητική ατμόσφαιρα σε κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας. Δυστυχώς κάποιες φορές οι γονείς αποτυγχάνουν να επιτελέσουν σωστά το ρόλο τους για διάφορους λόγους και υιοθετούν βίαιες και βλαβερές συμπεριφορές με δυσάρεστα αποτελέσματα. Το φαινόμενο της κακομεταχείρισης, της εκμετάλλευσης και της απαξίωσης της παιδικής ηλικίας, με το οποίο θα ασχοληθούμε σε αυτή την εργασία, συναντάται στο πέρασμα όλων των αιώνων και αποτελεί ένα πεδίο ενδιαφέροντος σε διάφορες επιστήμες όπως η ιατρική, κοινωνική εργασία, η κοινωνιολογία, η εγκληματολογία, παράγοντας συνεχώς νέα γνώση. Οι **συνηθέστερες μορφές κακοποίησης είναι η σωματική, η σεξουαλική, η συναισθηματική και η παραμέληση**. Μέσα σε αυτές τις μορφές περιλαμβάνονται και η έκθεση σε κίνδυνο και η εκμετάλλευση.

Όλες αυτές οι μορφές κακοποίησης μπορεί να συνυπάρχουν και σύμφωνα με μία μελέτη των Ηνωμένων Πολιτειών, (National Child Abuse and Neglect Data System ,NCANDS) βρέθηκαν τα ακόλουθα ποσοστά των μορφών κακοποίησης και κακομεταχείρισης μέσα στο 2005.

- Παραμέληση 62,8%
- Σωματική κακοποίηση 16,6%
- Σεξουαλική κακοποίηση 9,3%
- Συναισθηματική/ ψυχολογική κακοποίηση 7,1%
- Άλλη μορφή κακοποίησης 14,3 % (American Humane Association 2012)

Το δυσάρεστο αυτό φαινόμενο είναι άμεσα συνδεδεμένο με κοινωνικούς, πολιτισμικούς παράγοντες και εξαρτάται από τα πρότυπα τα οποία επιβάλλει η κοινωνία στους γονείς σχετικά με τους τρόπους ανατροφής, πειθαρχίας και συμπεριφοράς των παιδιών. Έχουν προταθεί πολλοί και διάφοροι ορισμοί για το κοινωνικό αυτό φαινόμενο ,τους περισσότερους θα τους αναφέρουμε παρακάτω αλλά κατά την άποψη μας ,δυστυχώς κανείς από αυτούς τους ορισμούς δεν περιέχει και δεν εκφράζει την φρίκη, την δυστυχία και την απόλυτη απαξίωση της ανθρωπίνης υπόστασης και της παιδικής ηλικίας.

Σε αυτήν την μελέτη, θα προσπαθήσουμε να δώσουμε απαντήσεις σε κάποια ερωτήματα, μέσω των βιβλιογραφικών πηγών μας και μέσω των απόψεων επαγγελματιών που εργάζονται σε φορείς που φιλοξενούν κακοποιημένα και παραμελημένα ανήλικα παιδιά. Τα ερευνητικά ερωτήματα αφορούν στην εκτίμηση της συχνότητας εμφάνισης της κακοποίησης-παραμέλησης, στη διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των επαγγελματιών που εργάζονται σε φορείς κοινωνικής προστασίας, στη διερεύνηση του βαθμού επιρροής της κακοποίησης στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών, στην εκτίμηση της ύπαρξης κοινωνικών φορέων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης και στη διερεύνηση των κοινωνικοδημογραφικών χαρακτηριστικών των ενηλίκων που ασκούν κακοποίηση.

Στα κεφάλαια του θεωρητικού μέρους θα προσπαθήσουμε να δώσουμε τους ορισμούς της κακοποίησης, να αναφέρουμε τις μορφές της, να εξετάσουμε την αιτιολογία και τους παράγοντες που συντελούν και συμβάλλουν στην κακοποίηση ,καθώς και το πόσο σημαντικό ρόλο παίζει η οικογένεια. Επίσης θα αναλύσουμε τις επιπτώσεις της βίας στο παιδί και θα κάνουμε μια συνοπτική αναφορά στην ελληνική και διεθνή νομοθεσία για να διαπιστώσουμε αν καλύπτεται το κακοποιημένο παιδί από την κοινωνία και αν υπάρχουν φορείς κοινωνικής προστασίας και επαρκή πλαίσια φιλοξενίας σε περίπτωση κακοποίησης. Τέλος θα μελετήσουμε πως μπορεί να συμβάλλει η Κοινωνική Εργασία και άλλοι επαγγελματίες στην πρόληψη και αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου.

(Αγάθωνος- Γεωργοπούλου 1991, Βικιπαίδεια 2012, Γιωτάκος,Τσιλιακού,Τσίτσικα 2011, Χατζηφωτίου 2005, Χουρδάκη 1992)

Κεφάλαιο 1^ο Μορφές Κακοποίησης.

1.1 Γενικός ορισμός κακοποίησης

Ως κακοποίηση ορίζουμε την βίαιη και την επιθετική συμπεριφορά ή ενέργεια που δημιουργεί βλάβη, τραύμα, πόνο, φόβο, απειλή, αίσθημα δυσαρέσκειας, δυσφορίας, αποστροφής ή ενοχής και έχει αρνητική επίδραση στο άτομο που την δέχεται. Η εκδήλωση της βίαιης επιθετικής συμπεριφοράς και συναισθηματικής αποστέρησης από τους γονείς ή κηδεμόνες προς το παιδί συχνά υποδηλώνουν μια σοβαρά διαταραγμένη σχέση μεταξύ τους, που μετέπειτα θα επηρεάσει την ομαλή ανάπτυξή του και την φυσιολογική ωρίμανση της προσωπικότητάς του καθώς και οι επιπτώσεις στην ψυχική υγεία που θα προκληθούν είναι σοβαρές και ποικίλλουν από περίπτωση σε περίπτωση καθώς θα δούμε παρακάτω. (Γιωτάκος, Τσιλιάκου, Τσίτσικα 2011)

Κακοποίηση ορίζουμε την κακομεταχείριση, την άσκηση βίας είτε σωματικής, είτε λεκτικής, είτε συναισθηματικής, είτε ψυχολογικής. Η παιδική κακοποίηση ορίζεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (1999) ως όλες οι μορφές σωματικής, συναισθηματικής, σεξουαλικής κακοποίησης, παραμέλησης ή αμελούς διαπαιδαγώγησης ή εμπορικής ή άλλης εκμετάλλευσης, με αποτέλεσμα την πραγματική ή δυνητική βλάβη στην υγεία, στην επιβίωση, στην ανάπτυξη και στην αξιοπρέπειά του παιδιού. (Γιωτάκος, Τσιλιάκου, Τσίτσικα 2011)

1.2 Μορφές κακοποίησης

Η κακοποίηση μπορεί να εμφανιστεί με τις παρακάτω μορφές :

- α)** Σωματική
- β)** Συναισθηματική, ψυχολογική και λεκτική
- γ)** Σεξουαλική
- δ)** Παραμέληση (τύποι παραμέλησης)
- ε)** Εκμετάλλευση και έκθεση σε κίνδυνο

(Αγάθωνος-Γεωργοπούλου 1991, Βικιπαίδεια 2012, Γιωτάκος, Τσιλιάκου, Τσίτσικα 2011, Πρεκατέ 2008)

1.2.1. Σωματική κακοποίηση

Η **σωματική** ορίζεται ως η ηθελημένη χρήση βίας και οποιαδήποτε δράση που είναι ικανή να προκαλέσει τραυματισμό, κάκωση ή και ην εξόντωση του ανήλικου. Με τον όρο σωματική κακοποίηση νοείται κάθε διατάραξη ανατομικής δραστηριότητας των ιστών και της ακεραιότητας του σώματος και οποιαδήποτε κατάσταση είναι αποτέλεσμα μη τυχαίας δυσμενούς επίδρασης εξωγενούς παράγοντα και η προσβολή της σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας ενός ανθρώπου, που ασκείται στα πλαίσια της εκμετάλλευσής του, από κάποιον που κατέχει θέση εξουσίας. (Αγάθωνος- Γεωργοπούλου 1991)

Επίσης σύμφωνα με τον Ορισμό Επιτροπής για την Πρόληψη της Παιδικής Κακοποίησης κατά το νόμο, σωματικά κακοποιημένο παιδί θεωρείται ένα παιδί κάτω των 18 ετών, στο

οποίο οι φυσικοί γονείς ή άλλο πρόσωπο που είναι νομικά υπεύθυνο για την φροντίδα του (κηδεμόνας), προκαλούν ή επιτρέπουν να προκληθούν μη τυχαίες σωματικές βλάβες, που μπορούν να επιφέρουν θάνατο, σοβαρές παραμορφώσεις, βλάβη της υγείας του και διαταραχές της λειτουργικότητας του, ακόμα και απώλεια κάποιου οργάνου. (Χατζηφωτίου 2005)

Ένας ακόμη ορισμός προκύπτει από τις ηθελημένες, μη τυχαίες, πράξεις παράλειψης από γονείς ή άλλα πρόσωπα που συναλλάσσονται με ένα παιδί και έχουν σκοπό να βλάψουν, να προκαλέσουν πόνο, τραύματα και θάνατο σε αυτό. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, δίνεται ο ακόλουθος ορισμός: Η σωματική κακοποίηση περιλαμβάνει κάθε είδους τραυματισμούς ή κακώσεις διαφορετικής σοβαρότητας και συχνά σε παιδιά διαφορετικών ηλικιών, που δεν οφείλονται σε ατυχήματα. (Χατζηφωτίου 2005)

Όλοι αυτοί οι ορισμοί μας οδηγούν στο ίδιο συμπέρασμα, ότι η σωματική κακοποίηση περιλαμβάνει πράξεις βίας που ασκούνται στο σώμα του ανήλικου και προκαλούν σωματικό πόνο, κακώσεις κ σοβαρό τραυματισμό. Στο πλαίσιο της σωματικής κακοποίησης εντάσσεται και η παιδική εργασία και η εκμετάλλευση. (Χατζηφωτίου 2005) Στην κατηγορία της σωματικής κακοποίησης, εντάσσεται και το σύνδρομο Μυνχάουζεν δι' εκπροσώπου, στο οποίο ο γονιός προκαλεί ασθένεια στο παιδί ή προσποιείται ότι το παιδί πάσχει από κάτι, για να αποσπάσει την προσοχή του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού. (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου 1991, open university 1985, Πρεκατέ 2008)

Να αναφέρουμε ότι η σωματική κακοποίηση έχει άμεση σχέση με την σωματική τιμωρία η οποία είναι αρκετά συχνή και δυστυχώς εξακολουθεί να είναι ακόμη αποδεκτή μέθοδος σωφρονισμού και πειθαρχίας στην χώρα μας, που μπορεί εύκολα να ξεφύγει από τον έλεγχο και να προκαλέσει τραυματισμούς. Άλλωστε έρευνες δραματικά αποκαλύπτουν ότι ένα μεγάλο ποσοστό γονέων που κακοποιούν τα παιδιά τους, το κάνουν για να τα «πειθαρχήσουν» και μάλιστα πιστεύουν σε αυτήν την υποτιθέμενη «μέθοδο πειθαρχίας»! Οι ίδιοι οι γονείς «εκπαιδεύουν» τα παιδιά τους να δέχονται ως μέθοδο πειθαρχίας την τιμωρία για κάτι που υποτίθεται έκαναν. Ως κακοποίηση συνήθως νοείται και αυτού του είδους η σωματική βία, τα αποτελέσματα της οποίας μπορεί να γίνουν ορατά και να αντιμετωπιστούν ιατρικά, παρόλο που πολλοί γονείς είναι εκείνοι που πιστεύουν πως το «ξύλο βγήκε από τον Παράδεισο!»

Η βιβλιογραφία μας, αποδεικνύει τις πολλαπλές αρνητικές επιπτώσεις και την αναποτελεσματικότητα της σωματικής βίας, ως σωφρονιστικού μέτρου και ως μέσου διαπαιδαγώγησης και πειθαρχίας των παιδιών, η οποία απαγορεύεται ρητά από το νόμο στις παρακάτω χώρες: Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ισλανδία, Ισραήλ, Ιταλία, Λευκορωσία, Νορβηγία, Κροατία, Ισπανία, Κύπρο, Σουηδία, Ελβετία, Μεγάλη Βρετανία καθώς και στη χώρα μας. (Πρεκατέ 2008, Χατζηφωτίου 2005)

Οι βίαιες πράξεις και οι τραυματισμοί υποδηλώνουν ένα γενικότερο πρόβλημα στο περιβάλλον που μεγαλώνει και ζει το παιδί και φανερόνουν έντονα κάποια δυσλειτουργία. Η σωματική κακοποίηση δεν είναι σπάνιο φαινόμενο, έχει μπει στις καθημερινές διαγνώσεις των επαγγελματιών υγείας, πρόνοιας και παιδιατρικής. Πρωταρχικό καθήκον του εκάστοτε ειδικού είναι να εξετάσει και να αντιμετωπίσει τις κακώσεις που έχει υποστεί και τους ενδεχόμενους τραυματισμούς.

Έπειτα θα πρέπει να ερευνήσει τις συνθήκες ζωής και το περιβάλλον του παιδιού. Η άρνηση ή η αδεξιότητα του ειδικού να προχωρήσει στην διαγνωστική εκτίμηση της ψυχοπαθολογίας της οικογένειας και του περιβάλλοντος, το πιθανότερο είναι να οδηγήσει σε επανάληψη της κακοποίησης. (Χατζηφωτίου 2005) Το φαινόμενο αυτό είναι μια παθολογική κατάσταση η οποία είναι συχνή, υποτροπιάζουσα, μπορεί να οδηγήσει σε θάνατο, ίσως σε κάποια μορφή αναπηρίας, όμως μπορεί να προληφθεί και να αντιμετωπιστεί! Παρακάτω αναφέρουμε τα πιο συχνά χαρακτηριστικά, που φανερόνουνται με σημάδια πάνω στο σώμα:

- Μώλωπιςμοί σε διάφορα σημεία του σώματος (π.χ πόδια, μέτωπο, κοιλιά, γύρω από το στόμα). Οι μώλωπες παρουσιάζονται και εξαφανίζονται σε σύντομο χρονικό διάστημα, γι αυτό σε περίπτωση που γίνουν αντιληπτά θα πρέπει να καταγραφούν ή να καταγγελοθούν.
- Κακώσεις οστών, κακώσεις στο κεφάλι, κατάγματα κρανίου, αιματώματα.
- Κακώσεις των ματιών, με επακόλουθο την μετέπειτα εξασθένηση της όρασης.
- Ουλές, εγκαύματα που έχουν ασυνήθιστα σχήματα και δείχνουν το αντικείμενο με το οποίο προκλήθηκαν. (Open university 1985)
- Καψίματα με τσιγάρο, με σίδερο, γδαρσίματα, δυνατά χτυπήματα στον τοίχο ,στο κρεβάτι ,πέταγμα με δύναμη στο πάτωμα. (Πρεκατέ 2008, Χατζηφωτίου 2005)

Τα κύρια χαρακτηριστικά κλινικά στοιχεία

- Ξηρά ή υγρά εγκαύματα
- Κακώσεις στο σώμα
- Τραύματα στα οστά και στις κλειδώσεις
- Εσωτερικές αιμορραγίες στο θώρακα και στην κοιλιακή χώρα
- Σύνδρομο αιφνίδιου θανάτου. Στην περίπτωση αυτή το παιδί μπορεί να υποστεί ξαφνικό θάνατο από δηλητηρίαση ή από άλλα αίτια που όμως είναι δύσκολα να ερμηνευτούν ,και στην πραγματικότητα να οφείλονται σε σωματική κακοποίηση.

Άλλα διαγνωστικά χαρακτηριστικά που φανερόνουν σωματική κακοποίηση:

- Καθυστέρηση στην αναζήτηση βοήθειας

- Ιστορικό με ασάφειες που δεν ταιριάζουν στην κλινική εικόνα.
- Σωματικές βλάβες πολλαπλές και πολύμορφες.
- Μερικές βλάβες είναι χαρακτηριστικές κακοποίησης, σχεδόν παθολογικές. (π.χ η ρήξη του χαλινού του άνω χείλους είναι απίθανο να είναι τυχαία).
- Όταν οι γονείς μιλούν με αδιαφορία και απόρριψη για το παιδί.
- Όταν το ίδιο το παιδί αναφέρει κακώσεις από τους γονείς.
- Όταν δεν αντιδρά στον αποχωρισμό από τους γονείς και φαίνεται να προτιμά το νοσοκομείο από το σπίτι και η έκφραση του μαρτυρά απόγνωση και απάθεια.
- Όταν το παιδί αποφεύγει τη σωματική επαφή με τους άλλους και όταν δείχνει επιθετικότητα προς τρίτους .(Αγάθωνος-Γεωργοπούλου 1991, Medline Net 2011, Χατζηφωτίου 2005)

1.2.2. Συναισθηματική- ψυχολογική κακοποίηση

Η συναισθηματική κακοποίηση χαρακτηρίζεται ως μια μορφή συγκαλυμμένης κακοποίησης καθώς δεν υπάρχουν εμφανή εξωτερικά σημάδια, αλλά αφορά τα εσωτερικά ψυχικά τραύματα ,τα οποία είναι σαφώς πιο δύσκολα να αναγνωριστούν. Η **συναισθηματική-ψυχολογική-λεκτική** βία ,πληγώνει το παιδί, διαταράσσει την ψυχική του ευημερία και ζημιώνει την ψυχική υγεία και κοινωνική του ανάπτυξη. Τα συναισθηματικά τραύματα έχουν μεγαλύτερη διάρκεια από τα εξωτερικά σωματικά και έτσι ο ορισμός, η μέτρηση τους και η θεραπεία είναι αρκετά δύσκολο να αποτυπωθούν σε έναν ευρέως αποδεκτό ορισμό. **Συναισθηματική κακοποίηση** γενικά θεωρείται κάθε πράξη προερχόμενη από άτομο υπεύθυνο για την φροντίδα του παιδιού ,η οποία μπορεί να προκαλέσει κάθε είδους συναισθηματική στέρηση ή τραύμα.(Γιωτάκος,Τσιλιακού,Τσίτσικα 2011, Πρεκατέ 2008)

Είναι λεκτική ή πρακτική συμπεριφορά που θέτει την ψυχοσυναισθηματική κατάσταση του παιδιού σε κίνδυνο και αποτελεί τροχοπέδη για την ομαλή ψυχική και νοητική εξέλιξη του ανήλικου και της κοινωνικής προσαρμογής του . (Χατζηφωτίου 2005) Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας έχει προταθεί ένας ορισμός ,σύμφωνα με τον οποίο : «η συναισθηματική ή ψυχολογική κακοποίηση είναι η ανικανότητα από την πλευρά του γονέα ή του φροντιστή να παράσχει κατάλληλο και υποστηρικτικό περιβάλλον για την ανάπτυξη του παιδιού. Επομένως αυξάνονται οι πιθανότητες να βλάψει την σωματική, ψυχική, πνευματική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη και υγεία των παιδιών που θα υποστούν αυτού του είδους την κακοποίηση». (Γιωτάκος,Τσιλιακού,Τσίτσικα 2011) Οι γονείς με αυτόν τον τρόπο προβάλλουν τα δικά τους προβλήματα, τα μεταθέτουν στο παιδί, το οποίο αναγκαστικά τα υπομένει γιατί δεν μπορεί να απομακρυνθεί από το οικογενειακό του περιβάλλον.

Η συναισθηματική-λεκτική βία πληγώνουν το παιδί, διαταράσσουν την ψυχική του ευημερία και ζημιώνουν την ψυχική του υγεία, σύμφωνα με τους παραπάνω ορισμούς. Οι βίαιες παρατηρήσεις, η απομόνωση, η στέρηση φαγητού, η απαγόρευση συμμετοχής σε παιχνίδια και άλλες δραστηριότητες που επιθυμούν τα παιδιά τραυματίζουν βαθιά τις ψυχές τους και επιπλέον επηρεάζουν αρνητικά το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, καθώς απαξιώνεται η ιδέα της οικογένειας. (Γιωτάκος,Τσιλιακού,Τσίτσικα 2011,Medicine Net 2011)

Η συναισθηματική κακοποίηση περιλαμβάνει πληθώρα συμπεριφορών. Για να καταλάβουμε, ένας γονέας όταν τρομοκρατεί, βρίζει και ταπεινώνει το παιδί , του μιλά υποτιμητικά, το

προσβάλλει μπροστά σε κόσμο, θέτει υπερβολικές απαγορεύσεις για την ηλικία του, επιβάλλει παράλογες τιμωρίες, γελοιοποιεί και αδιαφορεί για τα συναισθήματα του και τα προβλήματα του, μιλάμε για συναισθηματική κακοποίηση από την πλευρά των γονέων, οι οποίοι φαίνονται ανίκανοι να ελέγξουν τα έντονα συναισθήματα και να ανταπεξέλθουν ικανοποιητικά στις δυσκολίες, που φέρνει η δημιουργία οικογένειας και παιδιών. (Πρεκατέ 2008) Αυτού του είδους οι συμπεριφορές δείχνουν ότι δεν σέβονται την ύπαρξη και την προσωπικότητα τους. Τα ίδια επιδιώκουν την στοργή και την αγάπη των γονέων και έχουν ανάγκη να είναι συναισθηματικά δεμένα μαζί τους. Όσα από αυτά βιώνουν αντίθετα την ταπείνωση και τον παραγκωνισμό από αυτούς που τα φροντίζουν, υποφέρουν εξίσου με παιδιά που έχουν υποστεί σωματική επίθεση.

(American Humane Association 2012, Χατζηφωτίου 2005, Herbert 1997)

Τύποι συναισθηματικής κακοποίησης:

- **Απόρριψη:** Γονείς που υπενθυμίζουν διαρκώς στο παιδί ότι είναι ανεπιθύμητο, το απορρίπτουν και δεν μπορούν να αναπτύξουν δεσμούς μεταξύ τους και σε κάποιες περιπτώσεις το διώχνουν από την πατρική του στέγη.
- **Εκφοβισμός- τρομοκράτηση:** Γονείς που απειλούν, να τρομοκρατούν, να ασκούν κριτική, να χλευάζουν και να τιμωρούν χωρίς σοβαρούς λόγους.
- **Απομόνωση:** Γονείς που απομονώνουν τα παιδιά στο δωμάτιό τους πολλές ώρες ή μέχρι την επόμενη μέρα που θα πάνε στο σχολείο και σε άλλες περιπτώσεις να μην τα αφήνουν να συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες π.χ παιχνίδι με φίλους.
- **Εξαγορά:** Γονείς που χορηγούν μεγάλα χρηματικά ποσά για χαρτζιλίκι αγνοώντας ,αδιαφορώντας και αφήνοντας τα παιδιά ανεξέλεγκτα όσον αφορά τις δραστηριότητες, τις παρέες και τις επιδόσεις τους στο σχολείο, μόνο και μόνο για να έχουν την ησυχία τους και να καταχραστούν τα συναισθήματα τους.
- **Διαφθορά:** Γονείς που επιτρέπουν στα παιδιά τους να κάνουν χρήση ναρκωτικών, αλκοόλ, να παρακολουθούν ταινίες όχι κατάλληλες με βίαιες σκηνές ή και με πορνογραφικό περιεχόμενο και εν γνώσει τους να τα αφήνουν να συμμετέχουν σε παράνομες και εγκληματικές δραστηριότητες όπως ληστείες, πορνεία κ.α (American Humane Association 2012, Χατζηφωτίου 2005)

1.2.3. Σεξουαλική Κακοποίηση

Το φαινόμενο της σεξουαλικής κακοποίησης έχει παλιές ρίζες και χαρακτηρίζεται από διαχρονικότητα και καθολικότητα, εφόσον αφορά όλες τις κοινωνίες. Η απαγόρευση της αιμομιξίας, αποτελεί βασικό στοιχείο στο θεσμό της οικογένειας και της κοινωνίας γενικότερα. Η αιμομιξία ως κάτι απαγορευμένο, δημιουργεί ενοχές όχι μόνο στο παιδί –θύμα αλλά και στους συγγενείς που το γνωρίζουν και πιθανότατα να το καλύπτουν μέσα σε μια παθολογική οικογένεια. Άλλοτε πάλι αποκαλύπτεται λόγω μιας επανάληψης αυτού του είδους της κακοποίησης, είτε από το θύμα είτε από άτομα του περιβάλλοντος. (Γιωτάκος, Τσιλιακού, Τσίτσικα 2011, Χατζηφωτίου 2005)

Σεξουαλική κακοποίηση σύμφωνα με το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού θεωρείται «η συμμετοχή ή η έκθεση παιδιών και εφήβων σε πράξεις με σεξουαλικό περιεχόμενο, υποκινούμενες από ενήλικα, συνήθως, που έχει σχέση φροντίδας ή οικειότητας με το παιδί, οι οποίες έχουν ως σκοπό τη σεξουαλική διέγερση ή και την ικανοποίηση του ενήλικα» (Χατζηφωτίου 2005).

Το φαινόμενο της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης συμβαίνει σε πολύ μεγαλύτερη κλίμακα από όσο γνωρίζουμε όμως καλύπτεται από έντονη μυστικότητα. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Βρετανικού Οργανισμού Stopitnow, 1 στα 10 παιδιά κακοποιούνται σεξουαλικά σε σοβαρή μορφή, ενώ τα ¾ των παιδιών που κακοποιούνται σεξουαλικά δε θα μιλήσουν σε κανένα κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας για αυτήν. Η πλειοψηφία των δραστών είναι άνδρες και γνωστοί στο θύμα. Οι δράστες μπορεί να είναι από το άμεσο ή έμμεσο οικογενειακό ή φιλικό περιβάλλον.

Η παιδική σεξουαλική κακοποίηση περιλαμβάνει, εκτός από βιασμό και ασέλγεια, ακατάλληλο άγγιγμα του παιδιού, ή το να υποχρεώνει κανείς το παιδί σε ακατάλληλο άγγιγμα, καθώς και έκθεση του παιδιού σε πορνογραφία ή γυμνό σώμα ή φωτογράφιση του παιδιού, που εμπεριέχει σεξουαλική διέγερση του δράστη.

(Ομπρέλα: Ελληνική Εταιρία Μελέτης Και Πρόληψης Της Σεξουαλικής Κακοποίησης 2012 , MedlinePlus 2011, Πρεκατέ 2008)

Χαρακτηριστικά σεξουαλικής κακοποίησης:

Το φαινόμενο αυτό είναι σύνθετο και παρόλο που κάθε σεξουαλική δραστηριότητα μεταξύ ανήλικων παιδιών και ενηλίκων κατατάσσεται στην κατηγορία της σεξουαλικής κακοποίησης, ερευνητές αναφέρουν πως η φύση των σχέσεων ανάμεσα στο θύμα και τον δράστη, η πρόθεση του δράστη και το είδος του σεξουαλικού αδικήματος που διαπράττει ,διαφοροποιούν τα είδη της κακοποίησης. Η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να είναι σωματική, λεκτική, συναισθηματική και να περιλαμβάνει:

- Σεξουαλικά χάρδια.
- Έκθεση ή συμμετοχή παιδιών σε σεξουαλικές δραστηριότητες ενηλίκων ή σε πορνογραφικές ταινίες ή φωτογραφίες.
- Εξαναγκασμό, εξαπάτηση, απειλή, άσκηση πίεσης και δωροδοκία για την συμμετοχή του σε αυτές τις πράξεις. (Χατζηφωτίου, 2005)

Όπως προείπαμε η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να είναι σωματική ,μπορεί όμως και να μην είναι. Να μην υπάρχει σωματική επαφή, να μην υπάρχει άσκηση σωματικής βίας και

δύναμης και να υπάρχει σεξουαλική εκμετάλλευση (π.χ να οδηγεί το παιδί στην πορνεία). Αυτό κάνει και την ανακάλυψη της σεξουαλικής κακοποίησης ακόμα πιο δύσκολη γιατί δεν υπάρχουν σημάδια και εμφανείς ενδείξεις πάντα, καθώς και οι ενοχές των παιδιών τις περισσότερες φορές αποκρύπτουν αυτό το αποτρόπαιο γεγονός. Σύμφωνα με έρευνες που έγιναν η παιδική σεξουαλική κακοποίηση περιλαμβάνει τις εξής φάσεις:

- Φάση προσέγγισης. Είναι διακριτική χωρίς κάποια μορφή βίας. Προσφέρονται δώρα, χρήματα με σκοπό τον δελεασμό.
- Φάση μυστικότητας. Η σωματική επαφή έχει πραγματοποιηθεί και το παιδί αισθάνεται ένοχο, ντροπιασμένο και αποκρύπτει το γεγονός.
- Φάση εξαναγκασμού. Παρατηρείται πίεση προς το παιδί να το κρατήσει μυστικό πολλές φορές με βία και απειλές.
- Φάση αποκάλυψης. Είναι το διάστημα που το παιδί αποκαλύπτει το μυστικό ή ανακαλύπτεται από άλλο πρόσωπο. Αρκετά χρόνια μπορούν να περάσουν ανάμεσα στην Τρίτη και τέταρτη φάση.
- Φάση επιβεβαίωσης. Σε αυτό το στάδιο πιστοποιείται η σεξουαλική πράξη. Οφείλουμε να ακούσουμε και να πιστέψουμε την εξομολόγηση του παιδιού και να αποδοθούν ευθύνες στον δράστη-υπεύθυνο. (Χατζηφωτίου 2005)

Ποια είναι τα σημάδια ότι ένα παιδί κακοποιείται σεξουαλικά;

- Ακατάλληλη σεξουαλική δραστηριότητα με παιχνίδια ή αντικείμενα.
  - Εφιάλτες, προβλήματα ύπνου.
  - Απόσυρση ή έντονη προσκόλληση σε κάποιον ενήλικα.
  - Ασυνήθιστη μυστικοπάθεια.
  - Ξαφνικές απρόσμενες αλλαγές στη διάθεση και προσωπικότητα.
  - Παλινδρόμηση σε προγενέστερες συμπεριφορές, π.χ. ενούρηση τη νύχτα.
  - Ανεξήγητος φόβος συγκεκριμένων τοποθεσιών ή ατόμων. Αν δε θέλει να μένει μόνο με ένα συγκεκριμένο άτομο.
  - Απώλεια όρεξης και ξαφνικές αλλαγές σε διατροφικές συνήθειες.
  - Κατοχή νέων ενήλικων λέξεων για μέρη του σώματος χωρίς εμφανή πηγή.
  - Μιλά για ένα καινούργιο μεγαλύτερο φίλο και αδικαιολόγητα δώρα ή χρήματα.
  - Αυτό-τραυματισμός (κόψιμο και κάψιμο) στους εφήβους.
  - Σωματικές ενδείξεις, αδικαιολόγητη ευαισθησία, πόνος ή μώλωπες στη στοματική ή γεννητική περιοχή, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, εγκυμοσύνη.
  - Φυγή από το σπίτι.
  - Ψυχοσωματικά συμπτώματα π.χ ανορεξία ή βουλιμία
- (Γιωτάκος, Τσιλιακού, Τσίτσικα 2011, Πρεκατέ 2008)

1.2.4 Παραμέληση

Η συναισθηματική και ψυχολογική κακοποίηση περιλαμβάνει, τόσο μεμονωμένα περιστατικά, όσο και ένα σταθερό μοτίβο ανικανότητας από την πλευρά του γονέα ή φροντιστή να παράσχει ένα κατάλληλο και υποστηρικτικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και ευημερία του παιδιού, όπου ο γονέας είναι σε θέση να κάνει κάτι τέτοιο σε έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω τομείς:

- στην υγεία
- στην εκπαίδευση
- στη συναισθηματική ανάπτυξη
- στη διατροφή
- σε ένα ασφαλές καταφύγιο και συνθήκες διαβίωσης.

Η παραμέληση λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της εντάσσεται σε διαφορετική κατηγορία. Η παραμέληση «αποτελεί την στέρηση του παιδιού από τις βασικές και απαραίτητες προϋποθέσεις ασφαλούς και υγιούς ανάπτυξής του όπως το καθαρό και υγιεινό σπιτικό, την τροφή και την ένδυση, την ιατρική περίθαλψη και την εκπαίδευση. Οι γονείς των παραμελημένων παιδιών δεν είναι αναγκαστικά φτωχοί, μπορεί να είναι και εύποροι. Μια μερίδα ερευνητών υποστηρίζει ότι η έλλειψη της «απαραίτητης φροντίδας» αποτελεί παραμέληση ,είτε αυτή γίνεται σκόπιμα από τους γονείς (ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο είναι υπεύθυνος για τα παιδιά), είτε άθελά τους. Τα όρια όμως της απαραίτητης φροντίδας είναι για το κάθε άτομο ξεχωριστά και είναι δύσκολο να τα ορίσουμε με απόλυτη σαφήνεια.

Η μεγάλη εθνική έρευνα στην Μεγάλη Βρετανία σε δείγμα 3000 ενηλίκων δείχνει ότι το 6% των παιδιών τους υφίστανται σοβαρή παραμέληση, υπό την έννοια ότι πεινούν, πηγαίνουν στο σχολείο με βρώμικα ρούχα , δεν τα πηγαίνουν στο γιατρό όταν είναι άρρωστα, εγκαταλείπονται στο σπίτι μόνα σε μικρή ηλικία ή ζουν σε επικίνδυνες συνθήκες για ατύχημα στο σπίτι. Επιπρόσθετα σύμφωνα με έρευνα που έγινε στις Ηνωμένες πολιτείες το 2005, βρέθηκε ότι το 62,2% των παιδιών έχει υποστεί κακομεταχείριση και σοβαρή παραμέληση καθώς βρέθηκε ότι μπορεί να συνυπάρχουν πολλές μορφές κακοποίησης σε αυτό.(American Humane Association 2012, Γιωτάκος, Τσιλιακού, Τσίτσικα 2011, Πρεκατέ 2008)

Τύποι παραμέλησης :

- **Σωματική:**Όταν ο υπεύθυνος για την φροντίδα του παιδιού, εκθέτει συνεχώς το παιδί σε κίνδυνο και αποτυγχάνει να ικανοποιήσει τις βασικές του ανάγκες. Με συνέπεια την εμφάνιση **αναπτυξιακών προβλημάτων ή προβλήματα υγείας.**
- **Συναισθηματική:** Αναφέρεται στις γονικές παραλείψεις, στην ανικανότητα του γονέα να παρέχει στο παιδί ερεθίσματα μέσω της φροντίδας, της σταθερότητας και της ασφάλειας που είναι απαραίτητες για την **νοητική, κοινωνική και ψυχολογική του εξέλιξη.**
- **Εκπαιδευτική:** Σε αυτή την περίπτωση ο γονέας αποτυγχάνει να γράψει το παιδί στην υποχρεωτική εκπαίδευση ή να του παρέχει ειδική αγωγή. Η εκπαιδευτική παραμέληση οδηγεί σε σχολική αποτυχία, παραπτωματική-αντικοινωνική συμπεριφορά και αδυναμία του παιδιού να αποκτήσει βασικές δεξιότητες για τη ζωή του.

- **Ιατρική :** Όταν οι προστάτες ή οι κηδεμόνες αμελούν την ιατρική φροντίδα και τις ιατρικές συστάσεις. Οι συνέπειες μπορεί να είναι η επιδείνωση μιας χρόνιας νόσου, αναπηρία, η παραμόρφωση ή ακόμα και ο θάνατος.

Σύμφωνα με αυτούς τους τύπους παραμέλησης, το Αμερικάνικο Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης έχει καταλήξει ότι οι παρακάτω περιπτώσεις αποτελούν κύρια χαρακτηριστικά τους :

- Άρνηση και καθυστέρηση παροχής ιατρικής φροντίδας για το πρόβλημα του παιδιού, καθώς και άρνηση στην παροχή συντήρησης εάν το παιδί έχει γεννηθεί με κάποιο πρόβλημα ή αναπηρία. Παραπέμπει σε ιατρικού τύπου παραμέληση.
- Εγκατάλειψη παιδιού σε άλλους ενήλικες, συνεχώς και επαναλαμβανόμενα για μέρες και όταν το διώχνει από το σπίτι. Παραπέμπει σε συναισθηματικού τύπου παραμέληση.
- Όταν δεν του παρέχει αρκετή τροφή, ένδυση, στέγη και δεν φροντίζει για την καθαριότητα του. Παραπέμπει σε σωματικού τύπου παραμέληση.
- Όταν στερεί από αυτό ζεστασιά, αγάπη, συναισθηματική υποστήριξη, έπαινο και όταν είναι υπερβολικά απαιτητικός ή περιοριστικός στο παιδί. Παραπέμπει σε συναισθηματικού τύπου παραμέληση.
- Όταν δεν επεμβαίνει / επιτρέπει την χρήση ναρκωτικών/αλκοόλ. Παραπέμπει σε σωματικού κυρίως αλλά και συναισθηματικού τύπου παραμέληση.
- Όταν επιτρέπει να έχει αντικοινωνική, παραβατική συμπεριφορά, δεν φροντίζει επαρκώς το παιδί και δε θέτει όρια στη διαπαιδαγώγησή του. Παραπέμπει σε συναισθηματικού τύπου παραμέληση.
- Όταν ο γονιός δεν παρεμβαίνει και αρνείται να εγγράψει το παιδί του στη υποχρεωτική εκπαίδευση (π.χ για να το στείλει να δουλέψει). Παραπέμπει σε εκπαιδευτικού τύπου παραμέληση.
- Όταν δεν του παρέχει την ειδική αγωγή, σε περίπτωση που το παιδί χρειάζεται ειδικό σχολείο, αρνούνται να το πάνε για αξιολόγηση κ αν ακόμα γίνει διάγνωση της κατάστασης αρνούνται να το εγγράψουν σε ειδικό σχολείο ,με συχνά **μακροπρόθεσμες συνέπειες**.. Παραπέμπει σε εκπαιδευτικού αλλά και ιατρικού τύπου παραμέληση. (American Human Association 2012 ,Γιωτάκος,Τσιλιακού,Τσίτσικα 2011, Βικιπαίδεια2012 Herbert,1997, Πρεκατέ,2008,)

1.2.5 Εκμετάλλευση και έκθεση σε κίνδυνο

Οι όροι εκμετάλλευση και έκθεση σε κίνδυνο ανηλίκων, παραπέμπουν σε δυο έννοιες που μας θυμίζουν λίγο την παραμέληση. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι εμπερικλείονται στην παραμέληση, απλά θα αναφερθούμε πιο συγκεκριμένα στις μορφές εκμετάλλευσης που και πάλι αποτελούν τραυματικές εμπειρίες για το παιδί και θα το επηρεάσουν στην προσωπικότητά του και στην μετέπειτα εξέλιξη του. Οι όροι εμπερικλείουν, την επαιτεία ανηλίκων (που εμφανίζεται ως, βασική ασχολία είτε πουλώντας μικροαντικείμενα είτε παίζοντας μουσικά όργανα), την οικονομική εκμετάλλευση, την παιδική εργασία σε οικογενειακές επιχειρήσεις ,την παιδική πορνεία και οποιαδήποτε άλλη μορφή εκμετάλλευσης για εμπορικούς και οικονομικούς σκοπούς, μέσω εξαναγκασμού ή με χρήση απειλή και βίας.

Η παιδική εργασία και εκμετάλλευση οποιασδήποτε μορφής, αποτελούν μορφή παραμέλησης, κακομεταχείρισης οικονομικής ή και σεξουαλικής εκμετάλλευσης, η οποία αναστέλλει και επηρεάζει τα δικαιώματα του παιδιού για σχολική φοίτηση, εκπαίδευση, ψυχαγωγία και ανάπαυση και προσβάλλει τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια του παιδιού.

Σαν παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε το trafficking ανηλίκων με την μορφή της εργασίας παιδιών στο δρόμο(π.χ παιδιά των φαναριών), φαινόμενο του οποίου καθημερινά γινόμαστε μάρτυρες. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας 165 εκατομμύρια ανήλικα παιδιά έως 18 ετών, σε όλο τον κόσμο, εργάζονται σε συνθήκες ακατάλληλες για την σωματική, ψυχική και πνευματική τους ανάπτυξη. Η ποιότητα ζωής είναι χαμηλή και η πρόσβαση στην εκπαίδευση δύσκολη. Στερούνται επομένως τις διαθέσιμες ευκαιρίες για προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη, τα θεμελιώδη δικαιώματά τους και είναι εκτεθειμένα στην εκμετάλλευση, σε διάφορους κινδύνους και στην κακοποίηση διότι τα παιδιά που βιώνουν την εκμετάλλευση βιώνουν και την συναισθηματική και πολλές φορές και σωματική κακοποίηση.

Καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε αυτό το τραγικό κοινωνικό φαινόμενο, καθώς συνεχώς αυξάνεται ο αριθμός των ανηλίκων που «εργάζονται» και επαιτούν. Αν και η εκμετάλλευση και έκθεσης σε κίνδυνο των ανηλίκων, έχει πάρει εκρηκτικές διαστάσεις, η κοινωνία δε δείχνει την ανάλογη ευαισθησία. Παρατηρείται έλλειψη θεσμικού και νομικού πλαισίου προστασίας και ελάχιστες επιτυχείς κοινωνικές παρεμβάσεις. Οι περιπτώσεις παιδιών-θυμάτων εκμετάλλευσης και έκθεσης σε κίνδυνο είναι πάρα πολλές και δυστυχώς τα προνοιακά πλαίσια δεν επαρκούν για να καλύψουν τον τεράστιο αυτό αριθμό. Στόχος αφενός είναι η πολιτεία να οργανώσει δομές και υπηρεσίες που θα καταγράψουν το φαινόμενο και αφετέρου να γίνει ο εντοπισμός, η προσέγγιση των παιδιών αυτών και η καταγραφή του φαινομένου, που θα μας οδηγήσει στην πρόσβαση των ενήλικων υπαίτιων για να μπορέσει να περιοριστεί ο αριθμός των ανηλίκων που πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης.(Γιωτάκος,Τσιλιακού, Τσίτσικα, 2011)

Κεφάλαιο 2^ο Τα αίτια της κακοποίησης : Ο ρόλος της οικογένειας και οι παράγοντες που οδηγούν στην κακοποίηση.

2.1 Ο ρόλος και η σημασία της οικογένειας στην ζωή του παιδιού

Η οικογένεια είναι μια κοινωνικά αναγνωρισμένη και καθιερωμένη μορφή συμβίωσης των μελών της κοινωνίας. Σχηματίζει την αρχική βιολογική και κοινωνική κοινότητα, που συντελεί στην αναπαραγωγή της κοινωνίας. Μέσα στα πλαίσιά της δημιουργείται μια κοινότητα όπου τα μέλη της έχουν κοινούς δεσμούς, ψυχικούς και αίματος και ζουν κάτω από την ίδια στέγη. Ακόμα μπορούμε να πούμε ότι μεταδίδει στα μέλη της, τον πολιτισμό, την παιδεία, τη γλώσσα και σε μεγάλο ποσοστό διαμορφώνει την προσωπικότητα, την συμπεριφορά και τις αντιλήψεις τους. Όπως προείπαμε η οικογένεια αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των ατόμων. Αν αναλογιστούμε πόσο μακροχρόνιες είναι οι σχέσεις γονέων-παιδιών και πόσο ισχυρή επιρροή ασκούν στη μετέπειτα ζωή τους, φαίνεται πως η ποιότητα των σχέσεων αυτών έχει ζωτική σημασία για την ανάπτυξη της προσωπικότητας γενικότερα του παιδιού, της ικανότητας προσαρμογής του στην κοινωνία, δηλαδή την κοινωνικοποίησή του. (Herbert 1997)

Σημαντική είναι η ικανοποίηση των βιολογικών αναγκών του παιδιού καθώς και η ικανοποίηση των συναισθηματικών του αναγκών, διότι αναπτύσσεται καλύτερα όταν ζει σε ένα περιβάλλον που νιώθει ότι το αγαπούν, το φροντίζουν και το αποδέχονται. Η ευεργετική επίδραση του θερμού συναισθηματικού κλίματος, συνδέεται με υψηλότερη αυτοεκτίμηση, διαπροσωπική ευαισθησία και καλύτερη γνωστική ανάπτυξη για τα παιδιά. Δεδομένου όμως ότι η οικογένεια αποτελείται από διαφορετικά άτομα που βρίσκονται σε διαφορετικά στάδια ανάπτυξης και έχουν διαφορετικές προτεραιότητες ανάγκες και επιδιώξεις, είναι πολύ φυσικό μέσα στην οικογενειακή ζωή να δημιουργούνται εντάσεις, προστριβές και συγκρούσεις χωρίς αυτό να σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι δικαιολογεί την άσκηση βίας. Εκείνο που έχει σημασία στην ανατροφή των παιδιών είναι το γενικό κλίμα που επικρατεί μέσα στο σπίτι, οι στάσεις και τα συναισθήματα των γονέων, ο τρόπος που φροντίζουν το παιδί, με λίγα λόγια το κοινωνικό και ψυχολογικό περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσεται. (Γιωτάκος, Τσιλιακού, Τσίτσικα 2011, Herbert, 1997)

Η οικογένεια είναι ένας δυναμικός θεσμός και αυτό σημαίνει ότι επιδέχεται αλλαγών, εφόσον τα μέλη της οικογένειας επηρεάζουν το ένα το άλλο και οι πράξεις τους – συμπεριφορές τους έχουν αντίκτυπο στα υπόλοιπα. Τα άτομα έχουν διαφορετικούς και μεταβλητούς ρόλους, οι οποίοι με την πάροδο του χρόνου αλλάζουν την «προσωπικότητα» της οικογένειας και πολλές φορές την υπάρχουσα ατμόσφαιρα. Παρ' όλες τις συγκρούσεις, τις ατυχίες και τις δυσμενείς καταστάσεις που μπορεί να συμβούν, η οικογένεια έχει καθήκον και ευθύνη για την κοινωνικοποίηση, τη φροντίδα και το μέγαλωμα του παιδιού. Το έργο της είναι να δημιουργήσει άτομα αυτοδύναμα, υπεύθυνα, με ανεπτυγμένες νοητικές ικανότητες, εμποτισμένα με τα ήθη, έθιμα, αξίες και στάσεις της εκάστοτε κοινωνίας.

Επομένως η διαμόρφωση και η διαπαιδαγώγηση του χαρακτήρα των ατόμων και συγκεκριμένα των παιδιών, είναι αρκετά σοβαρή αλλά και δύσκολη υπόθεση. Κυρίως είναι κάτι για το οποίο δεν υπάρχουν πρότυπα ν' ακολουθήσουν οι γονείς ούτε κάποιες ρητές συμβουλές να εφαρμόσουν. Για τον κάθε γονιό η στάση που θα ακολουθήσει για να διαπαιδαγωγήσει όσο το δυνατόν καλύτερα τα παιδιά του, εξαρτάται από τις ηθικές αρχές με τις οποίες έχει μεγαλώσει και από τις ιδιαιτερότητες του χαρακτήρα του και η στάση αυτή πρέπει να ελίσσεται και να εναλλάσσεται ανάλογα με την προσωπικότητα του κάθε παιδιού καθώς και με τις ανάγκες της ηλικίας του.

Οι γονείς για να φέρουν σε πέρας το βαρύ κοινωνικό τους ρόλο, πρέπει να συνειδητοποιήσουν τις ευθύνες που αναλαμβάνουν από τη στιγμή που μαθαίνουν πως θα αποκτήσουν παιδιά και να καταλάβουν ότι αυτός ο ρόλος είναι πολύ σημαντικός για τη μετέπειτα **νοητική, συναισθηματική, ηθική και ψυχολογική ανάπτυξη** των παιδιών. Ο γονιός μπορεί να παρέχει φροντίδα και αγάπη αλλά το παιδί χρειάζεται πολύ περισσότερα από αυτά. Χρειάζεται μια καλή βάση για την ανάπτυξή του, και ένα καλό στήριγμα για τα προβλήματά του και την ομαλή ένταξή του στην κοινωνία. Άρα η ψυχική, η σωματική υγεία και η ευημερία του ατόμου εξαρτάται ως επί το πλείστον από την ποιότητα της οικογενειακής ζωής- περιβάλλοντος. (Herbert 1997, Ινστιτούτο διαρκούς εκπαίδευσης ενηλίκων)

2.2 Η βία στην οικογένεια και γονείς που κακοποιούν.

Οι περισσότεροι άνθρωποι και πολλά παιδιά έχουν μεγαλώσει με την ιδέα ότι η οικογένεια και το σπίτι είναι ένα ήρεμο μέρος, δυστυχώς όμως δεν είναι πάντα έτσι. Σε πολλές οικογένειες έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο της βίας από την πλευρά των ενήλικων γονέων προς τα παιδιά τους. Η βία στο σπίτι, συχνά ονομάζεται και ενδο-οικογενειακή βία και συμβαίνει όταν ένα μέλος της οικογένειας επιχειρεί με τις πράξεις και τη συμπεριφορά του να επιβληθεί ή και να βλάψει ένα άλλο μέλος της οικογένειας σωματικά ή και ψυχολογικά. Στην οικογένεια, βιώνονται πολλά και ανάμεικτα συναισθήματα που εκφράζονται με πολλούς και διάφορους τρόπους και συμπεριφορές. Όταν, όμως, αυτές οι συμπεριφορές και τα συναισθήματα εκφράζονται με τρόπους ακραίους, βίαιους, ζημιογόνους, που βλάπτουν ή απειλούν τη σωματική, συναισθηματική, διανοητική, πνευματική υγεία και ευεξία, τότε πρέπει να αντιμετωπίζονται δραστικά.

Αν κάποιος αναζητήσει τις ρίζες του προβλήματος, δηλαδή, τους λόγους εμφάνισης της βίας σε μια οικογένεια, θα αντιληφθεί ότι δεν είναι ένα απλό πρόβλημα. Παρατηρείται στις μέρες μας, μια αποδοχή της βίας, ως τρόπου συμπεριφοράς, η οποία, σε συνδυασμό και με άλλους παράγοντες (όπως λόγου χάρη ψυχοπαθολογικές αιτίες ή εξωτερικοί κοινωνικοί παράγοντες) οδηγεί στην εμφάνιση και, δυστυχώς, στην εξάπλωση του φαινομένου. Τα περιστατικά που έρχονται στο φως της δημοσιότητας είναι πολύ λίγα, σε σχέση με εκείνα που αντιστοιχούν στην πραγματικότητα. Η βία μέσα στην οικογένεια είναι ένα φαινόμενο διαπολιτισμικό, διαχρονικό και δεν διαλέγει κοινωνικές τάξεις. Η πραγματική διάσταση του προβλήματος όμως δεν μπορεί να δοθεί, γιατί ένα μεγάλο ποσοστό ατόμων που γνωρίζουν για την κακοποίηση ή τα ίδια τα άτομα τα οποία κακοποιούνται, δεν το καταγγέλλουν. (American Humane Association 2012)

Όπου εκδηλώνεται κακοποίηση και παραμέληση συχνά υπάρχουν διαταραγμένες σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας και συνήθως είναι κοινωνικά απομονωμένες, χωρίς να διατηρούν ιδιαίτερες σχέσεις με γείτονες, φίλους ή άλλα πλαίσια κοινοτικής στήριξης. Η βία είναι πολύ πιο εύκολο να ξεσπάσει μέσα στην οικογένεια από το ένα μέλος προς το άλλο, δηλαδή είναι πιο πιθανόν το άτομο να κακοποιηθεί ή χτυπηθεί από μέλος της οικογένειας του και μέσα στο ίδιο του το σπίτι, απ' ότι σε κάποιο άλλο μέρος. Εάν η οικογενειακή ζωή δεν χαρακτηρίζεται από συνοχή, όρια, κανόνες, προσαρμοστικότητα, και ισορροπία των μελών και κυρίως των γονέων, τότε είναι πολύ πιθανόν σε δύσκολες καταστάσεις-εντάσεις να μην μπορούν να ανταπεξέλθουν και να ξεφύγουν από τον έλεγχο της κατάστασης, χρησιμοποιώντας λεκτική ή σωματική βία σε άτομα που δεν μπορούν απόλυτα να υπερασπιστούν τον εαυτό τους. (Herbert 1997)

Τα όρια και οι κανόνες που θέτει η κάθε οικογένεια πρέπει να είναι ελαστικά, προσαρμόσιμα και όχι χαοτικά και άκαμπτα για να διατηρηθεί η ισορροπία στις αλλαγές και τις εντάσεις. Η υπερβολικά άκαμπτη οργάνωση της οικογένειας και τα τυχόν προβλήματα που μπορεί να υπάρχουν, εμποδίζουν την αλλαγή και οδηγούν σε συναισθηματική απομόνωση και σωματική αποστέρηση, διότι οι γονείς –φροντιστές του παιδιού αδυνατούν να επιλύσουν τα δικά τους προβλήματα, αποδιοργανώνουν την καθημερινότητά τους και προφανώς δεν πληρούν τις απαραίτητες γονεϊκές δεξιότητες για να ανταπεξέλθουν στις οικογενειακές τους υποχρεώσεις, που αφορούν τα παιδιά τους. Οι ίδιοι γονείς που τα κακοποιούν ή χρησιμοποιούν συναισθηματική-λεκτική βία «εκπαιδεύουν» τα παιδιά τους να δέχονται τη κακοποίηση ως τιμωρία, για κάτι που υποτίθεται έκαναν και τα υποχρεώνουν να ζουν υπό το καθεστώς φόβου και απειλής.

Σαν αποτέλεσμα φαίνεται, η ανεπαρκής ικανότητα των γονέων να ασκήσουν τα καθήκοντα τους, που είναι απαραίτητα για την φροντίδα και το μέγιστο του παιδιού μπορεί να προκαλέσει σοβαρά προβλήματα, φέρνοντας βία, συγκρούσεις, επιθετικότητα, εκνευρισμό και παρόμοια αρνητικά συναισθήματα που επιφέρουν **σωματικές και ψυχοσυναισθηματικές βλάβες** στο παιδί. (Herbert 1997)

Η γονική ικανότητα είναι ένα έμφυτο χαρακτηριστικό, είναι δύσκολο όμως να εκτιμήσουμε την γονική ικανότητα ενός γονέα και να διαφοροποιήσουμε τον γονέα που έχει προδιάθεση να κακοποιήσει το παιδί του ,και τον γονέα που ήδη κακοποιεί το παιδί. Υπάρχουν κάποια χαρακτηριστικά- παράγοντες που θα εξετάσουμε στην πορεία. Ωστόσο τους γονείς που κακοποίησαν με οποιονδήποτε τρόπο τα παιδιά τους θα μπορούσαμε να τους χαρακτηρίσουμε και ως «**τοξικούς**». Γονείς που δεν είναι πάντα σε καλή συναισθηματική κατάσταση και διάθεση, αδιάφοροι, υπερβολικά ακραίοι, γονείς που τα αρνητικά πρότυπα συμπεριφοράς τους ασκούνται συνεχώς και επίμονα σε αυτά και δημιουργούν βλάβες σε όλο τους το είναι, που φανερώνονται μετά την ενηλικίωσή τους. Για να κατανοήσουμε το γιατί, για ποιο λόγο ανέκυψαν αυτά τα προβλήματα, θα επικεντρώσουμε την προσοχή μας στις πιθανές αιτίες και στους τυχόν παράγοντες που οδηγούν μια οικογένεια στην εφαρμογή της βίας, της κακομεταχείρισης και στην ακατάλληλη γονεϊκή συμπεριφορά.

Πολλές φορές οι οικογένειες αυτές μπορούμε να πούμε ότι βρίσκονται σε περίοδο κρίσης και διάφορα δυσάρεστα γεγονότα, τους οδήγησαν σε μη αποδεκτές συμπεριφορές. Με την βοήθεια ειδικών, μπορεί να αντιμετωπιστεί μια οικογένεια σε κρίση και γενικά να οργανωθεί η θεραπεία της οικογένειας.

(Αγάθωνος 1991, Herbert 1997, Forward 1989)

2.3 Ο ρόλος οικογενειακών και των εξω-οικογενειακών παραγόντων

Η σημασία των οικογενειακών και έξω – οικογενειακών παραγόντων αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Οι παράγοντες που μπορούν να συμβάλλουν στην εκδήλωση της κακοποίησης είναι πολλοί. Μπορεί να οφείλονται σε οικογενειακούς παράγοντες για παράδειγμα, μία από τις αιτίες κακοποίησης είναι ότι και οι ίδιοι οι γονείς είχαν κακοποιηθεί ως παιδιά ή θεωρούν ορθή τη δική τους διαπαιδαγώγηση ή μη μπορώντας να ξεφύγουν από αυτή τείνουν να επαναλαμβάνουν αυτά που υπέστησαν.

Από την άλλη πλευρά η κακοποίηση μπορεί να οφείλεται σε εξωοικογενειακούς παράγοντες που δεν προέρχονται μέσα από την οικογένεια όπως, το στρες, οι οικονομικές δυσκολίες και η ανεργία και άλλα κοινωνικά προβλήματα. Οι λόγοι που φτάνουν κάποιοι στην κακοποίηση διαφέρουν από οικογένεια σε οικογένεια, η δυσκολία των γονιών να διαχειριστούν τις δικές τους πηγές άγχους, η κοινωνική απομόνωση, η απουσία γονεϊκών δεξιοτήτων και διάσταση μεταξύ γονέων και παιδιών, οι υπερβολικές προσδοκίες των γονιών από τα παιδιά τους, οι λανθασμένες αντιλήψεις για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών είναι μερικοί από τους λόγους για τους οποίους συνεχίζει να υπάρχει το φαινόμενο της κακοποίησης. Αξίζει, βέβαια, να σημειώσουμε ότι οι γονείς μπορούν να πέσουν στην παγίδα της κακοποίησης ανεξάρτητα από το οικονομικό, εκπαιδευτικό και κοινωνικό τους προφίλ και το γεγονός αυτό δεν σημαίνει πάντα, ότι δεν τρέφουν θετικά συναισθήματα για τα παιδιά τους.

Πιθανές αιτίες που οδηγούν στην κακοποίηση είναι οι γονείς να πάσχουν από κάποια ουσιοεξάρτηση, από κάποια ψυχική ασθένεια ή και να βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό, και την απομόνωση από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Για κάποιους επιστήμονες υγείας, το τοξικό περιβάλλον στο οποίο μεγαλώνει π.χ. το παιδί ενός αλκοολικού πατέρα, υπονοεί κακοποίηση, επειδή επιβαρύνεται ο συναισθηματικός και ψυχικός κόσμος του γονέα εξ' αιτίας του αλκοολισμού και τον οδηγεί σε βίαιες και «τοξικές» στάσεις. Η απουσία ενός περιβάλλοντος που θα ενθαρρύνει την κοινωνικό -συναισθηματική ανάπτυξη και ωρίμανση του παιδιού, είναι κάτι σοβαρό.

Οι γονείς που κακοποιούν τα παιδιά τους δεν ξεχωρίζουν από κάποιο εξωτερικό χαρακτηριστικό και δεν προέρχονται από κάποια συγκεκριμένη κοινωνική τάξη, όπως αναφέρουμε σε προηγούμενο κεφάλαιο. Μπορεί να είναι μορφωμένοι, καλοί επαγγελματίες, νομοταγείς πολίτες ή όχι. Ανήκουν όμως σε διαφορετικές κατηγορίες όσον αφορά την ψυχοπαθολογία τους.

Κατά βάθος μπορεί να είναι ανώριμα, φοβισμένα ή επιθετικά άτομα και να έχουν τάση για απομόνωση. Μπορεί, επίσης, να παρουσιάζουν πλείστα συμπτώματα από αυτά που αναφέρει η κλινική βιβλιογραφία: άγχος, κατάθλιψη, έντονες, παρορμητικές τάσεις, ψυχωτικές διαταραχές, σχιζοφρένεια και εξαρτήσεις. Έντονο χαρακτηριστικό τους είναι η παθολογική λειτουργία του υπερεγώ τους και ενώ δείχνουν αδιάφοροι, έχουν έντονα ασυνείδητα αισθήματα ενοχής. Στην αντίθετη περίπτωση, της διαταραχής των υπεροπτικών συναισθημάτων τους, έχουμε έντονη εκδήλωση κατάθλιψης και ανεπιθύμητων, διωκτικών, σαδιστικών και επιθετικών συναισθημάτων απέναντι στο ίδιο τους το παιδί. Αρκετοί από αυτούς μπορεί να έχουν υποστεί κακοποίηση ως παιδιά και διαιωνίζουν την κατάστασή τους. Είναι όμως δυνατόν και να κρύβουν τις αδυναμίες τους επιμελώς, πίσω από το προσωπείο του καλού και στοργικού γονέα, χωρίς να γνωρίζει ο κοινωνικός περίγυρος τι συμβαίνει μέσα στην οικογένεια του καθενός.

Άλλωστε είναι τόσο δύσκολο για την ίδια την κοινωνία να δεχθεί ότι ένας γονέας μπορεί ηθελημένα να βλάψει το παιδί του, ενώ συχνά ακόμα κι αν οι γείτονες ή ο περίγυρος παρατηρήσει κάτι ύποπτο στη συμπεριφορά τους, βιάζεται να το δικαιολογήσει. (Πρεκατέ 2008)

Συμπερασματικά οι οικογενειακοί και εξωοικογενειακοί παράγοντες :

- Το χαμηλό μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο επιδρά αρνητικά στην οικογενειακή ζωή και επηρεάζει αρνητικά τις σχέσεις των μελών και πιθανότατα να οδηγήσει σε κακοποίηση. Οι οικονομικές αντιξοότητες (π.χ. ανεργία, στέρηση υλικών αγαθών, παροχών και πηγών στήριξης όπως παιδικών σταθμών και άλλα) αυξάνουν σημαντικά το στρες και μειώνουν την αντοχή του γονέα στις αναμενόμενες πιέσεις από το παιδί και την ανατροφή του.
- Γονείς που έχουν και οι ίδιοι κακοποιηθεί από τους δικούς τους γονείς, πράγμα που επαναλαμβάνουν τώρα οι ίδιοι στη σχέση τους με τα δικά τους παιδιά.
- Ανεπάρκεια γονεϊκού ρόλου όταν οι γονείς αδυνατούν να αντιληφθούν ότι τα παιδιά τους είναι ανώριμα λόγω της ηλικίας τους (συνχά αναφέρονται σχόλια από την μεριά των γονιών του τύπου «τα παιδιά πρέπει να σέβονται τους γονείς τους » ή «δεν πρέπει να υποχωρούμε στις απαιτήσεις των παιδιών γιατί τα κακομαθαίνουμε», ενώ αναφέρονται σε ένα βρέφος 3 μηνών!)
- Αντιστροφή ρόλου γονέων – παιδιών, όπου οι γονείς αυτοί προσδοκούν από τα παιδιά να τους δείξουν αγάπη και κατανόηση ώστε να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Τέτοιοι γονείς διακρίνονται από έντονες ναρκισσιστικές ανάγκες και μεγάλη ανωριμότητα.
- Γονείς με χαμηλή αυτοεκτίμηση που σχετίζεται άμεσα με την ανεπάρκεια που αισθάνονται στην εκτέλεση του μητρικού ή πατρικού τους ρόλου. Σε αυτή την περίπτωση η κακοποίηση κυρίως εμφανίζεται σε περιόδους κρίσης της οικογένειας ή κρίση στη σχέση γονέα – παιδιού.
- Γονείς οι οποίοι τρέφουν χαμηλή εκτίμηση και θέλουν να καταπνίξουν τα βαθύτερα αισθήματα αποστέρησης και απόρριψης που οι ίδιοι έχουν βιώσει στο παρελθόν.
- Γονείς νεαρής ηλικίας, χωρίς σταθερή εργασία, με έντονα ψυχοκοινωνικά προβλήματα, με κακές σχέσεις με τις δικές του οικογένειες, κοινωνικά απομονωμένοι και χωρίς κανένα υποστηρικτικό σύστημα καταλήγουν ως καταθλιπτικά και κοινωνικά απομονωμένα άτομα ενώ εύκολα στρέφουν την επιθετικότητά τους προς το παιδί τους.

- Διαταραγμένες σχέσεις ανάμεσα στην οικογένεια Οι οικογένειες αυτές είναι συνήθως κοινωνικά απομονωμένες, χωρίς βοήθεια και συμπαράσταση από γείτονες, φίλους ή άλλα κοινοτικά πλαίσια στήριξης.

(Αγάθωνος-Γεωργοπούλου 1991, Γιωτάκος, Τσιλιακού, Τσίτσικα 2011, Herbert 1997, Ινστιτούτο διαρκούς εκπαίδευσης ενηλίκων, Medline Net 2011, Πρεκατέ 2008, Χατζηφωτίου 2005)

2.4 Η σημασία του Κοινωνικού και ψυχιατρικού ιστορικού.

Σύμφωνα με τους παράγοντες που συμβάλλουν στην κακοποίηση, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η κακοποίηση είναι αποτέλεσμα μιας σειράς αλληλένδετων γεγονότων είτε κοινωνικών, είτε κοινωνικών είτε ψυχοπαιστικών, που οδηγούν στην τελική έκρηξη των ενηλίκων. Είναι σαφές είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζουμε το κοινωνικό και το ψυχιατρικό ιστορικό του ενήλικα που έχει προβεί σε κάποια από τις παραπάνω μορφές κακοποίησης. Σε περίπτωση κακοποίησης ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να αναλάβει τη λήψη του κοινωνικού ιστορικού των γονέων και ένας εξειδικευμένος ψυχολόγος ή ψυχίατρος τη λήψη του ψυχιατρικού ιστορικού. Κάθε στοιχείο του κοινωνικού και ψυχιατρικού ιστορικού έχει διαγνωστική και προγνωστική αξία. Με αυτό ανιχνεύεται η τυχόν συνύπαρξη γεγονότων και προβληματικών καταστάσεων που έφεραν το γονέα στη θέση να κακοποιήσει το παιδί του και βοηθούν τους επαγγελματίες να διαγνώσουν το πρόβλημα αλλά και να το αντιμετωπίσουν με την κατάλληλη παρέμβαση.

2.4.1 Το κοινωνικό ιστορικό περιλαμβάνει :

- τα προσωπικά στοιχεία (όνομα, ηλικία κτλ)
- την οικογενειακή κατάσταση
- την κοινωνικοοικονομική- κοινωνική τάξη(συνθήκες κατοικίας, επάγγελμα, εισόδημα)
- τις ενδοοικογενειακές σχέσεις (εξέλιξη της συζυγικής σχέσης, οικογενειακή ατμόσφαιρα, δυνατότητα επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια)
- την κληρονομικότητα
- τις παρούσες συνθήκες ζωής (πως είναι η καθημερινότητα, διάθεση, συμπεριφορά)
- την εκτίμηση προβλήματος κατά επίπεδο-ατομικό-οικογενειακό-εργασιακό-κοινωνικό, βαθμός σοβαρότητας)
- συνθήκες απόκτησης παιδιού (επιθυμητή-προγραμματισμένη-ανεπιθύμητη-προσδοκώμενο φύλο παιδιού)
- φυσική απουσία ή συναισθηματική αποστέρηση γονέα στα πρώιμα στάδια ανάπτυξης του(ο ενήλικας που κακοποιεί να έχει στερηθεί την φροντίδα των γονιών του είτε λόγω δική τους ευθύνης, είτε επειδή τους έχασε σε μικρή ηλικία.
- ψυχοκινητική εξέλιξη ενήλικα (ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, αν ήταν δύστροπο – εύκολο-χαρούμενο παιδί)
- τυχόν τραυματικά γεγονότα στη ζωή (παιδικές αρρώστιες, διαζύγιο γονέων, φυλάκιση, δικαστική επιμέλεια γονέα, χρήση ουσιών, αλκοολισμός)
- εξέταση-παρακολούθηση από άλλη υπηρεσία ή ειδικό (φαρμακευτική αγωγή, διάρκεια χορήγησης και αν υπάρχει διάγνωση) εκπαίδευση
- εκδηλώσεις κοινωνικής συμπεριφοράς προς τους άλλους

- σεξουαλική συμπεριφορά (σεξουαλική αγωγή-πληροφόρηση, εκτροπές, τυχόν αιμομιξία στο παρελθόν) (Καλλινικάκη 1998)

Όλες αυτές οι πληροφορίες που δίνονται από το κοινωνικό ιστορικό μας βοηθούν να εξηγήσουμε τους κοινωνικούς λόγους και τις πιθανές αιτίες που οδήγησαν στη κακοποίηση. Εξετάζουμε την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, τα κοινωνικοπολιτισμικά αίτια, το εκπαιδευτικό επίπεδο και όλα τα υπόλοιπα που θα μας οδηγήσουν στην αποτελεσματικότερη λήψη θεραπευτικών μέτρων αντιμετώπισης του ενήλικα που έχει προβεί σε κακοποίηση . (Καλλινικάκη 1998, Open University 1985) Είναι σημαντικά όλα αυτά για ένα άτομο και για μια οικογένεια ώστε να μπορέσει ο επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός να αποκομίσει τις πληροφορίες που χρειάζονται, για να μπορέσει να καταλάβει τι πραγματικά συμβαίνει, με ποιο τρόπο θα παρέμβει και αν χρειάζεται να παραπέμψει το άτομο ή την οικογένεια σε άλλον καταλληλότερο επαγγελματία, για να αντιμετωπιστεί η κατάσταση. Μία πιθανή φαρμακευτική αγωγή , η χρήση ουσιών και αλκοόλ είναι λόγοι που μπορεί να μας οδηγήσουν στο γιατί έγινε κάτι, δηλαδή στην κατανόηση του προβλήματος αλλά και στην αντιμετώπιση – θεραπεία. Δεν είναι δυνατόν να έχουμε άγνοια μιας κατάστασης και να μπορέσουμε να το αντιμετωπίσουμε. (Γιωτάκος, Τσιλιάκου, Τσίτσικα 2011, Καλλινικάκη 1998, Open University 1985)

2.4.2 Ψυχιατρικό ιστορικό.

Φαινόμενα όπως θλίψη, σύγχυση, άγχος κλπ, είναι συνηθισμένα στην καθημερινότητα. Ένα άτομο που έχει όμως ψυχικά προβλήματα ή ψυχική νόσο βιώνει αυτά τα φαινόμενα ή συμπτώματα σε μεγάλη ένταση, για μεγάλο χρονικό διάστημα και επηρεάζουν πολύ την λειτουργικότητα του σε καθημερινό επίπεδο. Εκτός από το κοινωνικό ιστορικό, πολύ σημαντικό στοιχείο είναι και το **ψυχιατρικό ιστορικό** που είναι δουλειά διαφορετικού επαγγελματία (ψυχιάτρου) και ειδικευμένου ψυχολόγου, το οποίο αποδεικνύει την ύπαρξη ψυχιατρικών νοσημάτων με κριτήρια σύμφωνα με το DSM IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders).

Σύμφωνα με αυτό παρέχεται μια πλήρης εικόνα των συμπτωμάτων, των συμπεριφορών και των κριτηρίων της διαταραχής που πληρεί ο ασθενής. Χρησιμοποιείται για την διάγνωση και την θεραπεία του ασθενή. **Πως συσχετίζεται όμως η κακοποίηση με αυτές τις διαταραχές;** Η σχιζοφρένεια, οι ψυχώσεις, η κατάθλιψη, η εξάρτηση ουσιών, σχετίζονται με την βία και κυρίως αυτό οφείλεται στη μη λήψη των φαρμάκων ή στην ακαταλληλότητα της θεραπείας και στην έλλειψη στήριξης και αποδοχής από το περιβάλλον.

Οι ασθενείς με σχιζοφρένεια που κάνουν **κατάχρηση ουσιών και αλκοόλ** διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο για εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς. Ο μόνος τρόπος για να μειωθεί η εκδήλωση βίαιης και επικίνδυνης συμπεριφοράς στους ασθενείς αυτούς, είναι η **πρόσβαση σε θεραπευτικές υπηρεσίες**, η λήψη της κατάλληλης φαρμακευτικής αγωγής και, γενικότερα, της θεραπείας καθώς και η παράλληλη μείωση του στίγματος και των διακρίσεων, που απογοητεύουν και αποθαρρύνουν όσους αναζητούν βοήθεια για τα προβλήματά τους. Η ψυχική υγεία του κάθε ατόμου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις οικογενειακές και κοινωνικές συνθήκες που τον αφορούν.

Γι' αυτό και ένα επιτυχημένο και ουσιαστικό πρόγραμμα πρόληψης οφείλει να λάβει υπόψη του, όλες τις δυσκολίες και τις συνθήκες για την εμφάνιση μια ψυχικής διαταραχής και να παρέμβει συνολικά. Όσο μεγαλύτερη και συνολικότερη είναι η συνεργασία μεταξύ των φορέων και της οικογένειας τόσο πιο αποτελεσματική είναι και η προαγωγή της ψυχικής υγείας.

Έρευνες έχουν επιβεβαιώσει ότι οι γονείς που κακοποιούν τα παιδιά τους έχουν αυξημένη ψυχοπαθολογία, ειδικότερα υπερέχουν στις διαταραχές προσωπικότητας και γενικότερα στην παρούσα ψυχική τους κατάσταση. **Συχνά οι άνθρωποι που αντιμετωπίζουν δύσκολα γεγονότα και δύσκολες συνθήκες, δεν μπορούν να σταθούν με σύνεση μπροστά στις ψυχολογικές τους αντιδράσεις.** Ασθενείς που συνέρχονται από βαριές ψυχιατρικές διαταραχές συνήθως σοκάρονται καθώς θυμούνται τα συμπτώματα και τη συμπεριφορά τους. Δεν πιστεύουν ότι αυτοί έκαναν κάτι τέτοιο, υποφέρουν από συναισθήματα ντροπής και ενοχής. Αυτό που χρειάζονται τα μέλη των οικογενειών, είναι κατανόηση, συμπαράσταση, υποστήριξη και την κατάλληλη **παρέμβαση** και σε καμία περίπτωση απόρριψη και ενοχοποίηση.

(Αγάθωνος-Γεωργοπούλου 1991, Βικιπαίδεια 2012, Γιωτάκος, Τσίτσικα, Τσιλιακού 2011, Open university 1985)

Κεφάλαιο 3^ο Συνέπειες κακοποίησης για το παιδί από την παιδική ηλικία έως την ενήλικη ζωή του.

3.1 Συνέπειες για το παιδί

Τα αποτελέσματα της κακοποίησης είναι χρωματισμένα αρνητικά. Η ανασφάλεια, η χαμηλή αυτοεκτίμηση, η αυτοκαταστροφική συμπεριφορά, η κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικών, η απόσυρση και η δυσκολία στην ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων, η αυτοκτονία, η δυσκολία στη διαμόρφωση σταθερών διαπροσωπικών και εργασιακών σχέσεων, η ανικανότητα των ατόμων που έχουν κακοποιηθεί να αγαπήσουν και να εμπιστευτούν τους άλλους, η δυσκολία στη σωματική εγγύτητα στο άγγιγμα και στην οικειότητα και η απουσία δημιουργικότητας και ενθουσιασμού είναι κάποιες από τις συνέπειες της συναισθηματικής κακοποίησης τόσο στην παιδική ηλικία όσο και στη μετέπειτα ζωή. Η κακοποίηση διαταράσσει σοβαρά την άρτια και θετική ανάπτυξη του παιδιού, εξαιτίας λανθασμένων γονικών πράξεων που ερεθίζουν το παιδί με αποτέλεσμα να αποκτά αρνητική εικόνα του εαυτού ή να εμφανίζει διαταραγμένη συμπεριφορά. Η βία επιτίθεται στην ψυχή του παιδιού, επηρεάζει την αίσθησή του για τον εαυτό του και τον κόσμο που το περιβάλλει. Καταλήγει να θεωρεί ότι είναι ασήμαντο και ανάξιο αγάπης. Όταν το άτομο βρίζεται, συκοφαντείται και εξευτελίζεται χωρίς λόγο από τους γονείς, όταν οι γονείς μιλούν άσχημα, το καταπιέζουν, το απειλούν, του επιρρίπτουν ευθύνες που δεν έχει το παιδί αισθάνεται ως αποδιοπομπαίος τράγος και βιώνει το αίσθημα της απόρριψης. (Χατζηφωτίου 2005)

Όλες οι μορφές κακοποίησης και παραμέλησης μπορεί να έχουν σοβαρές ψυχοκοινωνικές συνέπειες για τα παιδιά. Οι συνέπειες μπορεί να είναι ο φόβος, η απομόνωση, η έλλειψη εμπιστοσύνης, μειωμένη αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση. Οι συνέπειες της παιδικής κακοποίησης στην υγεία και την κοινωνία κυμαίνονται από τον τραυματισμό έως σε σημαντικές βλάβες στη σωματική και ψυχική υγεία και την ανάπτυξη των θυμάτων έως και το θάνατό τους. Κάθε μορφή κακοποίησης κατά την παιδική ηλικία συνδέεται με την υιοθέτηση επικίνδυνων συμπεριφορών στη ζωή του ατόμου. Αυτές περιλαμβάνουν τη βίαιη θυματοποίηση, τη πρόκληση συμπεριφορών βίας, τη διαταραχή της κατάθλιψης, την έναρξη καπνίσματος, επικίνδυνες σεξουαλικές συμπεριφορές, μια πιθανή ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, τη χρήση αλκοόλ και άλλων εξαρτησιογόνων ουσιών. Οι εν λόγω παράγοντες και συμπεριφορές κινδύνου μπορεί να οδηγήσουν σε ορισμένες από τις κύριες αιτίες θανάτου, ασθένειας, αναπηρίας και αυτοκτονίας. Ως εκ τούτου η παιδική κακοποίηση συμβάλλει σε ένα φάσμα αρνητικών συνεπειών για τη σωματική και ψυχική υγεία, δαπανηρά τόσο για το παιδί όσο και για την ευρύτερη κοινωνία.

Τα παιδιά των «τοξικών» γονέων, που είτε τα χτυπούσαν, είτε τα άφηναν υπερβολικά μόνα τους, είτε τα κακομεταχειρίστηκαν, είτε τα εκμεταλλεύτηκαν σεξουαλικά, είτε τα φόρτωσαν με ενοχές, είτε τα υπερπροστάτευσαν, τα οδήγησαν σε μια πληγωμένη αυτοεκτίμηση, σε μια αυτοκαταστροφική συμπεριφορά και τα γέμισαν με συναισθήματα του τύπου, να νιώθουν έντονα την έλλειψη αγάπης, και ότι είναι ανάξια ή ανεπαρκή ακόμα και κατά την διάρκεια της ενήλικης ζωής τους. (Γιωτάκος, Τσιλιακού, Τσίτσικα 2011, Forward 1992)

Τα παιδιά- θύματα της ενδοοικογενειακής βίας και της κακοποίησης, συνήθως εμφανίζουν ψυχοσωματικά προβλήματα και άλλες διαταραχές συν ότι είναι πιο ευάλωτα σε παραβατικότητα και συχνά από θύματα γίνονται τα ίδια δράστες. Μορφές της συμπεριφοράς των γονέων φαίνεται να μεταβιβάζονται και στις_επόμενες γενιές_ στην ενήλικη ζωή των παιδιών τους μέσα στο συζυγικό τους ρόλο. Γονείς που ως παιδιά έχουν υπάρξει αυτόπτες μάρτυρες ή θύματα ενδοοικογενειακής βίας, έχουν τάση για βίαιη συμπεριφορά και δυσκολίες προσαρμογής στην οικογενειακή τους ζωή. Τα παιδιά νιώθουν τη θλίψη και την απώλεια των ευτυχισμένων στιγμών που δεν έζησαν με τους γονείς. Και οι γονείς που συνεχίζουν το φαύλο κύκλο της κακοποίησης στα παιδιά τους, φαίνεται πως έχουν **αποσυνδέσει** τα συναισθήματά τους από τις αναμνήσεις της δικής τους κακοποίησης. Ουσιαστικά όμως δεν μπορούν να κατανοήσουν πόσο βλαβερές μπορεί να είναι οι συνέπειες για αυτά και για την μετέπειτα πορεία της ζωής τους. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε μερικές από τις **συνέπειες** ,που είναι χαρακτηριστικές και επιβεβαιώνουν την ύπαρξη κάθε μορφής κακοποίησης.

3.1.1 Συνέπειες σωματικής κακοποίησης

Οι συνέπειες της σωματικής κακοποίησης αναφέρονται συνοπτικά παρακάτω:

- σοβαρές διαταραχές συμπεριφοράς
- χαμηλό διανοητικό επίπεδο
- σωματικά-νευρολογικά-σωματικά-συναισθηματικά προβλήματα
- εναντιωματική συμπεριφορά, υπερκινητικότητα, επιθετικότητα σε παιχνίδια με συνομήλικους-μεγαλύτερους,
- απόσυρση , θλίψη, μειωμένη ικανότητα για ευχαρίστηση
- προβλήματα διατροφής, άρνηση
- αίσθημα κατωτερότητας, μειονεξία
- χαμηλή ανοχή που πυροδοτεί την επιθετικότητα
- διάφορες φοβίες και δυσκολία στο να τα αγγίζουν, ίσως και μανιακές εκδηλώσεις.
- Θάνατος ή και μόνιμη αναπηρία
(Γιωτάκος, Τσιλιακού, Τσίτσικα 2011:53, Χατζηφωτίου 2008:93)

3.1.2 Συνέπειες συναισθηματικής κακοποίησης

Στις συνέπειες της συναισθηματικής κακοποίησης εντάσσονται:

- Καθυστέρηση στη σωματική, νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη
- Αποδοχή της τιμωρίας
- Υποτίμηση του εαυτού
- Αιφνίδιες διαταραχές στην ομιλία
- Μη φυσιολογικές αντιδράσεις σε δύσκολες καταστάσεις

- Νευρωτικές συμπεριφορές
- Φόβος για επικοινωνία του σχολείου ή άλλων ατόμων
- Ακραία παθητικότητα ή επιθετικότητα
- Κατάχρηση ουσιών
- Επανειλημμένη φυγή από το σπίτι ή άλλο πλαίσιο διαμονής
- Κλοπές και σίτιση από τα σκουπίδια με ψυχαναγκαστικό τρόπο (Χατζηφωτίου 2005:100)

Οι συνέπειες μπορεί να είναι ακόμα η επιδείνωση μιας χρόνιας νόσου, η αναπηρία, η παραμόρφωση ή ακόμα και ο θάνατος. Ο Τσιάντης και ο Μανωλόπουλος στο βιβλίο της Χατζηφωτίου, υποστηρίζουν πως αυτού του είδους η κακοποίηση προκαλεί **χρόνιο και μεγάλο άγχος, αναταραχή, κατάθλιψη, κοινωνική απόσυρση, ψύχωση και φόβο** ότι η ζωή και η ασφάλεια του απειλούνται. Το παιδί εμποδίζεται σοβαρά να ολοκληρώσει ορισμένα στάδια της ζωής του και είναι λογικό να μην μπορεί να αποδώσει ικανοποιητικά στο σχολείο, στην ομάδα των συνομηλίκων και στην ευρύτερη κοινότητα. Παιδιά που έχουν βιώσει τέτοιες καταστάσεις στην παιδική τους ηλικία, βρίσκονται σε φυλακές, ψυχιατρεία, ειδικά σχολεία γιατί πιθανότητα να εκδήλωσαν επιθετικότητα και βίαιες- μη κοινωνικά αποδεκτές πράξεις. Ως ενήλικες ένα μεγάλο ποσοστό, μπορεί να νιώθει θυμό, μίσος, έλλειψη ενδιαφέροντος, να δυσκολεύεται να δημιουργήσει σχέσεις αμοιβαίας ικανοποίησης, σταθεροποίησης, συνεργασίας και γενικότερα θα υπάρχει μια δυσκολία στο να αποδώσουν 100% με οτιδήποτε ασχοληθούν καθώς και θα έχουν μια τάση να παρουσιάζουν έντονες συναισθηματικές αλλαγές. (Γιωτάκος, Τσιλιακού, Τσίτσικα 2011, Χατζηφωτίου 2005)

3.1.3 Συνέπειες σεξουαλικής κακοποίησης

Οι μακροπρόθεσμες συνέπειες της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης είναι σοβαρές και επηρεάζουν πολλούς τομείς της ζωής του ατόμου, και χωρίς θεραπεία διατηρούνται για ολόκληρη τη ζωή. Η αυτοκτονικότητα, ο εθισμός στα ναρκωτικά, ο αλκοολισμός, η ανορεξία, η βουλιμία, η κατάθλιψη, οι ψυχώσεις, η εξάρτηση από κακοποιητικές σχέσεις, η εμπλοκή σε πορνεία, η αποτυχία στην εργασία και στις προσωπικές σχέσεις, αποτελούν συνήθεις συνέπειες στα ενήλικα άτομα που έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά ως παιδιά.

Η ψυχοθεραπεία είναι πολύτιμη για την αποκατάσταση της ανείπωτης ψυχικής βλάβης που έχουν υποστεί τα άτομα αυτά.

- Λύπη, ενοχές, ντροπή που συμμετείχαν σε μια τέτοια πράξη, άθελά τους.
- Κατάθλιψη, χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Διαταραχές πρόσληψης τροφής
- ψυχιατρικά συμπτώματα, ψυχιατρικές ασθένειες
- ψυχωτικές διαταραχές, σχιζοφρένεια.
- Μετατραυματικές αγχώδεις διαταραχές (αγοραφοβία, κλειστοφοβία, φόβος ότι τον ακολουθούν)
- Παλινδρόμηση σε βρεφικές συμπεριφορές αντιμετώπισης, που οδηγούν στην απόλυτη υποταγή σε ότι και αν συμβεί.
- Εγκληματικότητα
- Δυσφορία για τις σεξουαλικές σχέσεις
- Χαμηλή αυτοεικόνα για το σώμα
- Αυτοκατηγορία-μίσος προς τον εαυτό. Τα παιδιά απορροφούν την ενοχή του δράστη. (Πρεκατέ 2008, Βικιπαίδεια 2012)

Πολλά παιδιά διστάζουν να αποκαλύψουν πως έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά, ειδικά αν η κακοποίηση έχει γίνει από τον ένα από τους δύο γονείς του ή είναι πολύ μικρά για να εκφραστούν λεκτικά σχετικά με ότι τους έχει συμβεί.

Τέλος, οι στατιστικές δείχνουν ότι τα περισσότερα από τα κακοποιημένα παιδιά είναι κορίτσια, θύματα αιμομικτικών σχέσεων με τον πατέρα τους, καθώς και αγόρια πολύ μικρών ηλικιών. Ανάμεσα στα θύματα, συχνά συναντάμε παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες και ήπια νοητική στέρηση και η κακοποίηση είναι αποτέλεσμα της αδυναμίας του γονέα να ανταποκριθεί στις ευθύνες που προκύπτουν μέσα από τις δυσκολίες για την ανατροφή τους, (π.χ. ένας γονέας ασκεί έντονη σωματική βία στο παιδί του μέσα από την οποία εκφράζει την ευχή «να μην είχε γεννηθεί ποτέ» και την αγανάκτηση του για «την κακή του μοίρα που απόκτησε ένα τέτοιο παιδί!»). (Γιωτάκος, Τσιλιακού, Τσίτσικα 2011)

3.1.4 Συνέπειες παραμέλησης

Η παιδική παραμέληση ίσως δεν λαμβάνει την απαραίτητη ερευνητική προσοχή, όπως οι άλλες μορφές κακοποίησης, αλλά οι συνέπειες της μπορεί να είναι το ίδιο σοβαρές και να ακολουθούν το παιδί σε όλη του την ζωή. Οι άμεσες συνέπειες και οι άμεσες ενδείξεις περιλαμβάνουν χαμηλό βάρος, λόγω έλλειψης επάρκειας τροφής, κόπωση, υπνηλία, κακή σωματική εμφάνιση, έλλειψη καθαριότητας και αδικαιολόγητες και επαναλαμβανόμενες απουσίες από το σχολείο (American Humane Association 2012)

Μακροπρόθεσμα η παραμέληση:

- Καθυστερεί τη σωματική-κοινωνική-ψυχολογική και νοητική ανάπτυξη του παιδιού.
- Δημιουργεί σχέσεις με άγχος – ανασφάλεια
- Έχει μικρότερο ενδιαφέρον για μάθηση-επιδόσεις χαμηλές
- Είναι παθητικό, αδρανές
- Ως έφηβοι παρουσιάζουν σοβαρή εναντιωματική και παραπτωματική συμπεριφορά.
- Η επίμονη στέρηση κατά την παιδική ηλικία τροφής, υλικών πόρων, προσοχής, αγάπης, χρόνου, τρυφερότητας και ενδιαφέροντος, οδηγεί σε ενήλικες που περνούν μια ζωή υπό το νοητικό καθεστώς της έλλειψης.

Οι συνέπειες γενικά της κακοποίησης και της παραμέλησης ανηλίκων, είναι τραγικές και εις βάρος των παιδιών. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά των συνεπειών, όλων των μορφών κακοποίησης και η σοβαρότητά τους, εξαρτώνται από τον τύπο, την σοβαρότητα, την ένταση και την επανάληψη της βίας. Παρόλα αυτά τα ψυχικά τραύματα θα εξακολουθούν να υπάρχουν, με πιθανή πρόγνωση να συνεχιστεί αυτός ο κύκλος με καταστροφικές συνέπειες και για τα κακοποιημένα παιδιά αλλά και για την οικογένεια που θα δημιουργήσουν, που σύμφωνα με τις συνέπειες, θα αποκλίνουν τα άτομα από την ομαλή συναισθηματική, νοητική και κοινωνική τους ανάπτυξη. (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου 1991, Γιωτάκος, Τσιλιακού, Τσίτσικα 2011, Πρεκατέ 2008)

Κεφάλαιο 4^ο Το Διεθνές και Ελληνικό Νομοθετικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της κακοποίησης

4.1 Η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού

Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα καθορίζουν την αξία της ανθρώπινης ύπαρξης και ζωής του κάθε ατόμου. Σύμφωνα με αυτά επιδιώκεται σεβασμός στην προσωπικότητα του ατόμου, στην ελευθερία του, στην προσωπική του ασφάλεια, στην εκπαίδευση, στην περίθαλψη και στην κοινωνική προστασία. Κύριος άξονας για το σχεδιασμό της νομικής παρέμβασης σε περιπτώσεις κακοποίησης και παραμέλησης των παιδιών, όλων των μορφών, είναι η εκτίμηση του συμφέροντος του παιδιού, άρα των δικαιωμάτων του. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ (1989) λειτουργεί ως ένα διεθνώς αποδεκτό κείμενο, το οποίο ενσωματώνουν σταδιακά στην εθνική νομοθεσία, όλες οι χώρες. Πρόκειται για μια μοναδική παγκόσμια ειρηνική επανάσταση και αναγνώριση όχι μόνο των δικαιωμάτων των παιδιών, αλλά της παιδικής ηλικίας ως κοινωνικού φαινομένου. Η χώρα μας έχει υπογράψει τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών του 1989, η οποία σύμφωνα με τα άρθρα 19 και 28.2, συστήνει την απαγόρευση οποιασδήποτε πράξης βίας εναντίον των παιδιών, καθώς και της σωματικής τιμωρίας. Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού περιέχει 54 άρθρα και χωρίζεται σε 8 θεματικές ενότητες που καλύπτουν όλο το φάσμα των δικαιωμάτων του παιδιού μέσα και έξω από την οικογένεια. Αποτελεί δε μείζον νομικό κείμενο, με διεθνή ισχύ, όσον αφορά την προστασία των παιδιών.

Τα κράτη που την επικυρώνουν έχουν, σύμφωνα με τις επιμέρους διατάξεις, τις εξής υποχρεώσεις:

- να σέβονται τα δικαιώματα των παιδιών χωρίς καμιά διάκριση σε σχέση με την φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την εθνική καταγωγή, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις του ίδιου του παιδιού ή των γονέων/κηδεμόνων του (άρθρο 2)
- να παίρνουν τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα για την υλοποίηση και εφαρμογή των δικαιωμάτων της Σύμβασης (άρθρο 4)
- να σέβονται το δικαίωμα και καθήκον των γονιών ή της ευρύτερης οικογένειας ή της κοινότητας να καθοδηγεί το παιδί κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του (άρθρο 5).
- να αναγνωρίζουν στο μέτρο του δυνατού, το δικαίωμα του παιδιού στη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξή του (άρθρο 6)
- να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού να διατηρεί την ταυτότητα του (άρθρο 8)
- να μεριμνούν ώστε να μην αποχωρίζεται το παιδί τους γονείς του, εκτός από περιπτώσεις κακομεταχείρισης ή παραμέλησης και όταν αυτό είναι απόλυτα αναγκαίο για **το συμφέρον του παιδιού**(άρθρο 9)
- να εγγυώνται την ελεύθερη έκφραση της γνώμης του παιδιού για οποιοδήποτε θέμα το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του δηλαδή να εγγυώνται **τη συμμετοχή του** στα ζητήματα που το αφορούν (άρθρο 12)
- να σέβονται το δικαίωμά του για ελευθερία έκφρασης, σκέψης, συνείδησης και θρησκείας (άρθρα 13, 14)

- να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού να έχει ιδιωτική ζωή (άρθρο 16)
- να εξασφαλίζουν την αναγνώριση της αρχής με την οποία και οι δύο γονείς είναι υπεύθυνοι, από κοινού, για την ανατροφή του παιδιού τους (άρθρο 18)
- να προστατεύουν το παιδί από κάθε μορφής βία, εγκατάλειψη, παραμέληση, κακοποίηση ή εκμετάλλευση, συμπεριλαμβανομένης και της σεξουαλικής βίας (άρθρο 19)
- να μεριμνούν για τα δικαιώματα του παιδιού στην περίπτωση απομάκρυνσης από την οικογένεια του για λόγους προστασίας δικής του, προβλέποντας γι' αυτό εναλλακτική επιμέλεια, υιοθεσία ή τοποθέτηση σε ίδρυμα (άρθρα 20, 21)
να διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση για τα παιδιά με πρόβλημα αναπηρίας (άρθρο 23)
- να εξασφαλίζουν ότι κανένα παιδί δεν στερείται πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας και ασφάλισης (άρθρα 24, 26)
να αναγνωρίζουν στο παιδί το δικαίωμά του για ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση, καθιστώντας υποχρεωτική και δωρεάν τη στοιχειώδη εκπαίδευση (άρθρο 28)
να σέβονται τα δικαιώματα των παιδιών που ανήκουν στις μειονότητες (άρθρο 30)
να αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού για παιχνίδι, ψυχαγωγία και ελεύθερο χρόνο (άρθρο 31)
- να προστατεύουν το παιδί από την οικονομική και σεξουαλική εκμετάλλευση κι από την άσκηση κάθε μορφής βίας, κακοποίησης, παραμέλησης (άρθρα 32, 34, 35, 36, 19)
- να επαγρυπνούν ώστε να μην υποβάλλεται κανένα παιδί σε βασανιστήρια, ισόβια κάθειρξη ή θανατική ποινή (άρθρο 37)
να προάγουν τη θέσπιση νόμων, θεσμών και διαδικασιών, εφαρμοζόμενων ειδικά στα παιδιά που είναι κατηγορούμενα ή καταδικασμένα για παράβαση ποινικών νόμων (άρθρο 40)
- να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε οι αρχές και οι διατάξεις της Σύμβασης να γίνουν ευρέως γνωστές, τόσο στους ενήλικες όσο και στα παιδιά (άρθρο 42)

(Αγάθωνος-Γεωργοπούλου 1991, Γιωτάκος, Τσιλιακού, Τσίτσικα 2011, Βικιπαίδεια Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού 2008)

4.2 Το Ελληνικό Νομοθετικό πλαίσιο για την κακοποίηση

Επιπρόσθετα, η προστασία των παιδιών **στην Ελλάδα** κατοχυρώνεται συνταγματικά και από το άρθρο 21 του Συντάγματος περί Κατοχύρωσης της Προστασίας της Παιδικής Ηλικίας καθώς και από άλλα μέτρα που θα δούμε παρακάτω. Για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας και της εκμετάλλευσης ανηλίκων έχουν ληφθεί μέτρα όπως η ψήφιση του νόμου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας με ειδικές προβλέψεις για τα παιδιά, η καθιέρωση του Συνηγόρου του Παιδιού, η ειδική πρόνοια για τους ασυνόδευτους ανηλίκους και το θεσμικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας αυτών.

Είναι αυτονόητο πως τα παιδιά δεν αποτελούν ιδιοκτησία των γονιών και των ενηλίκων αλλά είναι αυτόνομες υπάρξεις και υποκείμενα δικαιωμάτων, που δικαιούνται να **συμμετέχουν** σε όλες τις αποφάσεις που τα αφορούν (ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους) και για όλα όσα γίνονται γι' αυτά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το δικό τους **υπέρτατο συμφέρον**. (Χατζηφωτίου 2005).

Τον Οκτώβριο του **2006** ψηφίστηκε ο **νόμος 3500/2006** για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και τέθηκε σε ισχύ στις 25 Νοεμβρίου 2007. Ο νόμος 3500/2006 για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, αποτελεί ένα πρόσθετο θεσμικό εργαλείο για τη χώρα μας ενάντια στην παιδική κακοποίηση, καθώς η βία μέσα στην οικογένεια πλήττει στην πράξη κυρίως τις γυναίκες και τα **ανήλικα παιδιά**, προβλέπει δε αυστηρότερες ποινές για τους δράστες. Ορίζει τη βία σύμφωνα με τις μορφές που κυρίως εκδηλώνεται, όπως τη σωματική βία (απόλυτη και ψυχολογική), τη βία κατά πραγμάτων, την παράνομη βία και απειλή και τον ψυχικό και σωματικό βασανισμό του θύματος. Αξίζει να σημειωθεί ότι το άρθρο 4 προβλέπει την απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας σε βάρος ανήλικου ως μέσου σωφρονισμού, στο πλαίσιο της διαπαιδαγώγησής του, ενώ οι διατάξεις του εφαρμόζονται αντίστοιχα και για περιπτώσεις που ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας (π.χ. σε ιδρύματα) και η πράξη του στρέφεται εναντίον προσώπου το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού. Ο νόμος, επίσης, ποινικοποιεί τον βιασμό και την κατάχρηση σε ασέλγεια.

Ο νέος νόμος χαρακτηρίζει ως «θύμα», όχι μόνον κάθε πρόσωπο σε βάρος του οποίου τελείται το αδίκημα της ενδοοικογενειακής βίας αλλά και κάθε μέλος της οικογένειας μέσα στην οποία αυτό συμβαίνει και **κυρίως τον ανήλικο ενώπιον του οποίου τελείται** κάποια-ες από τις αξιόποινες πράξεις τις οποίες περιγράφει. Προστατεύει επίσης όλα τα ανήλικα πρόσωπα που συγκατοικούν με την οικογένεια ανεξάρτητα από τον λόγο της συνοίκησης, ενεργοποιεί δε την ποινική διαδικασία όχι μόνο μετά από έγκληση του θύματος ή καταγγελία τρίτου προσώπου αλλά και αυτεπάγγελτα από τον εισαγγελέα. Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί αξιόποινη πράξη και η άσκηση βίας μεταξύ των μελών της οικογένειας απαγορεύεται. Οι προστατευτικές διατάξεις του νόμου εφαρμόζονται. Σύμφωνα με τον νέο νόμο, ενδοοικογενειακή βία υπάρχει όταν ένα μέλος της οικογένειας την προξενεί/ασκεί σε άλλο μέλος:

- εντελώς ελαφρά σωματική κάκωση.
- επικίνδυνη σωματική βλάβη.
- βαριά σωματική ή διανοητική βλάβη.
- απειλές που προκαλούν τρόμο ή ανησυχία ή απομόνωση του θύματος ή προσβολή αξιοπρέπειας.

Η ποινική δίωξη για τα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας ασκείται αυτεπαγγέλτως, δηλαδή υποχρεωτικά. Υποχρεωτική είναι επίσης η καταγραφή του περιστατικού από την αστυνομία, ενώ οποιαδήποτε πρωτοβουλία νουθέτησης αντί καταγραφής, τιμωρείται. Σε βάρος του δράστη εφαρμόζεται η αυτόφωρη διαδικασία, εφόσον δεν ευδοκιμήσει η ποινική διαμεσολάβηση. Ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης προβλέπεται για τα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας και γίνεται ενώπιον του Εισαγγελέα και εφόσον το επιθυμούν θύμα και θύτης. (Πρεκατέ 2008)

Η κακοποίηση και παραμέληση των παιδιών τιμωρείται από τη σύγχρονη ελληνική νομοθεσία με βάση τόσο τα άρθρα του Ποινικού όσο και του Αστικού Κώδικα, δηλαδή ο γονιός που κακομεταχειρίζεται το παιδί του εκτός της προβλεπόμενης ποινής φυλάκισης μπορεί να στερηθεί την επιμέλεια του παιδιού και να του αφαιρεθεί το δικαίωμα άσκησης της γονικής μέριμνας. Γονική μέριμνα (**άρθρο 1510 του Α.Κ. του Ν. 1329/83**) που είναι υποχρέωση και δικαίωμα του κάθε γονιού σημαίνει γονική φροντίδα και περιλαμβάνει την επιμέλεια του παιδιού, την εκπροσώπησή του, καθώς και τη διαχείριση της περιουσίας του.

Σημαντικό στοιχείο είναι ότι η ανατροφή των παιδιών και η φροντίδα πρέπει να γίνεται χωρίς διάκριση φύλου και απαίτηση του νόμου είναι η προσπάθεια των γονιών όσον αφορά στην ανατροφή των παιδιών τους, να στοχεύει στην ανάπτυξη υπεύθυνης και με κοινωνική συνείδηση προσωπικότητας.

Επιπρόσθετα ο **Συνήγορος του πολίτη** μπορεί να παρέμβει αυτεπάγγελτα σε περιπτώσεις σοβαρές, που γνωστοποιούνται με διάφορους τρόπους χωρίς ενυπόγραφη αναφορά ή και για την διερεύνηση συνθηκών σε ιδρύματα και φορείς που ασχολούνται με το παιδί ώστε να διαπιστωθεί αν τηρείται νομιμότητα και αν παραβιάζονται τα δικαιώματα του παιδιού. Ελέγχεται από τη Βουλή των Ελλήνων και οι υπηρεσίες του είναι δωρεάν. Ένα από τα τμήματα του Συνηγόρου του Πολίτη είναι ο Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού που έχει αναλάβει το ρόλο του **Συνηγόρου του Παιδιού** στην Ελλάδα. Λειτουργεί από τον Ιούλιο του 2003 και αποστολή του είναι να υπερασπίζεται τα δικαιώματα των ανηλίκων, δηλαδή όλων των αγοριών και κοριτσιών έως 18 χρόνων. Πιο συγκεκριμένα ερευνά παραβιάσεις δικαιωμάτων των παιδιών από φορείς ή άτομα και προτείνει τρόπους προστασίας τους, προσπαθεί να κάνει γνωστά τα δικαιώματα των παιδιών σε όλους και πρώτα απ' όλα στα ίδια τα παιδιά, παρακολουθεί την εφαρμογή των νόμων για τα παιδιά και κάνει προτάσεις προς την Πολιτεία για να λάβει μέτρα προς το συμφέρον τους.

Τον Οκτώβριο του 2002 ψηφίστηκε ο **Νόμος 3064 για την αντιμετώπιση του trafficking**. Ο νόμος θεωρεί τη διεθνική σωματεμπορία έγκλημα και παρέχει προστασία και αρωγή στα θύματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης ανηλίκων. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) δημιουργούν ξενώνες στους οποίους παρέχεται βοήθεια, για να αντιμετωπιστούν οι ψυχοκοινωνικές και ιατρικές ανάγκες. Σημαντικό μέτρο είναι και η λειτουργία του Εθνικού Συντονισμού Προγράμματος Αναζήτησης Amber Alert Hellas σε συνεργασία με το Χαμόγελο του Παιδιού. Το πρόγραμμα **Amber Alert**, δημιουργήθηκε υπό το συντονισμό του Εθνικού Κέντρου για τα Εξαφανισμένα και Κακοποιημένα Παιδιά. («National Centre for Missing and Exploited Children») το οποίο είναι μέλος του «Διεθνούς Κέντρου για τα Εξαφανισμένα και Κακοποιημένα παιδιά», που εδρεύει στην Washington των Η.Π.Α. και αποτελεί εθελοντική σύμπραξη Αστυνομικών Αρχών, Μ.Μ.Ε. και λοιπών φορέων (Ιδιωτικών και Κρατικών, Εταιρειών κινητής τηλεφωνίας κτλ) με σκοπό την άμεση ενεργοποίηση και προβολή έκτακτων δελτίων/μηνυμάτων σε περίπτωση απαγωγής ανηλίκου, όπου υπάρχουν βάσιμες υποψίες ότι το θύμα βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο. Τον Απρίλιο του 2003 το Amber Alert θεσμοθετήθηκε ως Εθνικό Πρόγραμμα αντιμετώπισης τέτοιων περιστατικών στις Η.Π.Α.) Η βασική ιδέα του Προγράμματος Amber Alert, το οποίο παρουσιάστηκε επίσημα στη χώρα μας στις 25 Μαΐου 2007, συνίσταται στην άμεση, έγκυρη και λεπτομερή ενημέρωση των πολιτών σχετικά με περιστατικό εξαφάνισης ανηλίκου μετά την ειδοποίηση των Αρχών.

(Amber Allert Hellas Χαμόγελο του Παιδιού 2012 <http://www.hamogelo.gr/50.1/Amber-Alert-Hellas>)

Παρόλο που η νομοθεσία τάσσεται εναντίον της κακοποίησης, τα περιστατικά είναι αρκετά και δείχνουν πως υπάρχουν κάποια κενά στην ελληνική νομοθεσία, που φανερώνουν ότι είναι ελλιπής και αρκετά δυσλειτουργική θα προσθέταμε. Εννοώντας ότι πολλές φορές τα μέτρα δεν δείχνουν την απαιτούμενη αυστηρότητα, βάση της σοβαρότητας του αδικήματος με αποτέλεσμα να μην υπάρχει παραδειγματισμός και τα περιστατικά να αυξάνονται. Χρειάζεται περισσότερη ευσυνειδησία, αυστηρότητα και αναλυτικότερη θέσπιση των διατάξεων από την πλευρά των νομοθετών.

Κεφάλαιο 5^ο Πλαίσια φιλοξενίας κακοποιημένων παιδιών.

5.1 Το Παιδικό Χωριό SOS:

Το παιδικό χωριό είναι φιλανθρωπικό σωματείο που φιλοξενεί παιδιά, Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ),μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ειδικά αναγνωρισμένο ως Φιλανθρωπικό, με το Νόμο Ν.Δ. 1111/72,την υπ' αριθμό 250/75 του Πρωτοδικείου Αθηνών και την υπ' αριθμό 1276/77 ΦΕΚ 512/77 απόφαση της Επιθεώρησης Κοινωνικών Υπηρεσιών Αττικής και Νήσων. Εποπτεύεται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Όλα τα έξοδα για την λειτουργία και ανάπτυξη των προγραμμάτων στηρίζονται αποκλειστικά και μόνο σε δωρεές και συνδρομές.

Σκοπός των παιδικών χωριών SOS: Σκοπός είναι να προστατευθούν τα δικαιώματα των ανηλίκων που φιλοξενούνται εκεί, να βοηθηθούν τα παιδιά, που έχουν ανάγκη από ψυχοσυναισθηματική βοήθεια - στήριξη, φροντίδα και προστασία, διότι βρίσκονται μακριά από το φυσικό, οικογενειακό τους περιβάλλον. Προσφέρεται στα παιδιά η δυνατότητα να ξαναβρουν ένα μόνιμο σπίτι και να ζήσουν σε ένα περιβάλλον που πλησιάζει στα δεδομένα πλαίσια και όρια της φυσικής οικογένειας. Στα παιδιά παρέχεται ένα υποκατάστατο της φυσικής οικογένειας και η δυνατότητα να αποκτήσουν ξανά μια οικογένεια, ένα σπίτι, αδέρφια και ένα σταθερό πρόσωπο για να ασχολείται μαζί τους την Μητέρα SOS.

Τα παιδιά που προστατεύονται σ' ένα Παιδικό Χωριό SOS είναι παιδιά που για κάποιους σοβαρούς λόγους (κοινωνικούς, οικονομικούς, υγείας) έχουν μόνιμα στερηθεί τη φροντίδα των φυσικών τους γονέων. Κύριος παιδαγωγικός στόχος του Χωριού είναι να εγερθούν την ανάληψη των γονικών καθηκόντων, στην ανατροφή των παιδιών που αναλαμβάνουν, σεβόμενοι απόλυτα όλα τα στοιχεία που συνθέτουν την προσωπικότητα των παιδιών. Με την είσοδό τους στο Χωριό εξασφαλίζουν ένα περιβάλλον με οικογενειακή ατμόσφαιρα, στοργή, αγάπη, φροντίδα και κάλυψη όλων αυτών που έχει ανάγκη ένα παιδί. Πληθυσμός- στόχος, είναι τα παιδιά, τα οποία δεν μπορούν να λάβουν την απαραίτητη φροντίδα, υλική και ψυχοσυναισθηματική από το γονεϊκό ή συγγενικό τους περιβάλλον, για οποιονδήποτε λόγο είτε θανάτου, είτε ασθένειας είτε αδυναμίας των γονέων και έλλειψη πόρων, επαγγελματικής αποκατάστασης με αποτέλεσμα χαμηλά εισοδήματα που δεν μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες των παιδιών και ότι αφορά την **κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξή τους**.

Βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα των Χωριών αυτών είναι η **προστασία και η φροντίδα** των παιδιών που φιλοξενούνται, σε μια μακρόχρονη, συνεχή και σταθερή βάση. Ξεκινά από την παιδική ηλικία και συνεχίζεται έως και την ενηλικίωση όπου το εκάστοτε παιδί, θα έχει λάβει τα απαραίτητα εφόδια στην εκπαίδευση, θα είναι κατάλληλα προετοιμασμένο ηθικά, κοινωνικά κ επαγγελματικά, ώστε να γίνει ένα ικανό άτομο που θα μπορεί να αντιμετωπίσει της απαιτήσεις της κοινωνίας.

Οι εργαζόμενοι και απασχολούμενοι στο Χωριό SOS είναι ειδικοί επαγγελματίες που αμείβονται (π.χ κοινωνικός λειτουργός, ψυχολόγος, παιδαγωγοί, παιδοψυχίατροι, εργοθεραπευτές-λογοθεραπευτές), είτε εθελοντές που προσφέρουν εθελοντική εργασία για την ψυχαγωγία –εκμάθηση- επιμόρφωση των παιδιών (π.χ άτομα που τους μαθαίνουν μουσική, ζωγραφική, πληροφορική και άλλες δραστηριότητες) .

Προγράμματα του Χωριού SOS είναι ο Ξενώνας Ελίζα που φροντίζει βρέφη έως δυο ετών, η Στέγη Νέων Π.Φαλήρου που φιλοξενεί εφήβους άνω των 18 ετών που πριν έμειναν στο Παιδικό Χωριό και απλά συνεχίζεται η στήριξη τους στα πρώτα βήματα της ενηλικίωσής τους και το Κέντρο στήριξης παιδιού και οικογένειας . Ο σκοπός του είναι η διεύρυνση του κοινωνικού ρόλου του SOS και απευθύνεται σε παιδιά και στις οικογένειές τους που βρίσκονται σε κρίση ή κάτω από το όριο της φτώχειας, προσφέροντας δωρεάν υπηρεσίες. Στόχο έχει την πρόληψη και θεραπεία των περιπτώσεων που εξετάζει, έτσι ώστε το παιδί και η οικογένεια να παραμείνουν ενωμένα.

(Παιδικά Χωριά SOS <http://www.sos-villages.gr/>, Χατζηφωτίου 2005:126)

5.2 Το χαμόγελο του Παιδιού

Το Χαμόγελο του Παιδιού, είναι ένας εθελοντικός οργανισμός, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στο συναίσθημα, υπό την έννοια της ευαισθησίας και της στήριξης που δείχνει ο κόσμος, αλλά δε μένει μόνο σ' αυτό. Οι επαγγελματίες του Χαμόγελου και οι απλοί πολίτες έχουν κάνει πράξη την αντιμετώπιση των καθημερινών προβλημάτων των παιδιών.Κύριο μέλημά του πλαισίου είναι να προασπίσει τα δικαιώματα των παιδιών όχι μόνο στη θεωρία αλλά στην πράξη. Να εξασφαλίσει τα απαραίτητα για τη σωματική, ψυχική και πνευματική ισορροπία τους. Βασίζεται στις υπηρεσίες του κράτους (Αστυνομία, Εισαγγελίες, Νοσοκομεία κ.α.), όπου υπάρχουν άνθρωποι ευαισθητοποιημένοι που συμβάλλουν στην προσπάθειά του να αντιμετωπίσει τα προβλήματα των παιδιών.

Ως εθελοντικός οργανισμός, στηρίζει τους θεσμούς, ώστε να γίνουν αποδοτικότεροι σε θέματα παιδιών. Ο Οργανισμός «Το Χαμόγελο του Παιδιού» ξεκίνησε το 1997 τη λειτουργία του πρώτου σπιτιού φιλοξενίας για παιδιά σε κίνδυνο. Κύριο μέλημά υπήρξε η αποφυγή της ιδρυματοποίησης των παιδιών και βασικός μας στόχος η ομαλή και αξιοπρεπής επανένταξη τους στο κοινωνικό σύνολο. Με σεβασμό, διακριτικότητα αλλά κυρίως με περίσσεια αγάπη και στοργή «Το Χαμόγελο του Παιδιού» άνοιξε την αγκαλιά του για εκατοντάδες παιδιά που κινδυνεύουν και για κάθε παιδί που δεν μπορεί και δεν πρέπει να μείνει στο οικογενειακό του περιβάλλον, αφού μετά από κοινωνική έρευνα διαπιστωθεί η ακαταλληλότητά του. Στα σπίτια , μεγαλώνουν παιδιά διαφόρων ηλικιών ανεξαρτήτως υπηκοότητας και καταγωγής, που οι αρμόδιες Εισαγγελικές και Δικαστικές Αρχές έκριναν αναγκαία την απομάκρυνσή τους από το οικογενειακό τους περιβάλλον.

Τα αιτήματα φιλοξενίας υποβάλλονται από:

- Εισαγγελίες Ανηλίκων
- Εισαγγελίες Πρωτοδικών
- Δικαστικές Αρχές
- Κοινωνικές Υπηρεσίες
- Νοσοκομεία(π.χ Παίδων)

Στο πλαίσιο αυτό ζουν **παιδιά που από τους πρώτους μήνες της ζωής τους εγκαταλείφθηκαν, παραμελήθηκαν, κακοποιήθηκαν**. Η λειτουργία και η καθημερινότητα του οργανισμού προσαρμόζεται και ανταποκρίνεται στις ανάγκες, στις ιδιαιτερότητες αλλά και στην προσωπικότητα του κάθε παιδιού, με σεβασμό στις απαιτήσεις του, και στις επιθυμίες του. Κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, παιδαγωγοί – παιδοκόμοι είναι άνθρωποι που βρίσκονται κάθε λεπτό κοντά τους. Άνθρωποι που δε «στέκονται» στην ειδικότητα και στον τίτλο αλλά καταθέτουν την ψυχή τους προσφέροντας την αγάπη τους, τη ζεστασιά τους, το χάδι τους και τη συμβουλή τους όλο το 24ώρο, κάθε μέρα και κάθε ώρα.

Παράλληλα με το επιστημονικό προσωπικό του Συλλόγου ειδικά κέντρα προσφέρουν τις εξειδικευμένες υπηρεσίες τους, όταν αυτό κριθεί απαραίτητο και αναγκαίο για την ομαλή ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και την αντιμετώπιση των ιδιαιτεροτήτων του. Η φοίτηση των παιδιών σε ιδιωτικά φροντιστήρια και κέντρα και η συμμετοχή τους σε δραστηριότητες επιτυγχάνεται κυρίως χάρη στη σημαντική προσφορά πολλών συνανθρώπων. Στα σπίτια των παιδιών σημαντικός είναι ο ρόλος των εθελοντών, που αναλαμβάνουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις με σταθερότητα και υπευθυνότητα. Τα σπίτια φιλοξενίας δε λαμβάνουν κρατική επιχορήγηση. Οι πόροι προέρχονται από ιδιωτική πρωτοβουλία και προσφορές Εταιριών, όπως και στο προηγούμενο πλαίσιο.

Να προσθέσουμε ακόμα ότι μέσω των Τμημάτων Κοινωνικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης αλλά και της Εθνικής Τηλεφωνικής Γραμμής για τα παιδιά SOS 1056, Κοινωνικοί Λειτουργοί και Ψυχολόγοι καταγράφουν ανώνυμες αλλά και επώνυμες καταγγελίες για παιδιά θύματα κακοποίησης και τις διαβιβάζουν στις αρμόδιες εισαγγελικές αρχές. Μπορούν να καλούν ενήλικες, παιδιά, εκπαιδευτικοί και να αναφέρουν ακόμη και ανώνυμα οποιαδήποτε πληροφορία για κάποιο παιδί που βρίσκεται σε κίνδυνο ή να ενημερώνονται για τη διαδικασία που ακολουθείται σε αυτές τις περιπτώσεις. Βάσει του νόμου (υπ' αριθμ. 3500/2006) για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και συγκεκριμένα με το άρθρο 23 ορίζεται η υποχρέωση των εκπαιδευτικών να ενημερώνουν τις αρμόδιες εισαγγελίες, όταν πληροφορούνται με οποιονδήποτε τρόπο ή διαπιστώνουν ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας. (Χατζηφωτίου 2005:127, Χαμόγελο παιδιού <http://www.hamogelo.gr/152.1/Symboyleytikh-koi-psyxologikh-yposthrixh-poidion-koi-efhbon>)

5.3 Κέντρο Βρεφών 'Μητέρα'

Κύριο έργο του 'Μητέρα' είναι η προστασία της μονογονεϊκής οικογένειας, η προστασία των παιδιών που η οικογένεια τους περνά κρίση και βρίσκονται σε κίνδυνο καθώς και η προστασία παιδιών που δεν έχουν οικογένεια ή η οικογένεια τους αδυνατεί να τα φροντίσει.

Εάν αυτό δεν είναι δυνατό το 'Μητέρα' μεριμνά σε συνεργασία με τους γονείς του παιδιού ή όποτε χρειαστεί με τον Εισαγγελέα Ανηλίκων, για την τοποθέτηση του παιδιού σε επιλεγμένο οικογενειακό περιβάλλον μέσω προγραμμάτων υιοθεσίας και αναδοχής. Οι υπηρεσίες που προσφέρονται στις οικογένειες αρχίζουν από την περίοδο της εγκυμοσύνης και συνεχίζονται μετά την ανάληψη της φροντίδας του παιδιού από την οικογένεια του, ανάλογα με τις ανάγκες.

Τι βοήθεια προσφέρεται:

- Στήριξη στη φροντίδα του παιδιού, με παροχή συμβουλευτικής, οικονομικής ενίσχυσης, νομικής και ιατροφαρμακευτικής κάλυψης.
- Ανάληψη φροντίδας του παιδιού εφόσον είναι αναγκαία η απομάκρυνση του από την οικογένεια ,μέχρις ότου να το πάρουν πάλι κοντά τους .
- Συμβουλευτική και στήριξη στις αποφάσεις .
- Κοινωνική λειτουργός, ψυχολόγος, γιατρός, βρεφοκόμος, μαία, είναι στη διάθεση των γονέων για να συζητήσουν τα προβλήματα που τους απασχολούν και να βρουν λύσεις. (Χατζηφωτίου 2005)

5.4 Εταιρία Προστασίας Ανηλίκων

Η πρότυπη στέγη ανηλίκων Περισού της Ε.Π.Α.Α. είναι Ν.Π.Δ.Δ. και υπάγεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης. Στη Στέγη φιλοξενούνται αγόρια ηλικίας 8-19 ετών, των οποίων το οικογενειακό περιβάλλον αδυνατεί να αναλάβει την προστασία, φροντίδα και υγιή διαπαιδαγώγηση τους. Η φιλοξενία που τους παρέχεται είναι προσωρινή μέχρις αποκαταστάσεως των προβλημάτων που υφίστανται στο οικογενειακό τους περιβάλλον και ισχυροποιήσεως του, ώστε να είναι σε θέση να αναλάβει και πάλι την φροντίδα των ανήλικων μελών. Η Στέγη καλύπτει τις βασικές ανάγκες των φιλοξενούμενων παιδιών (στέγη, διατροφή και ιατρο-φαρμακευτική περίθαλψη) και τους παρέχει ασφάλεια, εκπαίδευση, προστασία, ψυχαγωγία, αρχές, ηθική και δυνατότητες για αναβαθμισμένη ποιότητα ζωής. Παράλληλα, γίνονται προσπάθειες πολύ-επίπεδης παρέμβασης προκειμένου να επιτευχθεί η υγιής ψυχο-κοινωνική ανάπτυξη των προστατευόμενων φιλοξενούμενων παιδιών και να εξασφαλιστούν συνθήκες και δυνατότητες για ολόπλευρα ποιοτική διαβίωση. (Χατζηφωτίου 2005)

5.5 Μονάδα Κοινωνικής Φροντίδας Παιδιού Πεντέλης (πρώην ΠΙΚΠΑ)

Αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και είναι Μονάδα Κοινωνικής Φροντίδας της 1^{ης} Υγειονομικής Περιφέρειας Αττικής. Παρέχει υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας σε παιδιά και τις οικογένειές τους. Απευθύνεται σε βρέφη και νήπια που χρήζουν κοινωνικής φροντίδας, προστασίας και αποκατάστασης όταν: δε διαθέτουν οικογενειακό περιβάλλον, δε διαβιούν σε κατάλληλο περιβάλλον, βρίσκονται σε κίνδυνο, είναι εγκαταλελειμμένα, παραμελούνται, έχουν κακοποιηθεί με διάφορους τρόπους, η οικογένειά τους βρίσκεται σε κρίση, είναι θύματα εγκληματικής πράξης. Όλες οι υπηρεσίες παρέχονται δωρεάν. Στελεχώνεται από Παιδίατρο, διαιτολόγο, επισκέπτη υγείας, εργοθεραπευτή, κοινωνικό Λειτουργό, Λογοθεραπευτή, Νηπιοβρεφοκόμο και Παιδοκόμο, Νομικό Σύμβουλο, Νοσηλεύτη και Βοηθό Νοσηλεύτη, Φυσικοθεραπευτή.

Οι υπηρεσίες που παρέχονται:

- Κοινωνική φροντίδα και προστασία.
- Προστατευμένη φιλοξενία και φροντίδα.
- Αναπτυξιακή αποκατάσταση.
- Πρόγραμμα αναδόχων οικογενειών.
- Κοινωνική αποκατάσταση μέσω του θεσμού της υιοθεσίας.
- Συμβουλευτική, κοινωνική στήριξη παιδιών σε οικογένειες με χαμηλό εισόδημα, με δυσλειτουργίες ή σε κρίση.
- Στήριξη παιδιών σε οικογένειες με ένα γονέα. (Χατζηφωτίου 2005)

Κεφάλαιο 6^ο Κοινωνική Εργασία και κακοποίηση παιδιού.

6.1 Η συμβολή της Κοινωνικής Εργασίας σε επίπεδο πρόληψης.

Πολλά παιδιά διστάζουν να αποκαλύψουν πως έχουν κακοποιηθεί, ειδικά αν η κακοποίηση έχει γίνει από τον ένα από τους δύο γονείς του ή είναι πολύ μικρά για να εκφραστούν λεκτικά σχετικά με ότι τους έχει συμβεί. Άλλα παιδιά, πάλι, ντρέπονται για ότι τους έχει συμβεί με αποτέλεσμα η μη γνωστοποίηση του περιστατικού από αυτά να εμποδίζει την αντιμετώπισή του. Βασικός στόχος της πρόληψης είναι η ενημέρωση. Η πρόληψη της κακοποίησης- παραμέλησης κινείται σε τρία επίπεδα και διακρίνεται σε πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή.

Η **πρωτογενής πρόληψη** απευθύνεται κυρίως στο γενικό πληθυσμό με προγράμματα, που έχουν κύριο στόχο να μην υπάρξει πρόβλημα κακοποίησης στην κοινωνία:

- Καλύτερευσης των συνθηκών διαβίωσης, όπως καλύτερους όρους εκπαίδευσης, υγείας και γενικότερα με περιορισμό της ανεργίας, της κοινωνικής απομόνωσης, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Ευαισθητοποίησης της κοινότητας σχετικά με το φαινόμενο της κακοποίησης, με στόχο την αλλαγή στάσεων, αντιλήψεων και αξιών που προβάλλουν τις ανισότητες ανάμεσα στα δύο φύλα, ενθαρρύνουν την επιβολή της σωματικής τιμωρίας και επιβάλλουν τον κανόνα της σιωπής και το «άβατο» της οικογένειας, ακόμα και όταν ένα παιδί βρίσκεται σε κίνδυνο.
- Οικογενειακός προγραμματισμός για να αποφεύγονται οι ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες και στήριξης νέων γονέων μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα ανάπτυξης γονεϊκών ικανοτήτων.
- Ενημέρωσης του κοινού για τον τρόπο αντίδρασής του, αν υποπέσει στην αντίληψή του, περίπτωση κακοποίησης.
- Ενημέρωσης των ίδιων των παιδιών στα σχολεία, και από τα Μ.Μ.Ε. για το φαινόμενο αλλά και για τα δικαιώματά τους, μέσα από τη διάδοση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού με στόχο την αυτοπροστασία τους.
- Ακόμα, δωρεάν ιατρικές υπηρεσίες πρέπει να είναι προσβάσιμες σε πληθυσμό με χαμηλό εισόδημα και ανασφάλιστους, απαραίτητες πρέπει να είναι και οι δωρεάν σχολικές ιατρικές υπηρεσίες γιατί οι παραμελητικοί γονείς πιθανόν να μην πηγαίνουν το παιδί στο γιατρό.
- Έπειτα τα προγράμματα αγωγής σωματικής, κοινωνικής και συναισθηματικής υγείας θα έπρεπε να είναι υποχρεωτικά στα σχολεία, δίνοντας έτσι στους μαθητές τις δεξιότητες να φροντίσουν τον εαυτό τους, καθώς και οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας θα έπρεπε να ήταν περισσότερο ευαισθητοποιημένες και να δρουν υπέρ της πρόληψης σε περιπτώσεις γονιών με ψυχική ασθένεια ή ουσιοεξάρτηση. (Πρεκατέ 2008:7)

Η **δευτερογενής πρόληψη** στοχεύει στο να εντοπίσει, μέσα από το γενικό πληθυσμό, τις ευάλωτες εκείνες κοινωνικές ομάδες, οικογένειες ή άτομα, όπου υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα ανάπτυξης επικίνδυνων συμπεριφορών («υψηλού κινδύνου») σχετικά με την κακοποίηση των παιδιών. Εδώ λαμβάνονται μέτρα για τα άτομα αυτά.

Με τη δευτερογενή πρόληψη επιδιώκεται η έγκαιρη αντιμετώπιση του προβλήματος, πριν ακόμα συμβεί και να μην διαγωνίζεται η εμπειρία των ήδη κακοποιημένων γονέων, με ποικίλες παρεμβάσεις μεταξύ των οποίων και προγράμματα. Οι ομάδες αυτές διαθέτουν ένα ή περισσότερους «παράγοντες κινδύνου» (risk factors), οι οποίοι, όπως έχει προκύψει από εμπειρικές έρευνες, πιθανολογούν κάποια προδιάθεση για κακοποίηση-παραμέληση. Μερικοί τέτοιοι παράγοντες μπορεί να είναι:

- Η πολύ νεαρή ηλικία του ζευγαριού με παιδί, η φτώχεια, τα προβλήματα ψυχικής υγείας, η κατάχρηση ουσιών εκ μέρους των γονέων, τα προβλήματα αναπηρίας του παιδιού, ή η ύπαρξη ιστορικού κακοποίησης που ο ίδιος ο γονιός είχε υποστεί σε μικρή ηλικία.
- Η εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας και των άλλων κοινωνικών υπηρεσιών ώστε να μπορούν να διακρίνουν αυτούς τους παράγοντες κινδύνου
- Η υποστήριξη των ζευγαριών μικρής ηλικίας ώστε να μπορούν να ανταπεξέρχονται στο καθημερινό στρες του μεγάλωματος ενός παιδιού.
- Οι επισκέψεις επαγγελματιών στο σπίτι των νεαρών μητέρων και των μητέρων με νεογέννητα μωρά.
- Η δημιουργία Κέντρων πληροφόρησης και κοινωνικής υποστήριξης για οικογένειες με πολύ χαμηλό εισόδημα, καθώς και δημόσιες πολιτικές καταπολέμησης της ανεργίας κ.ά.

Η **τριτογενής πρόληψη** στοχεύει στη θεραπεία του προβλήματος όταν η κακοποίηση έχει ήδη συμβεί και περιλαμβάνει παρεμβάσεις για να μειωθούν οι αρνητικές συνέπειες και η επαναθυματοποίηση. Προβλέπει μέτρα για την κατοχύρωση της ασφάλειάς του παιδιού με πιθανή ακόμη και την απομάκρυνσή του από την οικογένεια, σε ξενώνα φιλοξενίας για όσο διαρκεί η κρίση, την παροχή θεραπείας και στήριξης στο ίδιο και την οικογένειά του και την τελική αποκατάστασή του σύμφωνα με τις εξατομικευμένες ανάγκες και το υπέρτατο συμφέρον του. (Χατζηφωτίου, 2005) Οι προσπάθειες πρόληψης αντιμετωπίζουν αρκετά εμπόδια, αλλά μπορούν να ξεπεραστούν από άτομα, ομάδες σε τοπικό, εθνικό επίπεδο και διεθνές επίπεδο που θα μπορούν να υποστηρίξουν προγράμματα πρόληψης. Παρακάτω θα δούμε μερικές προτάσεις που αφορούν την πρόληψη της βίας κατά των παιδιών, την ενίσχυση στις ήδη υπάρχουσες υπηρεσιών και την θεσμοθέτηση νέων υπηρεσιών :

- Ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης νέων γονέων για το ρόλο τους
- Δημιουργία τμημάτων Σχολών Γονέων
- Συμβουλευτική υπηρεσία στα σχολεία με κοινωνικό λειτουργό
- Ημερήσια κέντρα υποστήριξης και ενίσχυσης της οικογένειας
- Συμβουλευτικές και θεραπευτικές ομάδες για παιδιά και οικογένειες
- Εντοπισμός οικογενειών με αυξημένο κίνδυνο για κακοποίηση-παραμέληση.
- Ενεργοποιημένες νομικές υπηρεσίες σε κάθε πλαίσιο παιδικής προστασίας
- Εκπαίδευση όλων όσων ασχολούνται με παιδική προστασία και δικαιώματα παιδιού, που θα επιμορφώνονται σε θέματα κοινωνικής προστασίας.
- Δημιουργία ή και ενίσχυση ερευνητικών ομάδων στο θέμα της βία
- Μεγαλύτερη αυστηρότητα στην τήρηση της νομοθεσίας κατά της κακοποίησης. (Πρεκατέ 2005, Χατζηφωτίου 2005)

6.2 Η συμβολή της Κοινωνικής Εργασίας σε επίπεδο αντιμετώπισης.

Η παρέμβαση και ο ειδικός επαγγελματίας που θα χρειαστεί το άτομο και η οικογένεια εξαρτώνται από την κάθε περίπτωση. Ένα σοβαρά παραμελημένο βρέφος προφανώς χρειάζεται άμεση νοσηλεία ενώ μια οικογένεια με ιστορικό κακοποίησης θα χρειαστεί παρέμβαση σε πολλά επίπεδα και από διαφορετικούς φορείς και πολλές φορές κρίνεται απαραίτητη η απομάκρυνση του παιδιού από το σπίτι. Μια αποτελεσματική παρέμβαση επικεντρώνεται στην ενίσχυση των δυνάμεων που κρύβουν μέσα τους οι γονείς(εκτός από περιπτώσεις που προκαλούν σωματικό και ψυχικό πόνο σε αυτά), με τη βοήθεια επαγγελματιών ψυχικής υγείας και κοινωνικών λειτουργών. Στην προσπάθεια, για την προστασία του παιδιού πρέπει να συμβάλλουμε όλοι, γιατί δεν είναι μόνο θεσμική υποχρέωση αλλά είναι υποχρέωση που έχουν οι γονείς και όλα τα μέλη της κοινωνίας. Πρέπει να συμβάλλουμε όλοι για να ενισχυθεί δυναμώσει ένα αποτελεσματικό σύστημα προστασίας που θα αφορά πρώτα στην πρόληψη και στη συνέχεια σε παρεμβάσεις επούλωσης των πληγών της παιδικής ψυχής.

Πρέπει να αξιοποιηθούν οι υποδομές που υπάρχουν, να χρηματοδοτούνται επαρκώς τα πλαίσια για την στήριξη των ανήλικων, να δημιουργηθούν καινούργιες δομές για την φιλοξενία των κακοποιημένων ανηλίκων και στον τομέα του εθελοντισμού να δείξουμε περισσότερη ευαισθητοποίηση και να συνεισφέρουμε σε πρωτοπόρες δράσεις, ιδιαίτερα στα θέματα κοινωνικής φροντίδας και αλληλεγγύης μέσα από τους τοπικούς φορείς και σε συνεργασία με αυτούς και όλων των πηγών που υπάρχουν στην κοινότητα και στην ευρύτερη κοινωνία. Είναι σημαντική η προστασία των δικαιωμάτων και συμφερόντων των ανήλικων παιδιών και η παροχή κάθε δυνατής βοήθειας και υποστήριξης (ηθικής, ψυχολογικής, κοινωνικής κλπ.) σε παιδιά που χρήζουν βοήθειας, που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας και που κακοποιούνται σωματικά, ψυχικά ή με οποιονδήποτε άλλον τρόπο και γενικά η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των παιδιών αυτών. (Πρεκατέ 2008)

Χρειάζεται οι επαγγελματίες υγείας και οι γιατροί να υποψιάζονται την σωματική βία όταν η εισαγωγή στο νοσοκομείο γίνεται μετά από τραυματισμό ,και έχει παρέλθει μεγάλο χρονικό διάστημα μεταξύ του τραυματισμού και της εισαγωγής στο νοσοκομείο. Ακόμα και όταν οι γονείς, αποδίδουν τον τραυματισμό σε τρίτο άτομο (π.χ. σχολείο, παιδικός σταθμός ή ακόμα και σε άλλα αδέρφια), οφείλουμε να το διερευνήσουμε. Όταν εμφανιστεί η πιθανότητα ότι πρόκειται για άσκηση σωματικής κακοποίησης ο γιατρός οφείλει να βάλει την κακοποίηση στην διαφορική διάγνωση κάθε τραυματισμού, μώλωπα, κατάγματος και οτιδήποτε άλλο έχει ύποπτο ιστορικό, καθώς και να την κατατάξει στις επείγουσες διαγνώσεις χωρίς κανέναν ενδοιασμό. Οι σκέψεις ότι ίσως κατηγορηθούν άδικα ή θα ταλαιπωρηθούν ψυχικά οι γονείς με συνεντεύξεις, εξετάσεις και κοινωνική έρευνα, δεν έχουν θέση και θα ήταν ιατρική αμέλεια και μη επαγγελματική στάση, να μην εισαχθεί το παιδί στο Νοσοκομείο, γιατί ίσως αποβεί μοιραίο το μέλλον και την υγεία του. (Αγάθωνος – Γεωργοπούλου 1991)

Στην πορεία αναλαμβάνει ο κοινωνικός λειτουργός να πάρει το ιστορικό και από τους δυο γονείς ή από όποιον είναι υπεύθυνος για την φροντίδα του παιδιού, καθώς και να προσπαθήσει όλη η θεραπευτική ομάδα του Νοσοκομείου να αντιμετωπίσει τις βλάβες σωματικές και ψυχικές. Η ιατρική –θεραπευτική ομάδα, σε κάθε Νοσοκομείο που ασχολείται με παιδιά απαρτίζεται από τον παιδίατρο, από έναν νοσοκομειακό κοινωνικό λειτουργό, ένα νοσηλεύτη, έναν ψυχολόγο ή ψυχίατρο και έναν διοικητικό υπάλληλο.

Η ομάδα αυτή πρέπει να έχει εξωνοσοκομειακές διασυνδέσεις με κοινωνικές υπηρεσίες, με νομικές υπηρεσίες, με δικαστικές αρχές, με την αστυνομία καθώς και με άλλους φορείς της κοινότητας που αφορά το περιστατικό, ώστε μετά την εισαγωγή του παιδιού να γίνει άμεση καταγραφή, μελέτη και αξιολόγηση της περίπτωσης και να ληφθούν αποφάσεις για την άμεση αντιμετώπιση της κατάστασης. Οι αρμόδιοι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι και παιδοψυχίατροι θα εκτιμήσουν την κατάσταση, την επικινδυνότητά της, τη σοβαρότητα, τη διάρκεια της κακοποίησης, τη στάση των γονιών και τη διάθεσή τους να συνεργαστούν. Στη συνέχεια οι αρμόδιες υπηρεσίες θα κρίνουν σύμφωνα με την εκτίμηση των ειδικών, τι μέτρα προστασίας πρέπει να ληφθούν, αν το παιδί θα παραμείνει ή θα απομακρυνθεί από την οικογένεια και τι είδους θεραπευτική παρέμβαση θα ακολουθήσει, για την αποκατάσταση της οικογένειας και την θεραπεία του γονέα που κακοποιεί και παραμελεί.

(Αγάθωνος-Γεωργοπούλου 1991, Πρεκατέ 2008)

Παρακάτω θα δούμε κάποιες προτάσεις που αφορούν στην αντιμετώπιση της κακοποίησης:

- Η άμεση και ουσιαστική παρέμβαση σε περιστατικά κακοποίησης παιδιών 24 ώρες την ημέρα.
- Η κατάλληλη θεραπευτική αντιμετώπιση των γονέων και η ανάλογη διάρκεια της.
- Η συλλογή και αξιολόγηση στοιχείων για την πρόληψη-αντιμετώπιση των περιστατικών για παιδιά που βρίσκονται σε κίνδυνο.
- Η παρακολούθηση, αξιολόγηση και βελτίωση των υφιστάμενων δράσεων αλλά και νέων.
- Η ανάπτυξη συνεργασιών με ενώσεις κρατικές, κοινοτικές, δημοτικές και άλλες Αρχές, μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και γενικότερα Σωματεία ως και Ενώσεις προσώπων ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου, οι οποίοι μπορούν να συμβάλουν στην πρόωθηση της αντιμετώπισης.

Πέρα από αυτά, η αντιμετώπιση είναι ένα δύσκολο εγχείρημα και στις περιπτώσεις που έχει προηγηθεί σοβαρή κακοποίηση και παραμέληση, δεν αρκούν τα παραπάνω μέτρα και πρέπει να ληφθούν δραστηκότερα. Για παράδειγμα σε περίπτωση σοβαρού ξυλοδαρμού και επαναλαμβανόμενου η αντιμετώπιση θα πρέπει να στοχεύσει σε δυο επίπεδα ταυτόχρονα. Αφενός στην συμβουλευτική, στην θεραπεία και στην κοινωνική εργασία για τον γονέα-κηδεμόνα και αφετέρου στις υπάρχουσες πηγές βοήθειας που θα φιλοξενήσουν και θα φροντίσουν το παιδί. Η παρέμβαση που θα χρειαστεί εξαρτάται από την κάθε περίπτωση.

Ένα σοβαρά παραμελημένο βρέφος προφανώς χρειάζεται άμεση νοσηλεία ενώ μια οικογένεια με ιστορικό κακοποίησης θα χρειαστεί παρέμβαση σε πολλά επίπεδα και από διαφορετικούς φορείς και πολλές φορές κρίνεται απαραίτητη η απομάκρυνση από το σπίτι.

Μια αποτελεσματική παρέμβαση επικεντρώνεται στην ενίσχυση των δυνάμεων που κρύβουν μέσα τους οι γονείς (εκτός από περιπτώσεις που προκαλούν σωματικό και ψυχικό πόνο σε αυτά), με την βοήθεια επαγγελματιών ψυχικής υγείας και κοινωνικών λειτουργών.

Το πρώτο και κύριο βήμα για την θεραπεία των γονιών είναι να γίνει η πληρέστερη διεπιστημονική διαγνωστική εκτίμηση, που θα οδηγήσει στην καταλληλότερη παρέμβαση. Οι κοινωνικοί λειτουργοί και άλλοι επαγγελματίες ψυχικής υγείας όπως ψυχοθεραπευτές, ψυχολόγοι, ψυχίατροι αντιμετωπίζουν τα προβλήματα της οικογένειας, και οφείλουμε να τονίσουμε την σημαντικότητα της ύπαρξης της διεπιστημονικής ομάδας.

Πηγές βοήθειας για τους γονείς:

- Συνεχής συμβουλευτική σε θέματα ανατροφής και φροντίδας παιδιών.
- Τροποποίηση συμπεριφοράς των γονέων μέσω της συμβουλευτικής.
- Ψυχαναλυτική παρέμβαση.
- Κοινωνική εργασία για θεραπευτική παρέμβαση στην οικογένεια που βρίσκεται σε κρίση.
- Ατομική ψυχοθεραπεία στον γονέα που κακοποιεί.
- Θεραπεία και των δυο συζύγων ,κάτι που απαιτεί κίνητρα και από τους δυο.
- Ομαδική θεραπεία με άλλους γονείς που κακοποιούν και εκείνοι τα παιδιά τους
- Συνεχιζόμενη παρακολούθηση.
- Ψυχιατρική βοήθεια σε βαριά περιστατικά που είναι επικίνδυνα και χρήζουν άμεση φαρμακευτική βοήθεια. (Χατζηφωτίου 2005)

Πηγές βοήθειας για το παιδί:

- Θεραπευτική ομαδική απασχόληση για το παιδί
- Παιδιατρική κάλυψη και αξιολόγηση
- Παιγνιοθεραπεία
- Ατομική ψυχοθεραπεία
- Ομαδική ψυχοθεραπεία (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου 1991:159, Herbert 1997:259)

Η θεραπευτική παρέμβαση ξεκινά έχοντας ως κύριο μέλημα το να μην επαναληφθεί η κακοποίηση ή οποιοδήποτε μορφή παραμέλησης . Οι κύριοι στόχοι της θεραπευτικής παρέμβασης είναι η **προστασία του παιδιού από περαιτέρω κακοποίηση και η αποκατάσταση της οικογένειας με σκοπό την ασφαλέστερη επιστροφή του παιδιού στο σπίτι.**

Η λεπτομερής εκτίμηση του παιδιού σε διάφορα στάδια της ζωής του, η συμπεριφορά του στο σχολείο, στο σπίτι και στις παρέες αλλά και η εκτίμηση των γονέων μετέπειτα από την θεραπευτική παρέμβαση, μπορεί σε ένα βαθμό να μας δείξει, αν τελικά το παιδί ζει με μεγαλύτερη ασφάλεια και αρμονικά μέσα στην οικογένεια και αν οι γονείς του παρέχουν ένα πιο υγιές περιβάλλον.

Μέσα από ένα πρόγραμμα οικογενειακών ομάδων που θα αφορά στην ενδοοικογενειακή βία και στην κακοποίηση ανηλίκων θα μπορούν να εξουδετερωθούν προβληματικές σχέσεις και βίαιες συμπεριφορές, να επιτευχθεί η αποκατάσταση δικαιοσύνης για το παιδί-θύμα και να αποφευχθεί παρόμοια μελλοντική συμπεριφορά του «δράστη».

Αντιλαμβάνεται κανείς πόσο σημαντική και πολύτιμη είναι η βοήθεια και η ύπαρξη μιας διεπιστημονικής ομάδας ειδικών επαγγελματιών κοινωνικής εργασίας, ψυχοθεραπευτών, ψυχολόγων και (παιδο)ψυχιάτρων, με απώτερο στόχο τη θεραπεία του παιδιού και της οικογένειας. Μακροπρόθεσμα σε συνδυασμό με τις παραπάνω παρεμβάσεις των εξειδικευμένων επαγγελματιών και της Κοινωνικής Εργασίας με τα άτομα και την οικογένεια, μπορεί να επέλθει η αλλαγή, η ισορροπία και η μείωση των δυσάρεστων γεγονότων, που αφορούν την παραμέληση και κακοποίηση ανηλίκων μέσα στην οικογένεια. Η θεσμοθέτηση νέων υπηρεσιών για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας, φαντάζει κάτι δύσκολο, απόμακρο και με πολλά εμπόδια. Η κοινωνική πολιτική σε αυτόν τον τομέα αντιμετωπίζει δυσκολίες και ελλείψεις, καθώς δεν υπάρχουν επαρκείς δομές και χρηματοδότηση που να καλύπτει τις ανάγκες των κακοποιημένων παιδιών και την θεραπεία των οικογενειών τους.

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων απαιτεί δουλειά, χρόνο, χρήμα, περισσότερους εξειδικευμένους επαγγελματίες, οργάνωση και συνεργασία όλων των φορέων που έχουν σχέση με την παιδική προστασία, σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο. Οι ριζικές αλλαγές χρειάζεται να επέλθουν από το ίδιο το κράτος, γιατί η κακοποίηση είναι εν μέρει μια πολιτική υπόθεση. Τα ανήλικα παιδιά δεν ψηφίζουν και δεν μπορούν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους, ούτε μια καλύτερη ποιότητα ζωής και κάποιοι γονείς προφανώς δεν είναι σε θέση να διεκδικήσουν το συμφέρον των παιδιών τους, επομένως το κράτος θα πρέπει να λάβει μέτρα που να προστατεύουν το κακοποιημένο παιδί και την οικογένειά του. Ουσιαστική προϋπόθεση είναι να αναγνωρίσει η πολιτεία εκ νέου την σημασία της παιδικής προστασίας και έπειτα να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο της διερεύνησης –εκτίμησης αναγκών των ανηλίκων κακοποιημένων παιδιών και στον σχεδιασμό επιτυχημένων παρεμβάσεων με στόχο την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου. ***Η αναγκαιότητα για την ανάληψη ευθύνης είναι βασική προϋπόθεση για να μειωθούν τα φαινόμενα της βίας και της κακοποίησης.*** Μόνο αν αρνηθούμε μαζικά την παιδική κακοποίηση υπάρχει ελπίδα να σωθούν μερικές παιδικές ψυχές και μόνο αν αλλάξει η νοοτροπία και η αντίληψη του κόσμου απέναντι στο ποια στάση πρέπει να τηρούν, όταν αντιληφθούν την κακοποίηση. ***Η γνώση και η ενημέρωση*** μπορούν να παίξουν καταλυτικό ρόλο στην ευημερία των παιδιών σε όλους τους τομείς της ζωής τους και να μας φέρει πιο κοντά στην ανίχνευση και την αντιμετώπιση αυτού του μέγιστου ιατροκοινωνικού, ηθικού και νομικού προβλήματος.

(Αγάθωνος-Γεωργοπούλου 1991, Herbert 1997, Πρεκατέ 2008, Χατζηφωτίου 2005)

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 7^ο Μεθοδολογία Έρευνας

7.1 Σκοπός της μελέτης

Η μελέτη αφορά στη κακοποίηση-παραμέληση ανηλίκων από το ενδοοικογενειακό ή και από το εξω-οικογενειακό περιβάλλον. Σκοπός ήταν να αντλήσουμε περισσότερες πληροφορίες για το ζήτημα αυτό, μέσα από τις βιβλιογραφικές πηγές αλλά και τις απόψεις επαγγελματιών, οι οποίοι εργάζονται σε πλαίσια παιδικής προστασίας και έχουν την εμπειρία περιστατικών κακοποίησης.

Πιο συγκεκριμένα οι στόχοι ήταν:

- Η εκτίμηση της συχνότητας εμφάνισης της κακοποίησης- παραμέλησης.
- Η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των επαγγελματιών ψυχικής υγείας για τη κακοποίηση-παραμέληση
- Η διερεύνηση του βαθμού επιρροής της κακοποίησης, στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών
- Η εκτίμηση της ύπαρξης κοινωνικών φορέων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης.
- Η διερεύνηση των κοινωνικοδημογραφικών χαρακτηριστικών των ενηλίκων που ασκούν κακοποίηση.

7.2 Μεθοδολογική προσέγγιση

Οι ερευνητικές μέθοδοι διακρίνονται σε ποιοτικές και σε ποσοτικές. Οι ποιοτικές αναφέρονται στο είδος και στο χαρακτήρα του φαινομένου που εξετάζεται και οι ποσοτικές αναλύουν την ποσότητα εμφάνισης του φαινομένου που εξετάζεται. Η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε ήταν η ποιοτική έρευνα με την διεξαγωγή ημιδομημένων συνεντεύξεων, γιατί θεωρήθηκε καταλληλότερη μέθοδος για την συγκέντρωση των πληροφοριών που χρειαζόμασταν. Στην ποιοτική έρευνα, ο ερευνητής μπορεί να περιγράψει και να ερμηνεύσει κοινωνικά φαινόμενα και να διεισδύσει στην προσωπικότητα και στις στάσεις και αντιλήψεις των ερωτώμενων.

Ο ερευνητής παίρνει συνεντεύξεις, κρατά σημειώσεις, καταγράφει γεγονότα και φαινόμενα και αναλαμβάνει να συλλέξει δεδομένα, στοιχεία και καταστάσεις, ώστε να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα. Οι ποιοτικές μέθοδοι δίνουν την ευκαιρία στον ερευνητή να στοχεύσει στο τι σημαίνει για τα υποκείμενα η εμπειρία για την οποία μιλούν, αλλά και να εμβαθύνει πάνω στο θέμα το οποίο μελετά. Χρησιμοποιήθηκε αυτό το είδος έρευνας διότι το δείγμα δεν ήταν πολύ μεγάλο και ήταν ευκολότερο να αναλυθούν τα στοιχεία που συλλέχθηκαν.

Επιπρόσθετα επιτρέπει να κατανοηθούν κοινωνικές συμπεριφορές, στάσεις και αντιλήψεις των ερωτώμενων για τα κοινωνικά φαινόμενα μέσα από τις εμπειρίες και τα «μάτια» τους.

Χρησιμοποιήθηκαν ημι-δομημένες συνεντεύξεις γιατί αυτός ο τύπος συνέντευξης είναι η πιο διαδεδομένη μέθοδος άντλησης πληροφοριών στις κοινωνικές επιστήμες και μας επιτρέπει να έχουμε μια πιο ευέλικτη ροή καθώς επιτρέπει να εμβαθύνει κανείς περισσότερο σε αυτό που ερευνά.

Συνοπτικά τα βασικότερα **πλεονεκτήματα** της συνέντευξης ως μεθοδολογίας άντλησης πληροφορίας και δεδομένων είναι:

- Η συνέντευξη επιτρέπει στον ερευνητή να αντλήσει πληροφορία σε βάθος, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για την διερεύνηση πολύπλοκων κοινωνικών διαδικασιών, συμπεριφορών, στάσεων, αξιών και αντιλήψεων.
- Η συνέντευξη προϋποθέτει την αμεσότητα της σχέσης μεταξύ του ερευνητή και του ερωτώμενου και μπορεί να οδηγήσει στην διερεύνηση θεμάτων που δεν είχαν προκαθοριστεί από πριν, μεταβάλλοντας ή τροποποιώντας πολλές φορές ακόμη και το ίδιο το αρχικό ερευνητικό πλαίσιο.

Συνοπτικά τα βασικότερα **μειονεκτήματα** της συνέντευξης :

- Η συνέντευξη είναι μια μέθοδος αρκετά χρονοβόρα όχι μόνο ως προς την υλοποίηση της αλλά και ως προς την φάση του σχεδιασμού και της απόκτησης πρόσβασης στους ερωτώμενους.
- Η μέθοδος προϋποθέτει αυξημένα επικοινωνιακά προσόντα από την πλευρά του ερευνητή, ευαισθησία, γνήσιο ενδιαφέρον και ευελιξία.
- Πολλές φορές ένα σημαντικό τμήμα της πληροφορίας που αντλείται μέσα από συνεντεύξεις δεν είναι απαραίτητο ή τελικά δεν γίνεται αντικείμενο ανάλυσης.

Να συμπληρώσουμε ότι και ένα άλλο σημαντικό κομμάτι εκτός του σχεδιασμού της συνέντευξης είναι και η διατύπωση των ερωτήσεων, που πρέπει να στοχεύουν σε πλούσια ερευνητικά αποτελέσματα και για αυτό το σκοπό χρησιμοποιήθηκαν ως επί το πλείστον, ερωτήσεις **ανοικτού τύπου** και **μη καθοδηγητικές**. Καλό είναι επίσης να αποφεύγονται προσβλητικές ερωτήσεις ή ερωτήσεις που δείχνουν έλλειψη ευαισθησίας ή ενδιαφέροντος, γιατί προσδίδουν ένα μη δεοντολογικό και μη επαγγελματικό χαρακτήρα στον ερευνητή, όπως και συνέβη.

7.3 Θεματικές ενότητες συνεντεύξεων

Οι ανοιχτές ερωτήσεις διαμορφώθηκαν σε πέντε ενότητες :

1^η θεματική ενότητα: Στοιχεία Επαγγελματιών, οι οποίοι εργάζονται με κακοποιημένα παιδιά.

- Όνομα επαγγελματία
- Επάγγελμα
- Σκοπός εργασίας στο συγκεκριμένο πλαίσιο

2^η Θεματική ενότητα: Εμφάνιση κακοποίησης- παραμέλησης.

- Ποιο από τα δυο φαινόμενα κακοποίηση-παραμέληση αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες πιο συχνά
- Ποιο είναι το συχνότερο είδος κακοποίησης εξαιτίας του οποίου οι ανήλικοι εισέρχονται στα πλαίσια, όπου εργάζονται οι επαγγελματίες.

3^η Θεματική ενότητα: Στάσεις και αντιλήψεις των επαγγελματιών για την κακοποίηση-παραμέληση.

- Ποιοι παράγοντες πιστεύουν οι επαγγελματίες πως συμβάλλουν στην εκδήλωση επιθετικής –κακοποιητικής συμπεριφοράς, από την μεριά των ενηλίκων ως προς τα παιδιά;
- Ποια κατά την άποψη τους είναι τα αίτια τα οποία οδηγούν μια οικογένεια στην παραμέληση;
- Ποια στάση πρέπει να τηρεί το εξω-οικογενειακό περιβάλλον σε περιπτώσεις κακοποίησης-παραμέλησης ανηλίκων;
- Στάσεις και αντιλήψεις της ευρύτερης κοινωνίας και της τοπικής κοινότητας, όπως «το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο», συμβάλλουν στην εκδήλωση της κακοποίησης;

4^η Θεματική ενότητα: Ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη κακοποιημένων-παραμελημένων παιδιών.

- Πως επηρεάζει το φαινόμενο της κακοποίησης την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού;
- Ποιες είναι οι επιπτώσεις της παραμέλησης ενός ανηλίκου στην κοινωνικοποίησή του;

5^η Θεματική ενότητα: Κοινωνικοί φορείς προστασίας κακοποιημένων-παραμελημένων παιδιών.

- Πως αξιολογούν οι επαγγελματίες τους ήδη υπάρχοντες κοινωνικοί φορείς για την αντιμετώπιση των αναγκών κακοποιημένων-παραμελημένων παιδιών;
- Υπάρχουν προγράμματα πρόληψης και αν ναι, τα προγράμματα πρόληψης που εφαρμόζονται, συμβάλλουν στην μείωση της κακοποίησης-παραμέλησης των παιδιών;
- Ποια είναι τα κύρια θέματα στα προγράμματα ,τα οποία εφαρμόζονται για την πρόληψη της κακοποίησης- παραμέλησης;

7.4 Συλλογή στοιχείων –Ανάλυση συνεντεύξεων με ανάλυση περιεχομένου

Η συλλογή στοιχείων έγινε με την βοήθεια μαγνητοφώνου και σημειωματάριου, όπως αναφέραμε παραπάνω στην μεθοδολογία. Η χρήση μαγνητοφώνου γινόταν με τη δική τους θέληση και ύστερα από την έγκρισή τους. Να προσθέσουμε ακόμα ότι οι συνεντεύξεις, πάρθηκαν με τη χρήση μαγνητοφώνου και σημειωματάριου ταυτόχρονα. Μόνο ένα άτομο δεν συμφώνησε με τη χρήση μαγνητοφώνου, γιατί όπως είπε δεν προτιμούσε την μαγνητοφώνηση. Υπήρξε σεβασμός σε αυτό και στη λήψη της συνέντευξης χρησιμοποιήθηκε μόνο σημειωματάριο.

Μετά από την **μαγνητοφώνηση**, το επόμενο στάδιο ήταν η **απομαγνητοφώνηση** τους, δηλαδή η μετατροπή του προφορικού λόγου σε γραπτό, η οποία είναι ένα εξαιρετικά δύσκολο και χρονοβόρο στάδιο. Μια συνέντευξη μπορεί να χρειαστεί 7-8 ώρες να απομαγνητοφωνηθεί πλήρως, όμως το θετικό είναι ότι η χρήση μαγνητοφώνου μας επιτρέπει να έχουμε αυτούσιο το κείμενο, χωρίς άτοπες προσθαφαιρέσεις ή λάθη του ερευνητή, στα λεγόμενα των ερωτώμενων. Το αμέσως επόμενο στάδιο μετά την απομαγνητοφώνηση, ήταν η καταγραφή και ανάλυση των συνεντεύξεων σε αρχείο του Excel που περιλαμβάνει την **κωδικοποίηση – κατηγοριοποίηση** (και συνοπτική παρουσίαση) των δεδομένων, σύμφωνα με τις αρχικές θεματικές ενότητες. Στην πορεία εκτός από τις αρχικές ενότητες υπήρχε η δυνατότητα να προστεθούν και άλλες θεματικές ενότητες, όπως αυτές αναδείχθηκαν μέσα από την ανάλυση των συνεντεύξεων

Για την επεξεργασία του υλικού μας, χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου, των δεδομένων που είχαμε συλλέξει. Η διαδικασία ήταν να διαβαστούν όλες τις συνεντεύξεις από την αρχή για να κατανοήσουμε γενικά τι είπε ο ερωτώμενος. Στην συνέχεια, στην κάθε συνέντευξη αναζητήσαμε λέξεις-κλειδιά, εντοπίζοντας έτσι τα σημαντικότερα σημεία τους που αναφέρονταν στις θεματικές ενότητες.

Καταγράψαμε αυτές τις πληροφορίες με λεπτομέρεια στο excel, χρησιμοποιώντας ως τίτλο της κάθε στήλης μια θεματική κατηγορία που να περιγράφει την πληροφορία, με όση περισσότερη ακρίβεια γίνεται. Για παράδειγμα όλοι οι επαγγελματίες ρωτήθηκαν ποιος είναι ο σκοπός της εργασίας τους και τι παρέχει το πλαίσιο, στο οποίο εργάζονται. Οι πληροφορίες που έδωσαν σε αυτές τις ερωτήσεις μας δίνουν δυο θεματικές κατηγορίες στο excel: α) τα καθήκοντα του επαγγελματία στο πλαίσιο και β) τις υπηρεσίες που παρέχει το πλαίσιο. Κατά αυτόν τον τρόπο ολοκληρώθηκαν όλες οι συνεντεύξεις, ακολουθώντας την αρχική δομή της συνέντευξης.

7.5 Δυσκολίες

Αφού εγκρίθηκε ο σχεδιασμός της συνέντευξης προχωρήσαμε σε τηλεφωνική επικοινωνία με τα δυο επιλεγμένα πλαίσια παιδικής προστασίας. Η πρώτη επαφή ήταν με το Παιδικό Χωριό SOS, αν και είχαν ενημερωθεί με το θέμα της έρευνας και κατά την περίοδο που εξασκούσα την εξάμηνη πρακτική και ήταν εύκολη η προσέγγιση με τους επαγγελματίες. Γενικά δεν υπήρξαν αξεπέραστες δυσκολίες στην έρευνα. Δημιουργήθηκε μια μικρή καθυστέρηση όσον αφορά το πλαίσιο του Χαμόγελου του Παιδιού, επειδή μου ζητήθηκε να στείλω την δομή των συνεντεύξεων και των ερωτήσεων στην επικεφαλής κοινωνική λειτουργό του Χαμόγελου του Παιδιού, για να τις μελετήσει και αφού συμφωνήσει, να έρθω σε επαφή με τους υπόλοιπους επαγγελματίες.

Η ίδια δεν μπορούσε να συμμετέχει στην έρευνα διότι οι επαγγελματικές της υποχρεώσεις την συγκεκριμένη περίοδο, ήταν στο παράρτημα του Χαμόγελου, στην Πάτρα. Αυτό πήρε λίγο παραπάνω χρόνο από τον προβλεπόμενο αλλά στο τέλος όλα εξελίχθηκαν καλά. Όλες οι συνεντεύξεις λήφθηκαν στα πλαίσια, τα οποία εργάζονταν οι επαγγελματίες. Στις συναντήσεις μας δεν υπήρξε κανένα πρόβλημα, το κλίμα ήταν πολύ φιλικό, θετικό και ήταν διαθέσιμοι να βοηθήσουν και να συμβάλλουν στην έρευνα.

Η απομαγνητοφώνηση είχε ένα βαθμό δυσκολίας, λόγω της πολύωρης διαδικασίας. Η μεταφορά της συνέντευξης από το μαγνητόφωνο σε μορφή κειμένου είναι μια μακρά και δύσκολη διαδικασία, όμως με αυτό τον τρόπο δεν χάνονται εκφράσεις, δεν αντικαθίστανται λέξεις, δεν υπάρχει κίνδυνος να χαθούν ή να ξεχαστούν τα λόγια. Να προσθέσουμε ότι σε επίπεδο αλληλεπίδρασης, μερικοί άνθρωποι μπορεί να βρίσκουν το μαγνητόφωνο ανασταλτικό και να μην επιθυμούν οι συνομιλίες τους να καταγράφονται. Ένα από τα δέκα επιλεγμένα άτομα δεν επιθυμούσε την μαγνητοφώνηση της συνέντευξης, αλλά αυτό δεν στάθηκε μεγάλο εμπόδιο γιατί ακολουθήσαμε την δεύτερη οδό με το σημειωματάριο.

Αν και το αντικείμενο αυτής της μελέτης είναι αρκετά ευαίσθητο, εκτιμήσαμε από την αρχή ότι δεν θα προέκυπταν ηθικά διλήμματα, εφόσον η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα ειδικών επαγγελματιών και όχι στις οικογένειες των παιδιών ή στα ίδια τα παιδιά -θύματα κακοποίησης. Γενικότερα δεν υπήρξαν τέτοιες δυσκολίες που να φέρουν το συνεντευκτή σε δύσκολη θέση ή ακόμα και να τον αποθαρρύνουν από το να ολοκληρώσει την έρευνα.

7.6 Περιγραφή του δείγματος

Το δείγμα αποτελείται από δέκα άτομα, επαγγελματίες- εργαζομένους σε πλαίσια παιδικής προστασίας. Επιλέχθηκαν πέντε άτομα από το Παιδικό Χωριό SOS και πέντε από το Χαμόγελο του Παιδιού, από τους οποίους οι τρεις ήταν άντρες και οι επτά γυναίκες, που εργάζονταν για αρκετά χρόνια στο ίδιο πλαίσιο, όπως οι ίδιοι ανέφεραν.

Δείγμα επιλεγμένο από το **Παιδικό Χωριό SOS:**

Κ. Γ: Είναι κλινικός ψυχολόγος, εργαζόμενος από το 1999 στο Κέντρο Στήριξης Παιδιού και Οικογένειας(δομή του Παιδικού Χωριού). Η δράση του πλαισίου δεν σταματά στα παιδιά του Παιδικού Χωριού Βάρης αλλά συνεχίζει με την περιοχή της Κυψέλης στηρίζοντας οικογένειες και τα παιδιά τους, που αντιμετωπίζουν κοινωνικά και ψυχικά προβλήματα.

Α.Ν: Είναι κοινωνική λειτουργός, εργαζόμενη στο Κέντρο Στήριξης Παιδιού κ Οικογένειας (δομή του Παιδικού Χωριού). Ασχολείται με παιδιά και οικογένειες που αντιμετωπίζουν κοινωνικά προβλήματα.

Ρ.Τ: Είναι ψυχολόγος, εργαζόμενη στο Κέντρο Στήριξης Παιδιού κ Οικογένειας(δομή του Παιδικού Χωριού). Ασχολείται με τα παιδιά του Χωριού αλλά και οικογένειες-παιδιά που χρειάζονται ψυχοκοινωνική στήριξη.

Β.Π: Εργάζεται ως κοινωνική λειτουργός για αρκετά χρόνια στο Παιδικό Χωριό της Βάρης. Παρέχει υπηρεσίες στα παιδιά που διαμένουν στην Βάρη.

Σ.Τ: Είναι θεατρολόγος και παιδαγωγός. Εργάζεται ως παιδαγωγός στο Παιδικό Χωριό της Βάρης. Ασχολείται αποκλειστικά με μια ομάδα παιδιών, που διαμένουν στο Χωριό της Βάρης.

Δείγμα επιλεγμένο από το **Χαμόγελο του Παιδιού:**

Α.Σ: ψυχολόγος, εργαζόμενος για επτά χρόνια στο Χαμόγελο.

Α.Ι: Είναι κοινωνική λειτουργός, εργαζόμενη στο Χαμόγελο, στο Μαρούσι. Είναι υπεύθυνη κοινωνική λειτουργός για τηλεφωνική επικοινωνία, συμβουλευτική και καταγγελίες στην γραμμή 10-56, για κακοποιημένα παιδιά.

Μ.Α: Είναι παιδαγωγός, εργαζόμενη στο Χαμόγελο, στο σπίτι του Μοσχάτου.

Κ.ΜΑΡΙΑΝΝΑ : Είναι κοινωνιολόγος και εργάζεται ως παιδαγωγός, στο Χαμόγελο, στο σπίτι του Μοσχάτου.

Κ.ΜΑΡΙΑ: Είναι κοινωνική λειτουργός στο Χαμόγελο, στο σπίτι του Μοσχάτου και είναι υπεύθυνη για τα παιδιά που διαμένουν εκεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Ονόματα επαγγελματιών	Φύλο	Επάγγελμα-ειδικότητα	Πλαίσιο εργασίας	Χρόνια εργασίας στα συγκεκριμένα πλαίσια
Κ. Γ	Άντρας	Κλινικός ψυχολόγος	Κέντρο Πρόληψης παιδιού και Οικογένειας (δομή Παιδικού Χωριού)	Από το 1999. 12
Λ. Ν	Γυναίκα	Κοινωνική λειτουργός	Κέντρο Πρόληψης παιδιού και Οικογένειας (δομή Παιδικού Χωριού)	8
Ρ. Τ	Γυναίκα	Ψυχολόγος	Κέντρο Πρόληψης παιδιού και Οικογένειας (δομή Παιδικού Χωριού)	7
Β.Π.	Γυναίκα	Κοινωνική λειτουργός	Παιδικό Χωριό Βάρης	10
Σ. Τ.	Άντρας	Παιδαγωγός	Παιδικό Χωριό Βάρης	4
Α.Σ.	Άντρας	Ψυχολόγος	Χαμόγελο Παιδιού	7
Λ.Ι	Γυναίκα	Κοινωνική λειτουργός	Χαμόγελο Παιδιού	3
Μ.Α.	Γυναίκα	Παιδαγωγός	Χαμόγελο Παιδιού	6
Κ.ΜΑΡΙΑΝΝΑ	Γυναίκα	Παιδαγωγός	Χαμόγελο Παιδιού	2
Κ.ΜΑΡΙΑ.	Γυναίκα	Κοινωνική λειτουργός	Χαμόγελο Παιδιού	4

Κεφάλαιο 8^ο Αποτελέσματα ανάλυσης περιεχομένου συνεντεύξεων .

Στην **1^η θεματική ενότητα** έχουμε τα στοιχεία των δέκα επαγγελματιών, που περιλαμβάνουν το όνομα, το επάγγελμα και το σκοπό εργασίας τους στα πλαίσια όπου εργάζονται. Τα προσωπικά στοιχεία των επαγγελματιών τα αναφέραμε παραπάνω. Τώρα ας δούμε ποια είναι τα καθήκοντα του καθενός ξεχωριστά και τι υπηρεσίες προσφέρονται από τους επαγγελματίες, στα παιδιά που έχουν υποστεί μια μορφή κακοποίησης ή παραμέλησης. Στο Παιδικό Χωριό SOS παρέχεται φιλοξενία, φροντίδα και παροχή δωρεάν υπηρεσιών σε κακοποιημένα-παραμελημένα παιδιά, ψυχοκοινωνική στήριξη από ειδικούς επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, παιδαγωγούς και άλλους ειδικούς επαγγελματίες εξωτερικούς συνεργάτες, οι οποίοι παρέχουν στα παιδιά όποια θεραπευτική παρέμβαση έχει κριθεί κατάλληλη για αυτά. Μέσω του κέντρου στήριξης, προγράμματος του Χωριού επιτυγχάνεται η παρακολούθηση και ο διαγνωστικός έλεγχος στα παιδιά που βρίσκονται στο πλαίσιο ή σε αυτά που ετοιμάζονται να εισέλθουν και πρέπει πρώτα να εξεταστούν. Και στου δυο φορείς παρέχεται αξιοπρεπής φιλοξενία, ικανοποιητική φροντίδα και δωρεάν θεραπευτικές παρεμβάσεις (π.χ λογοθεραπεία, εργαθεραπεία, ψυχική υποστήριξη, συμβουλευτική, φαρμακευτική αγωγή κτλ)

Στην δεύτερη 2^η θεματική ενότητα οι ερωτώμενοι απάντησαν για την συχνότητα της κακοποίησης και της παραμέλησης και για το συχνότερο είδος κακοποίησης για το οποίο εισέρχονται οι ανήλικοι στα πλαίσια. Οι πέντε επαγγελματίες του Παιδικού Χωριού, απάντησαν ότι συνήθως συνυπάρχει η κακοποίηση με την παραμέληση στα παιδιά που βρίσκονται εκεί. Τα παιδιά έχουν υποστεί σοβαρή παραμέληση, καθώς όπως ανέφερε η Β.Π, κοινωνική λειτουργός του Χωριού έχει τύχει να εγκαταλείψουν τα παιδιά, που εμπεριέχει και αυτό μορφή κακοποίησης ή να τα αφήνουν να τρώνε από τα σκουπίδια. Η παραμέληση των παιδιών αυτών αγγίζει το βαθμό της κακοποίησης, όταν τα μαζεύουν οι γείτονες, όταν δεν πηγαίνουν στο σχολείο, όταν δεν εμβολιάζονται, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε. Μπορούμε να φανταστούμε για πόσο σοβαρή παραμέληση μιλάμε, εφόσον παρεμβαίνει ο εισαγγελέας, σε πολλές περιπτώσεις, όπως ανέφερε η ίδια. Οι επαγγελματίες του Χαμόγελου επίσης συμφώνησαν ότι επικρατεί περισσότερο η σοβαρή παραμέληση στα παιδιά που εισέρχονται, σε συνδυασμό με σωματική κακοποίηση, με μια μικρή επιφύλαξη όμως γιατί όπως είπε ο ψυχολόγος Α.Σ, ένα μεγάλο ποσοστό βίας δεν ανιχνεύεται ή δεν γνωστοποιείται.

Στην 3^η θεματική ενότητα παρουσιάζονται οι στάσεις και αντιλήψεις των επαγγελματιών στο θέμα, με ερωτήσεις που αφορούν τους παράγοντες που πιστεύουν οι επαγγελματίες πως συμβάλλουν στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς από την μεριά των ενηλίκων ως προς τα παιδιά, δηλαδή ποια κατά την άποψη τους είναι τα αίτια ,τα οποία οδηγούν την οικογένεια στην κακοποίηση και την παραμέληση. Οι απαντήσεις όλων κυμάνθηκαν στο ίδιο επίπεδο. Το σημαντικότερο που ανέφεραν όλοι είναι το κοινωνικό και ψυχιατρικό ιστορικό και το ιστορικό κακοποίησης του ίδιου του γονέα. Τα αίτια που αναφέρθηκαν πως συμβάλλουν στην βία και την παραμέληση ήταν: αν ο γονέας μεγάλωσε σε ίδρυμα, αν εμφανίζει ψυχικές διαταραχές, συναισθηματικές διαταραχές, αν ο γονέας κάνει χρήση ουσιών και αλκοόλ, που τους κάνει πιο ευάλωτους και πιο επιρρεπείς στο να ασκήσουν βία. Ρόλο παίζουν οι ψυχολογικοί παράγοντες που επηρεάζουν μια οικογένεια π.χ μια ενδεχόμενη ασθένεια, καθώς και οι κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες, που είναι πιθανόν να οδηγήσουν σε τέτοιες καταστάσεις διότι όταν μια οικογένεια βρίσκεται στο όριο της φτώχειας, κυριαρχεί ανεργία, υπάρχουν οικονομικά προβλήματα, η ψυχολογική κατάσταση τους επηρεάζει και καμιά φορά μπορεί να τους κάνει να ξεφύγουν από τα όρια.

Όταν επίσης δεν υπάρχουν κοινωνικά ανεπίσημα δίκτυα (φίλοι, συγγενείς) να στηρίζουν την οικογένεια αλλά ούτε και το κράτος τους στηρίζει γιατί δεν προσφέρονται δωρεάν υπηρεσίες τότε τα προβλήματα διογκώνονται, όπως είπε συγκεκριμένα η Λ.Ν, κοινωνική λειτουργός. Ο κλινικός ψυχολόγος Κ.Γ, ανέφερε ότι οι ψυχικοί παράγοντες παίζουν σημαντικό ρόλο στην άσκηση κακοποίησης. Οι διαταραγμένες ή ελλειμματικές προσωπικότητες, οι χρήστες ουσιών –αλκοόλ, άτομα που έχουν φυλακιστεί για σοβαρές αιτίες και άτομα τα οποία έχουν βιώσει απόρριψη, βία και εγκατάλειψη από την δική τους οικογένεια, δυστυχώς τις περισσότερες φορές θα το μεταφέρουν και στα δικά τους παιδιά. «Όλα αυτά σε συνδυασμό και με χαμηλό κοινωνικό επίπεδο είναι δυνατόν, επιφέρουν την βία και την κακομεταχείριση» όπως ακριβώς είπε. Ένας ακόμα παράγοντας που συμβάλλει στην εκδήλωση αυτών των φαινομένων όπως είπε η ψυχολόγος Ρ.Τ, είναι η ανικανότητα των γονέων να διαχειριστούν την επιθετικότητα και την αυταρχικότητα διότι μεγάλωσαν σε οικογένεια με τέτοιο πατρικό πρότυπο και πιθανόν να έχουν υποστεί τα ίδια. Το μέγαλωμα σε στερητικό περιβάλλον και τα προηγούμενα βιώματα των γονέων είναι δυο ακόμα λόγοι που συμβάλλουν στην βία, όπως συμφώνησε και η κοινωνική λειτουργός Ν.Α.Η κούραση της καθημερινότητας, το στρες, οι δυσμενείς συνθήκες ζωής στις αστικές πόλεις συν τα παραπάνω είναι πιθανές αιτίες για την εμφάνιση της βίας και της παραμέλησης, ανέφερε η κοινωνική λειτουργός του Παιδικού Χωριού Β.Π.Η συναισθηματική ανωριμότητα ή μια μορφή καθυστέρησης των γονέων ή και η πολύ χαμηλή νοημοσύνη σε συνδυασμό με μη επαρκή παιδεία μπορούν να προκαλέσουν τεράστια έλλειψη επικοινωνίας και να οδηγήσουν στην παραμέληση ή και στην επιθετική στάση προς τα παιδιά όπως μας τόνισε ο παιδαγωγός του Χωριού SOS, Σ.Τ και ο ψυχολόγος του Χαμόγελου, Α.Σ και η κοινωνική λειτουργός, Λ.Ι, του Χαμόγελου.

Η στάση που πιστεύουν οι επαγγελματίες πως θα πρέπει να τηρείται από το έξω-οικογενειακό περιβάλλον σε περιπτώσεις κακοποίησης-παραμέλησης ανηλίκων, είναι αρχικά η προσέγγιση της οικογένειας και αυτού που ασκεί βία για να διαπιστωθεί τι έχει συμβεί, ποιος είναι ο βαθμός κακοποίησης και έπειτα να πράξουν ανάλογα. Εάν πρόκειται για ελαφριά μορφή κακοποίησης, μπορούν να συμβουλέψουν τον γονέα ή και να τον παραπέμψουν σε κάποιο ειδικό για συμβουλευτική ή και θεραπεία εάν επρόκειτο για σοβαρό περιστατικό. Εάν οι μάρτυρες δουν ένα περιστατικό που αποκαλύπτει βαριά σωματική κακοποίηση, ξυλοδαρμού και επανειλημμένη, τότε οφείλει να καταγγείλει το περιστατικό στις αρχές, στις αρμόδιες υπηρεσίες (εισαγγελία, αστυνομία, γραμμή του Χαμόγελου 10-56) και στις κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων. Η παρέμβαση από τις υπηρεσίες πρέπει να είναι άμεση. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να αποκρύπτονται και να αποσιωπούνται τα περιστατικά λόγω φόβου, γιατί πρέπει πρώτα να εξυπηρετηθεί η υγεία και η ασφάλεια του παιδιού και έπειτα φυσικά η θεραπεία και η παρακολούθηση του γονέα. Η στάση βέβαια πρέπει να είναι άμεση αλλά και διακριτική ώστε να μην προκαλέσει και άλλη ένταση στην οικογένεια με το να κατηγορήσουν αμέσως τον γονέα, όπως ανέφερε η κοινωνική λειτουργός του Χαμόγελου, Κ.Μ. Όλοι οι επαγγελματίες συμφωνούν στο ότι ένα τέτοιο γεγονός πρέπει να γνωστοποιείται και να καταγγέλλεται σε βαριές περιπτώσεις από τους συγγενείς ή οποιονδήποτε άλλον γιατί αλλιώς, υπάρχει μια συννενοχή και να μην προτιμηθεί η απόκρυψη διότι πιθανότατα να ξανασυμβεί παρόμοιο περιστατικό εις βάρος του παιδιού.

Στην ερώτηση εάν οι στάσεις και αντιλήψεις της ευρύτερης κοινωνίας και της τοπικής κοινότητας, όπως «το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο», συμβάλλουν στην εκδήλωση της κακοποίησης, οι περισσότεροι ερωτώμενοι απάντησαν ότι τέτοιες εκφράσεις και αντιλήψεις δεν τους εκφράζουν, δεν τις αποδέχονται, δεν ασπάζονται τέτοια αποφθέγματα και δεν συμβάλλουν στην εκδήλωση της κακοποίησης. Αναφέρθηκε ότι υπάρχει μια μικρή ανοχή της κοινωνίας σε τέτοιες αντιλήψεις, όμως σε καμία περίπτωση δεν αντικατοπτρίζουν την πραγματική κακοποίηση, τον ξυλοδαρμό και άλλα τέτοια ακραία γεγονότα βίας. Ο κλινικός ψυχολόγος Κ.Γ ανέφερε ότι η κακοποίηση είναι κάτω βαθύτερο και δεν έχει σχέση με τέτοιες αντιλήψεις. Ίσως να συμβάλλει σε ένα μικρό ποσοστό από ανθρώπους που βολεύονται με κάτι τέτοιο και το προβάλλουν ως δικαιολογία, μας είπαν κάποιοι από τους ερωτώμενους αλλά κυρίως η αποδοχή σε τέτοιες αντιλήψεις, εξαρτάται από το πόσο συνειδητοποιημένος είναι ο καθένας, το μορφωτικό επίπεδο, τις αξίες, τις στάσεις και τις αντιλήψεις με τις οποίες έχει μεγαλώσει ο καθένας, τι έμαθε από την δική του πατρική οικογένεια. Οι επαγγελματίες έδειξαν με τις απαντήσεις τους ότι αυτή η φράση δεν επηρεάζει τους γονείς και δεν συμβάλλει στην κακοποίηση και ότι οι γονείς πρέπει να κατανοήσουν ότι το παιδί θέλει όρια στη συμπεριφορά, έχοντας σωστή επικοινωνία και σεβασμό. Αναφέρθηκε ότι για να φτάσει στο σημείο κάποιος γονιός να πιστεύει κάτι τέτοιο σημαίνει πως μεγάλωσε κατά αυτό τον τρόπο, τον υιοθέτησε στην δική του οικογένεια και πως το επίπεδο νοημοσύνης του είναι αρκετά χαμηλό.

Στην 4^η θεματική ενότητα συζητήσαμε για την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των κακοποιημένων-παραμελημένων παιδιών και πως αυτή επηρεάζεται. Όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι επηρεάζεται πολύ αρνητικά η ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού καθώς και όλες οι λειτουργίες των παιδιών, ακόμα και μετά την ενηλικίωση τους μπορούν να εξακολουθήσουν να μένουν τα κατάλοιπα της βίας και της παραμέλησης.

Οι επιπτώσεις αφορούν τη διανοητική, συναισθηματική και πνευματική ανάπτυξη, όπως ανέφερε η πλειοψηφία. Συζητήθηκε ότι στην περίπτωση της σωματικής βίας τα εμφανή σημάδια και τα τραύματα θα φύγουν, τα ψυχικά τραύματα είναι αυτά που πιθανόν να ταλαιπωρήσουν ένα παιδί ακόμα και στην ενήλικη ζωή του. Οι επιπτώσεις αφορούν την συναισθηματική βλάβη που προκαλείται στο επίπεδο του εγώ, στην αυτοεκτίμηση του παιδιού, στην αυτοεικόνα και σίγουρα μια πιθανή κακοποίηση έχει επίδραση στις γνωστικές και νοητικές λειτουργίες του, όπως ανέφερε ο κλινικός ψυχολόγος Κ.Γ και η κοινωνική λειτουργός του Χωριού SOS, Π.Β.

Η ανάπτυξη των παιδιών που κακοποιούνται χαρακτηρίζεται από μακροπρόθεσμες δυσάρεστες επιπτώσεις στην ψυχική και σωματική τους υγεία, μπορεί να οδηγηθούν σε πιθανά ψυχολογικά προβλήματα, να αναπτύξουν υπερβολικό άγχος –αγχώδεις διαταραχές, κατάθλιψη, φοβίες έλλειψη συγκέντρωσης, υπερκινητικότητα καθώς και πιθανή αναπηρία ή περιβαλλοντική καθυστέρηση λόγω των έντονων ξυλοδαρμών. Ο κλινικός ψυχολόγος, Κ.Γ, είπε ότι το παιδί μπορεί να εξελιχθεί σε μη ισορροπημένη προσωπικότητα- μη σωστά δομημένη προσωπικότητα.

Οι επιπτώσεις βέβαια εξαρτώνται από το είδος της κακοποίησης που θα υποστεί το ανήλικο άτομο, όπως είπε η Λ.Ν, κοινωνική λειτουργός. Οι δυο κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται στο Παιδικό Χωριό ανέφεραν ότι μια ενδεχόμενη σεξουαλική κακοποίηση, επιφέρει σεξουαλικές διαταραχές ή σεξουαλικές διαστροφές, μη συναισθηματική ωρίμανση και πιθανά προβλήματα στην ομιλία, από την σωματική βία.

Αναφέρθηκε ακόμα ότι εντοπίζονται προβλήματα και δυσκολία στην σύναψη προσωπικών και στενών σχέσεων, καθώς είναι απόμακρα και απομονωμένα άτομα και δεν εμπιστεύονται εύκολα. Επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό η ισορροπία και η ευτυχία τους εξ' αιτίας της αποστέρησης της αγάπης και της φροντίδας που έπρεπε να λάβουν, στοιχειώνοντας την ενήλικη ζωή τους, πολλές φορές σε βάρος της οικογένειας που θα δημιουργήσουν.

Επίσης από τις απαντήσεις αναδύθηκαν και άλλες επιπτώσεις που αφορούν την παιδική ηλικία και έχουν να κάνουν με μαθησιακά προβλήματα, αδιαφορία για τα μαθήματα ή και για άλλες ασχολίες-δραστηριότητες. Τα κακοποιημένα παιδιά φτάνουν στο σημείο να νιώθουν ενοχές, ντροπή και άλλα αρνητικά συναισθήματα που μπορούν να τα οδηγήσουν σε αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές αλλά και σε αυτοκτονικές τάσεις και πιθανόν να κακοποιήσουν και τα ίδια αργότερα. Σύμφωνα με τον παιδαγωγό του Χωριού Σ.Τ, τα παιδιά στην πορεία της εξέλιξης τους μπορεί να αναζητούν την κακοποίηση ως μέσο άντλησης ευχαρίστησης ή και το αντίθετο, να απεχθάνονται κάθε μορφή βίας. Ο ψυχολόγος του Χαμόγελου, Α.Σ ανέφερε μέσα στις επιπτώσεις εκτός από τις παραπάνω, τα γονεϊκά πρότυπα που θα ακολουθήσει το παιδί και μια πιθανή ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη ,η οποία μπορεί να προκύψει μέσα από τη σεξουαλικής κακοποίηση.

Οι επώδυνες συνέπειες μπορούν να προληφθούν σε ένα μεγάλο ποσοστό, εάν υπάρξει θεραπεία και στήριξη από ειδικούς επαγγελματίες, στο παιδί είπε η Λ.Ι ,κοινωνική λειτουργός του Χαμόγελου. Οι επιπτώσεις μπορούν να μειωθούν ανάλογα με την παιδεία που θα λάβει στα επόμενα χρόνια της ζωής του και την προσωπικότητα που θα αναπτύξει, μας είπε η Λ.Ι . Σε αυτό συμφώνησε ο Σ.Α ψυχολόγος του Χαμόγελου, όπως χαρακτηριστικά είπε « Η ζωή του παιδιού επηρεάζεται σε όλα τα επίπεδα ,διάθεση, συμπεριφορά, γονεϊκά πρότυπα. Χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ,ότι αν λάβει τη κατάλληλη φροντίδα, την κατάλληλη στιγμή δεν μπορεί να επανέλθει. Υπάρχουν περιπτώσεις παιδιών που στάθηκαν στα πόδια τους με δυσκολία αλλά στάθηκαν αξιοπρεπώς και ξεπέρασαν σε ικανοποιητικό βαθμό, ότι τα πόνεσε.»

Στην ερώτηση ποιες είναι οι επιπτώσεις της παραμέλησης ενός ανήλικου στην κοινωνικοποίηση του, οι απαντήσεις και πάλι χρωματίζονται με αρνητικές συνέπειες σε βάρος του ανήλικου. Οι ερωτώμενοι εξέφρασαν την άποψη ότι στην περίπτωση της παραμέλησης τα παιδιά θα συναντήσουν προβλήματα στην κοινωνικοποίηση τους, η οποία τις περισσότερες φορές δεν θα είναι ομαλή. Οι επιπτώσεις ποικίλουν και αφορούν την δυσκολία στις κοινωνικές επαφές, στη σύναψη στενών σχέσεων με άλλους ανθρώπους ή και με τους συνομήλικους, οι οποίες σχέσεις πιθανόν να είναι ασταθείς και μη υγιείς. Τα παραμελημένα παιδιά τα διακρίνει μια επιθετικότητα, μια εσωστρέφεια, γίνονται άτομα απόμακρα, μοναχικά και έχουν την τάση για κοινωνική απόσυρση καθώς δεν μπορούν να ανταποκριθούν ικανοποιητικά στις κοινωνικές τους υποχρεώσεις. Οι επιπτώσεις ακόμα που αναφέρθηκαν ήταν η μη προσαρμοστικότητα σε διάφορες καταστάσεις, η υιοθέτηση λανθασμένων συμπεριφορών, αντικοινωνικών συμπεριφορών που περιλαμβάνουν την παραπτωματικότητα -παραβατικότητα, ανώριμες συμπεριφορές όπως συνεχείς εντάσεις και φασαρίες, χαμηλές σχολικές επιδόσεις ή και αποστροφή από το σχολείο και αδιαφορία για σοβαρά ζητήματα . Επιπρόσθετα δυο σημαντικές επιπτώσεις που μπορεί να ενδώσουν τα παιδιά , περιλαμβάνουν τη χρήση ναρκωτικών ουσιών και αλκοόλ.

Ο Α.Σ ,ψυχολόγος ανέφερε συγκεκριμένα ότι: «με την παραμέληση συναισθηματικής φύσεως, ιατρικής φύσεως, αδιαφορίας, μη σίτισης, μη ένδυσης, εγκατάλειψης ανήλικου πάλι υπάρχουν φοβερές επιπτώσεις στο παιδί. Εάν είναι βρέφος μπορεί ακόμα και να πεθάνει εάν εκτεθεί σε κρύο κ μη ασφαλές περιβάλλον. Ένα μεγαλύτερο παιδί μπορεί να πηγαίνει με λερωμένα ρούχα στο σχολείο συνέχεια και να μην κάνει ποτέ τις εργασίες του γιατί στο σπίτι αδιαφορούν.

Θα εμφανίσει άσχημη εικόνα. Τι θα γίνει στην πορεία; Το παιδί θα αποστραφεί από το σχολείο, θα έχει χαμηλούς βαθμούς, με αποτέλεσμα να μην αναπτύξει το μορφωτικό του επίπεδο και να συνεχίσει μια λάθος πορεία όπως οι γονείς του κτλ. Σε περιπτώσεις παραμέλησης παρατηρούμε και ασταθείς σχέσεις με το υπόλοιπο κοινωνικό περιβάλλον αλλά και ακραίες συμπεριφορές, μια πιθανή εγκυμοσύνη σε μικρή ηλικία» Αναφέρθηκε ακόμα από τον ίδιο «..Όλα αυτά δεν συμβαίνουν πάντα και δεν είναι απόλυτα ,όμως γενικά όταν μέσα στο σπίτι μας και στο περιβάλλον μας δεν νιώθουμε την ασφάλεια, την ζεστασιά και την στήριξη και αποδοχή των γονιών μας ,ο καθένας ανάλογα με την ηλικία, την εκπαίδευση, την στήριξη από το έμμεσο συγγενικό περιβάλλον, θα εξελιχθεί διαφορετικά. Δεν σημαίνει ότι ένα κακοποιημένο παιδί , θα πέσει στα ναρκωτικά, δεν είναι κανόνας. Οι επιπτώσεις δεν παύουν να είναι καταστροφικές για το παιδί...»

Στην 5^η θεματική ενότητα αναφέρονται οι κοινωνικοί φορείς προστασίας κακοποιημένων-παραμελημένων παιδιών. Στην ερώτηση πως αξιολογούν οι επαγγελματίες τους ήδη υπάρχοντες κοινωνικούς φορείς για την αντιμετώπιση των αναγκών κακοποιημένων-παραμελημένων παιδιών :

Απάντησαν και από τα δυο πλαίσια ότι γίνονται σεβαστές ιδιωτικές και κρατικές προσπάθειες. Τα πλαίσια να μην είναι λίγα, τα περιστατικά πολλά. Οι υπάρχοντες φορείς με τα μέσα που διαθέτουν προσπαθούν να κάνουν τη δουλειά τους όσο γίνεται καλύτερα, χωρίς αυτό να επιτυγχάνεται πάντα. Η κοινωνική λειτουργός Α.Ν είτε συγκεκριμένα πως το ελληνικό κράτος έχει αφήσει τον τομέα της παιδικής προστασίας στο «έλεος του θεού». Υπάρχουν φορείς στα μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά στις επαρχίες διαφαίνεται μια έλλειψη σε αυτόν τον τομέα.

Ξεκινώντας με τους δημόσιους φορείς οι επαγγελματίες του Παιδικού Χωριού και του Χαμόγελου είπαν ότι δεν επαρκούν οι δομές για φιλοξενία και δεν υπάρχουν αξιοπρεπείς χώροι που να μπορούν να στεγάσουν αυτά τα παιδιά, γιατί ο αριθμός των κακοποιημένων παιδιών που χρειάζονται στήριξη και φροντίδα, είναι τεράστιος. Η αξιολόγηση των δημόσιων φορέων φάνηκε να τους δυσκόλεψε γιατί αρκετοί είπαν πως δεν μπορούν να πουν πολλά πάνω σε αυτό γιατί είναι κλειστά πλαίσια, δεν γνωρίζουν οι περισσότεροι την ακριβή λειτουργία τους, επομένως είναι δύσκολο και να τους αξιολογήσουν.

Παρόλα αυτά απάντησαν ότι είναι λίγοι οι φορείς που μπορούν να καλύψουν όλες τις ανάγκες ενός ανήλικου παιδιού (ψυχοκοινωνικές, εκπαιδευτικές ,ψυχαγωγικές). Ανέφεραν πως υπάρχουν κάποιοι δημόσιοι φορείς που ασχολούνται με την παιδική προστασία όμως δυστυχώς δεν μπορούν να καλύψουν ανάγκες διαμονής και θεραπείας. Παρεμβαίνουν στο αρχικό στάδιο και δεν στηρίζουν μετέπειτα το παιδί και την οικογένεια. Οι ελλείψεις είναι πολλές, τα περιστατικά αργούν να διερευνηθούν διότι υπάρχει τεράστια έλλειψη μπροστά στην πληθώρα περιστατικών που υπάρχουν. Οι περισσότεροι κρατικοί φορείς υπολειπονται και αυτό δυσχεραίνει τους επαγγελματίες. Μπορεί θεωρητικά να υφίστανται κάποιοι κρατικοί φορείς αλλά πρακτικά συναντούν πολλά προβλήματα όπως έλλειψη προσωπικού, έλλειψη εκπαίδευσης του προσωπικού, αρκετοί από αυτούς τους φορείς δεν είναι αναγνωρίσιμοι με αποτέλεσμα ο κόσμος να μην τους γνωρίζει και να μην μπορεί να απευθυνθεί σε αυτούς.

Δεν εμφανίζουν δράσεις τους, τι ακριβώς κάνουν δηλαδή, όπως συγκεκριμένα είπαν ο ψυχολόγος Α.Σ. και η κοινωνική λειτουργός από το Χαμόγελο του Παιδιού. Οι δημόσιοι φορείς που να μπορεί να απευθυνθεί ένας άνθρωπος που θέλει να καταγγείλει ένα περιστατικό είναι οι κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων, τα νοσοκομεία, τα οποία κάνουν αξιολογητική δουλειά τόνισε ο Α.Σ ψυχολόγος και ελάχιστες δημόσιες παιδουπόλεις, που φιλοξενούν κακοποιημένα παιδιά για κάποιο χρονικό διάστημα. Από την άλλη πλευρά μπορεί κάποιος να απευθυνθεί στην αστυνομία και στον εισαγγελέα ανήλικων, για να καταγγείλει περιστατικό κακοποίησης, όμως αυτοί οι φορείς δεν μπορούν να θεραπεύσουν την οικογένεια.

Σε αυτό το σημείο να προσθέσουμε ότι οι πλειοψηφία των ερωτώμενων επαγγελματιών είπαν πως δεν υπάρχουν δημόσιοι φορείς που να στηρίζουν και να στοχεύουν όχι μόνο στην ασφάλεια και την υγεία του παιδιού αλλά και στην θεραπεία του γονέα. ***Είναι πολύ σημαντικό κομμάτι η θεραπεία της οικογένειας, όπως αναφέρθηκε σχεδόν από όλους τους επαγγελματίες γιατί στόχος δεν είναι η απομάκρυνση του παιδιού από την οικογένεια αλλά η θεραπεία και η αποκατάσταση της οικογένειας και της προβληματικής κατάστασης .***

Το οικογενειακό πλαίσιο χρειάζεται στήριξη και παροχή υπηρεσιών κυρίως σε οικογένειες με χαμηλό κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο. Χαρακτηριστικά η κοινωνική λειτουργός από το παιδικό χωριό, Λ.Ν, πρόσθεσε ότι «... Κατά την άποψη μου μόνο με ενημέρωση και συμβουλευτική δεν λύνεται αυτό το μείζον ζήτημα. Ναι τα παραπάνω στοχεύουν στην πρόληψη, όμως πως θα γίνει αυτό χωρίς να υπάρχουν υποδομές για να κρατηθεί η οικογένεια και να στηριχτεί, ώστε να αποτραπούν. Οι φτωχές οικογένειες θέλουν στήριξη...» Το ίδιο ανέφεραν και άλλοι επαγγελματίες, χαρακτηριστικά ο Α.Σ ψυχολόγος του Χαμόγελου είπε: «...θέλω να πω ότι δεν είναι μόνο η πρόληψη και η ενημέρωση. Το θέμα είναι ότι φεύγει ένα παιδί από την οικογένεια του, αλλά πίσω του αφήνει δυο ανθρώπους, που δεν θα στηριχτούν από κάποιον ειδικό ή από κάποια υπηρεσία. Η πολιτεία δεν έχει μηχανισμούς για στήριξη οικογένειας και παιδιού σε περιόδους κρίσης. Μένουν πίσω δυο άτομα, ίσως και επικίνδυνα για το σύνολο και την κοινωνία. Θα έπρεπε να υπάρχουν δομές που θα τους στηρίζουν και θα στοχεύσουν στην θεραπεία και την αποκατάσταση της οικογένειας...» Επομένως η θεραπεία της οικογένειας αποτελεί σημαντικό σημείο για να ξεπεραστούν όλες οι προβληματικές καταστάσεις.

Ως δημόσιοι φορείς που μπορούν να βοηθήσουν σε περιστατικά κακοποίησης αναφέρθηκαν:

- Κοινωνικές υπηρεσίες Δήμων- Πρόνοιες
- Νοσοκομεία
- Στέγη ανηλίκων Περισού
- δημόσιες παιδουπόλεις
- εκκλησιαστικά ιδρύματα
- Κέντρο Βρεφών Μητέρα
- Εισαγγελία ανηλίκων
- Π.Ι.Κ.Π.Α (Αναρρωτήριο Πεντέλης)
- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- Αστυνομία

Η αξιολόγηση των ιδιωτικών οργανισμών (κατά κύριο λόγο του Χαμόγελου του Παιδιού και το Παιδικό Χωριό SOS) ήταν πιο θετική καθώς ανέφεραν ότι η παροχές υπηρεσιών τους καλύπτουν ένα μεγάλο ποσοστό των αναγκών των κακοποιημένων παιδιών και τα φιλοξενούν σε υγιές περιβάλλον με σταθερή φροντίδα και ασφάλεια.

Εμφανίζουν πάντα δράσεις τους , εργάζονται αξιόλογοι επαγγελματίες και επιστημονικό προσωπικό αλλά και συνεργάζονται με εξωτερικό επιστημονικό προσωπικό για να καλυφθούν οι θεραπευτικές και ψυχοκοινωνικές ανάγκες των παιδιών που διαμένουν στα πλαίσια. Κοινωνικοί λειτουργοί, παιδοψυχολόγοι, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές και άλλοι ειδικοί επαγγελματίες προσπαθούν να ανακουφίσουν μερικές από τις πληγές αυτών των παιδιών.

Η οικονομική και υλική βοήθεια που παρέχεται από ιδιώτες και από τους απλούς πολίτες είναι πολύτιμη και χάρη σε αυτήν εξακολουθούν τα συγκεκριμένα πλαίσια να υπάρχουν. Οι περισσότεροι ερωτώμενοι εκτός από αυτό έδειξαν με τα λεγόμενα τους την ***δυσανεπεία τους για το ότι ο απλός πολίτης είναι πάντα δίπλα τους και στηρίζει τις δράσεις τους σε αντίθεση με το κράτος, το οποίο δεν παρέχει στήριξη ούτε οικονομική βοήθεια.*** (Και οι δυο φορείς που συμμετείχαν στην έρευνα εξέφρασαν αυτή την άποψη.)

Ιδιωτικοί φορείς που αναφέρθηκαν:

- Παιδικό Χωριό SOS
- Χαμόγελο του Παιδιού
- Ξενώνας βρεφών Ελίζα(δομή του παιδικού Χωριού)
- Κέντρο στήριξης παιδιού κ οικογένειας (δομή του παιδικού χωριού)
- Ζάννειο ίδρυμα (για παραμελημένα παιδιά προερχόμενα από άπορες οικογένειες)
- Ίδρυμα Χατζηκόνστα (φιλοξενεί παιδιά προερχόμενα από κοινωνικά κ οικονομικά αδύνατες οικογένειες)

Στην ερώτηση εάν εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης και αν συμβάλλουν στην μείωση της κακοποίησης-παραμέλησης των παιδιών απάντησαν σχεδόν όλοι ότι δεν γνωρίζουν κρατικά προγράμματα που να συμβάλλουν στην πρόληψη του φαινομένου. Είπαν πως ίσως να εφαρμόζονται κάποια αποσπασματικά, αλλά η πρόληψη σε τέτοιο επίπεδο δεν είναι ουσιαστική, ούτε επαρκής. Δεν αναφέρθηκαν προγράμματα που να αποσκοπούν στην θεραπεία και στην στήριξη της οικογένειας. ***Ειπώθηκε πως δεν παρέχονται δωρεάν υπηρεσίες που να είναι προσβάσιμες σε ανασφάλιστους και άπορους , ώστε να προληφθούν κάποια περιστατικά.*** Επίσης δεν εμφανίζουν προγράμματα κοινωνικής αγωγής σε γονείς ή σε γενικότερο πληθυσμό.

Ο παιδαγωγός του Χωριού SOS ανέφερε ευρωπαϊκά προγράμματα όπως το ***Δάφνη***, το οποίο αποσκοπεί στην πρόληψη βίας και χρησιμοποιείται από κάποιους φορείς. Είπε ακόμα ότι προγράμματα συμβουλευτικής εφαρμόζονται και από την Εταιρία Ψυχοκοινωνικής Στήριξης Παιδιού και Εφήβου (Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.) η οποία στοχεύει στην εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας και ψυχικής υγείας, στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού αλλά και των αρμόδιων φορέων, στη διάγνωση και στη θεραπεία του παιδιού. Άλλα προγράμματα που γνωρίζουν γενικότερα οι επαγγελματίες σε ιδιωτικό κυρίως επίπεδο που πιστεύουν πως συμβάλλουν στην μείωση και στην πρόληψη ήταν : ενημερωτικές εκστρατείες, ομιλίες, συμβουλευτική-στήριξη γονέων με προβλήματα, καμπάνιες, διάφορα σποτάκια στην τηλεόραση, τηλεφωνικές γραμμές που μπορεί ο καθένας να καλέσει για βοήθεια. Η κοινωνική λειτουργός Β.Π , είπε πως δεν μπορεί να συμπεριλάβει τις τηλεφωνικές γραμμές στα προγράμματα πρόληψης, μόνο στο επίπεδο μιας προσωρινής κρίσης.

Ας δούμε και ένα απόσπασμα από την απάντηση του παιδαγωγού, Σ.Τ :

«..προγράμματα πρόληψης εφαρμόζονται εδώ στο Χωριό και στηρίζουν την οικογένεια και το παιδί, με το κέντρο στήριξης που εδρεύει στην Κυψέλη και είναι πρόγραμμα του Π.Χ. SOS. Παρέχει δωρεάν υπηρεσίες εκτίμησης και διάγνωσης παιδιών και οικογενειών της Κυψέλης αλλά και των παιδιών που εντάσσονται στο παιδικό χωριό. Βασικός σκοπός του Κέντρου είναι η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης πολιτικής πρόληψης στην ψυχική υγεία η οποία περιλαμβάνει την ανίχνευση των καταστάσεων στις οποίες τα παιδιά λειτουργούν υπό δυσμενείς συνθήκες ανάπτυξης και ασχολείται με την εκτίμηση- διάγνωση και την εγκατάσταση της κατάλληλης θεραπείας με στόχο τη κατά το δυνατόν αποτροπή της χρονιότητας των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Άλλα προγράμματα που εφαρμόζουμε είναι κάποιες ενημερώσεις και ομιλίες για την βία στα σχολεία, την οικογενειακή βία, που αφορούν την πρόληψη και μικρή συμβουλευτική όσο μας επιτρέπεται στους φυσικούς γονείς των παιδιών του SOS . Επίσης οργανώνονται και ημερίδες από άλλα πλαίσια - φορείς για γονείς, δασκάλους και γενικότερα ευαισθητοποιημένους ανθρώπους πάνω στην βία και την κακοποίηση.

Επιπρόσθετα υπάρχουν ανοιχτές γραμμές για τα παιδιά και διαφημιστικές καμπάνιες για αυτό το θέμα. Βασικά πιστεύω πιο πολύ ότι ασχολούνται εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με προγράμματα πρόληψης από ότι δημόσιοι φορείς.»

Όσον αφορά στο Παιδικό Χωριό τα προγράμματα πρόληψης που εφαρμόζονται συνοπτικά είναι :

- Δωρεάν υπηρεσίες εκτίμησης και διάγνωσης παιδιών και οικογενειών από το Κέντρο Στήριξης Παιδιού και Οικογένειας (Κυψέλη).
- Συμβουλευτική για οτιδήποτε απασχολεί την οικογένεια και την ψυχική υγεία.
- Ενημερώσεις σχολείων, όπου επισκέπτονται το Χωριό για να ενημερωθούν για την δράση του.
- Ενημερώσεις και ομιλίες από ειδικούς σε σχολεία και νηπιαγωγεία.
- Οργάνωση ημερίδων για την ευαισθητοποίηση πολιτών πάνω στο θέμα.
- Συμβουλευτική σε παιδιά, εκπαιδευτικούς και γονείς από επαγγελματίες του Χωριού.
- Συμβουλευτική στους φυσικούς γονείς των παιδιών του Χωριού.

Στο Χαμόγελο του Παιδιού τα προγράμματα πρόληψης που εφαρμόζουν συνοπτικά είναι:

- Λειτουργεί τμήμα ενημερώσεων σε όλα τα σχολεία της Ελλάδας.
- Ομιλίες και παροχή πληροφοριών, από κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους.
- Ύπαρξη εθνικής τηλεφωνικής γραμμής 10-56 για καταγγελίες και συμβουλευτική
- Άμεση παρέμβαση ειδικών επαγγελματιών, σε περιστατικά που καταγγέλλονται.
- Σποτάκια στην τηλεόραση που αφορούν τη βία
- Διοργάνωση συνεδρίων κατά καιρούς

Στην ερώτηση ποια είναι τα κύρια θέματα στα προγράμματα ,τα οποία εφαρμόζονται για την πρόληψη της κακοποίησης- παραμέλησης, αναφερθήκαμε στα κύρια θέματα στα προγράμματα ,τα οποία εφαρμόζονται για την πρόληψη της κακοποίησης- παραμέλησης.

Οτιδήποτε έχει σχέση με την βία, τη κακοποίηση και την παιδική προστασία μπορεί να γίνει θέμα συζήτησης και ενημέρωσης και στους δυο φορείς από όπου αντλήσαμε τις πληροφορίες. Οι σύγχρονες μορφές βίας στο διαδίκτυο, η βία και η κρίση στην οικογένεια, οι συνέπειες κακοποίησης τα παιδικά δικαιώματα, η ψυχική υγεία και οι διαταραχές παιδιών κ γονέων, η βία στα σχολεία ,η σεξουαλική βία , η ενδοοικογενειακή βία και η καταπολέμηση εκμετάλλευσης παιδιών αποτελούν από τα κύρια θέματα των προγραμμάτων που στοχεύουν στην πρόληψη. Η ψυχολόγος, Ρ.Τ ανέφερε συγκεκριμένα «..Οι ενημερώσεις που γίνονται από το παιδικό χωριό αφορούν περισσότερο την κακοποίηση, την παραμέληση ανηλίκων ,την ενδοοικογενειακή βία, τα δικαιώματα των παιδιών, τις συνέπειες μια ενδεχόμενης κακοποίησης. Ακόμα γίνονται ενημερώσεις σε σχολεία της κοινότητας της Βάρης, αλλά και σε πιο γενικό επίπεδο, γιατί σχολεία από όλη την Ελλάδα κλείνουν ραντεβού στο Παιδικό Χωριό ώστε να ενημερωθούν για την λειτουργία του και το σκοπό του..»

Οι δράσεις του Χαμόγελου αφορούν επίσης όλες τις μορφές κακοποίησης και βίας που ασκούν οι ενήλικοι στα παιδιά. Κάποια από αυτά είναι η βία κ παιδική ηλικία ενδοοικογενειακή βία σεξουαλική βία ανηλίκων διαδίκτυο σχολικός εκφοβισμός, παιδικά δικαιώματα.

Ας δούμε ένα απόσπασμα από την απάντηση του ψυχολόγου Α.Σ, εργαζόμενο στο Χαμόγελο: «Κύρια θέματα είναι οι δράσεις του Συλλόγου ,σχολικός εκφοβισμός, η σεξουαλική βία, η ενδοοικογενειακή βία, διαδίκτυο και βία, η παιδική κακοποίηση. Συζητήσεις με τους γονείς εμπεριέχουν ενημέρωση και συμβουλευτική σε θέματα που απασχολούν νέους γονείς. Εμπειρικά μπορώ να σου πω ότι έχουν προληφθεί περιστατικά και παιδιά που ήταν σε κίνδυνο, ήρθαν, μας μίλησαν χωρίς να ντραπούν, γιατί όπως τονίζουμε στις ενημερώσεις δεν πρέπει να ντρέπονται . Αν λοιπόν το **οργανώσουμε όλο αυτό μαζικά σε συνεργασία** και με άλλους φορείς, θα υπάρξουν αποτελέσματα»

Η Λ.Ι μας είπε : «Η ενδοοικογενειακή βία, παιδική κακοποίηση και συνέπειες, βία στα σχολεία, κακοποίηση και διαδίκτυο ,σεξουαλική βία είναι τα κυριότερα θέματα που αναπτύσσει ο Σύλλογος στις ομιλίες και τις ενημερώσεις του. Όλα είναι θέμα εκπαίδευσης, ενημέρωσης και συντονισμένης προσπάθειας από φορείς για να φτάσουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα.»

Κεφάλαιο 9^ο ΣΥΖΗΤΗΣΗ

9.1 Συζήτηση

Τα παραπάνω ήταν τα αποτελέσματα από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε. Στις περισσότερες ερωτήσεις, οι απαντήσεις κυμάνθηκαν στο ίδιο επίπεδο και δεν είχαν μεγάλη απόκλιση μεταξύ τους. Συναντήσαμε κοινές απόψεις και κοινές αντιλήψεις στο ίδιο θέμα. Οι επαγγελματίες και από **τους δυο ιδιωτικούς οργανισμούς έχουν κοινό στόχο**, την προστασία και την κάλυψη αναγκών (σε όλα τα επίπεδα) των κακοποιημένων- παραμελημένων παιδιών αλλά και την ενημέρωση και συμβουλευτική σε γονείς, εκπαιδευτικούς.

Και οι δυο φορείς μας έδειξαν με όσα είπαν ότι κάνουν αξιοπρεπείς προσπάθειες να στηρίξουν και να προσφέρουν ανακούφιση σε αυτά τα παιδιά. Συνεργάζονται με υπηρεσίες όπως η αστυνομία, η εισαγγελία ανηλίκων, διάφορα νοσοκομεία κτλ καθώς και με άλλους εξωτερικούς ειδικούς επαγγελματίες ,παιδοψυχολόγους, ψυχολόγους, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τις θεραπευτικές παρεμβάσεις των παιδιών, που γίνονται εκτός των πλαισίων. Με τα μέσα και τους πόρους που διαθέτουν από τις δωρεές, την στήριξη των απλών πολιτών (είτε οικονομική, είτε υλική) ξεπερνούν τα οικονομικά εμπόδια της καθημερινότητας και προσπαθούν να ανταποκριθούν στην ικανοποίηση όσων περισσότερων αναγκών των παιδιών. Εξέφρασαν την ανάγκη να πουν ότι θα ήθελαν να υπήρχαν υπηρεσίες κρατικές και περισσότερες ιδιωτικές που να μπορούν να στηρίξουν ολόκληρη την οικογένεια. **Κρατικοί μηχανισμοί** που να δίνουν την ευκαιρία σε νέους γονείς να ενημερώνονται, να προλαμβάνουν αλλά και να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα μιας οικογένειας.

Από τα πιο σημαντικά ευρήματα της έρευνά μας είναι, είναι αυτό της αναγκαιότητας **της θεραπείας και αποκατάστασης της οικογένειας** γιατί όπως ανέφεραν μένουν πίσω δυο άνθρωποι, μπορεί το παιδί να φεύγει από την οικογένεια για κάποιο χρονικό διάστημα , όμως στόχος δεν είναι αυτό ,αν και μερικές φορές είναι τελείως αναπόφευκτο. Στόχος κατά βάση είναι η αποκατάσταση και η θεραπεία της οικογένειας και αυτού που κακοποιεί. Οι επαγγελματίες υποστηρίζουν πως αν υπήρχαν και υπηρεσίες να στηρίζουν την οικογένεια με οικονομικά-κοινωνικά-ψυχικά προβλήματα, δεν θα φτάναμε σε σοβαρά περιστατικά κακοποίησης. Αν υπήρχαν προγράμματα για άνεργους, για οικογένειες με χαμηλό εισόδημα θα είχαν μειωθεί τα περιστατικά . Αν γενικότερα ο τομέας της πρόνοιας και της παιδικής προστασίας ήταν περισσότερο ανεπτυγμένος, πιθανότατα να είχε αποφευχθεί ένα ποσοστό τέτοιων περιπτώσεων. Η ανάπτυξη κρατικών προγραμμάτων εμφανίζεται σχεδόν ανύπαρκτη και οι εργαζόμενοι στους φορείς μιλούν με μια δυσπιστία και με καχυποψία για αυτά. Κάποιοι δεν μπήκαν στην διαδικασία να τους αξιολογήσουν και ανέφεραν πως δεν είναι αναγνωρίσιμοι από τον κόσμο και οι δράσεις τους δεν φαίνονται. Παρουσιάζουν τους κρατικούς φορείς ως κλειστούς φορείς, δεν εμφανίζουν την δραστηριότητα τους.

Ένα άλλο σημείο που ήταν εξίσου σημαντικό, είναι οι αρνητικές συνέπειες της κακοποίησης και της παραμέλησης οι οποίες μπορούν να μειωθούν σε κάποιο ποσοστό. Αυτό όμως εξαρτάται από την επαγγελματική βοήθεια, στήριξη και φροντίδα που θα λάβει μετέπειτα από τους ειδικούς επαγγελματίες αλλά και από το συγγενικό-οικογενειακό περιβάλλον. Βάση αυτού του συμπεράσματος, οι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι έτσι μειώνονται και οι πιθανότητες να κακοποιήσει μέσα στην δική του οικογένεια, που αργότερα θα δημιουργήσει.

Αυτό που βρήκα επίσης ενδιαφέρον μέσα από τις συναντήσεις μου με τους επαγγελματίες, ήταν με πόσο ζήλο εργάζονται και με πόσο αγάπη, φροντίδα και τρυφερότητα συμπεριφέρονται σε αυτά. Μέσα από την εμπειρία μου, στην εξάμηνη πρακτική, που άσκησα στο Παιδικό Χωριό της Βάρης έβλεπα καθημερινά ότι υπήρξε θετική αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιών και επαγγελματιών και αυτός ήταν ένας λόγος που με παρακίνησε να κάνω την έρευνα. Το ίδιο όμως αντιλήφθηκα και ένιωσα και όσες φορές επισκέφτηκα το Χαμόγελου του Παιδιού.

Οι απαντήσεις ως ένα βαθμό ήταν αναμενόμενες και επιβεβαιώνονται από την βιβλιογραφία όπως αυτή παρουσιάζεται στο πρώτο μέρος της εργασίας. Η εμπειρία και οι απόψεις των επαγγελματιών συμπίπτουν στον τρόπο που πρέπει να διαχειριζόμαστε τέτοια περιστατικά, τι πρέπει να κάνουμε όταν βρεθούμε αντιμέτωποι και μάρτυρες ανάλογων περιστατικών, αναφέρουν τις ίδιες αιτιολογίες στις οποίες αποδίδεται η κακοποίηση από τους γονείς, τους ίδιους παράγοντες που συμβάλλουν και ενισχύουν τη βία και τονίζουν τις ίδιες συνέπειες, τις ίδιες καταστροφικές επιπτώσεις για την πορεία και εξέλιξη του παιδιού.

9.2 Συμπεράσματα – Προτάσεις

Η κακοποίηση και η παραμέληση είναι δυο σοβαρά φαινόμενα που μπορούν να κοστίσουν ζωές. Δεν αναφέρομαι μόνο σε πιθανό θάνατο αλλά και στην εξέλιξη της ζωής του κάθε ατόμου. Είναι καθήκον όλων μας να σταματήσουμε να ενθαρρύνουμε τέτοια γεγονότα, με το να τα αποκρύπτουμε. Όπως είπε και μια ερωτώμενη μια καταγγελία μπορεί να σώσει μια ζωή, δεν είναι απαραίτητο να περιμένουμε την πολλαπλή επανάληψη του περιστατικού για να παρέμβουμε.

Με αυτόν τον τρόπο θα επιτευχθεί και το *συμφέρον του παιδιού*, με ασφαλέστερη διαβίωση αλλά για κάποιο χρονικό διάστημα ,μέχρι να επανέλθει *η ισορροπία της οικογένειας* αλλά και το συμφέρον των ίδιων των γονέων. Τα φαινόμενα αυτά θα πρέπει να αντιμετωπιστούν όχι μόνο ως συγκεκριμένο πρόβλημα ενός ατόμου ή μιας οικογένειας αλλά και ως *ζήτημα της κοινότητας και του κράτους* που χρειάζεται διευθέτηση και προσοχή. Η αποκατάσταση για το παιδί όπως είδαμε σε αυτή την εργασία-έρευνα μπορεί να περιλαμβάνει ριζικές λύσεις όπως απομάκρυνση από το γονεϊκό περιβάλλον για πάντα, σύμφωνα με νομική παρέμβαση είτε με μια υιοθεσία, είτε δίνοντας το παιδί σε ανάδοχη οικογένεια, είτε με φιλοξενία του παιδιού σε πλαίσιο παιδικής προστασίας, όπως το Παιδικό Χωριό sos και το Χαμόγελου του Παιδιού. ***Το συμπέρασμα είναι πως καλό είναι να μην φτάνουμε σε τέτοια σημεία και η πολιτεία και οι ειδικοί επιστημονικοί επαγγελματίες να προλαμβάνουν με δράσεις και προγράμματα πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας-κακοποίησης σε ατομικό, οικογενειακό αλλά και κοινοτικό επίπεδο, με υπηρεσίες στήριξης και ξενώνες φιλοξενίας παιδιών, στελεχωμένες με διεπιστημονικό προσωπικό για την θεραπεία των γονέων .***

Οι παρεμβάσεις κατά την άποψη μου, πρέπει να σχεδιάζονται με τέτοιον τρόπο ώστε να ενδυναμώνουν τις οικογένειες, σεβόμενες την δομή και την ιδιαιτερότητα της κάθε οικογένειας. **Η κοινωνική αποκατάσταση της οικογένειας**, μπορεί να περιλαμβάνει δωρεάν υπηρεσίες, κάποιο είδος θεραπευτικής παρέμβασης ή και εξεύρεση εργασίας για να βελτιωθεί η λειτουργικότητάς της. Τέτοιες παρεμβάσεις στοχεύουν στην ασφαλέστερη επιστροφή του παιδιού στο οικογενειακό περιβάλλον και βελτιώνουν την ποιότητα της ζωής τους.

Βασικό συμπέρασμα είναι ότι μέσα από αυτό να ευαισθητοποιηθούμε όλοι και να δώσουμε προτεραιότητα σε αυτά το μείζων κοινωνικό ζήτημα μέσα από την ανάπτυξη προγραμμάτων που θα εστιάζουν στον εντοπισμό οικογενειών υψηλού κινδύνου, έτσι ώστε να σταματήσει ή να μειωθεί η διαίωσις της κακοποίησης. Αυτό που αποκόμισα μέσα από αυτή την εμπειρία μου, είναι ότι χρειάζεται πολύ δουλειά και απαιτείται ενδιαφέρον και στήριξη από την κρατική πλευρά διότι είναι υποχρέωση κάθε κράτους να προστατεύει τις ευπαθείς ομάδες. Η προσωπική πρωτοβουλία-βοήθεια και η στήριξη των ιδιωτικών οργανισμών υπάρχει και δίνει μια αισιόδοξη νότα, σύμφωνα πάντα με τα μέσα και του πόρους που διαθέτουν. Οφείλουμε να κατανοήσουμε αυτό το περίπλοκο φαινόμενο και να προσπαθήσουμε ο καθένας από την πλευρά του να δείξει υπευθυνότητα, επαγγελματισμό και να κάνει προσπάθειες αφύπνισης της δημόσιας συνείδησης, στο ζήτημα της κακοποίησης!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

1. Αγάθωνος-Γεωργοπούλου, Ε. (1991), *Κακοποίηση -Παραμέληση Παιδιών*. Δεύτερη έκδοση. Αθήνα: Γρηγόρη.
2. Γιωτάκος Ο. ,Τσιλιακού Μ. , Τσίτσικα Α. (2011), *Κακοποίηση Παιδιού και Εφήβου, Ανίχνευση,αντιμετώπιση,πρόληψη*. Αθήνα: Πεδίο.
3. Ινστιτούτο Διαρκούς εκπαίδευσης Ενηλίκων. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. *Σχέσεις σχολείου- οικογένειας*. (Δεν έχει χρονολογία)
4. Καλλινικάκη, Θ. (1998), *Κοινωνική Εργασία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
5. Πρεκατέ, Β. (2008), *Η κακοποίηση του παιδιού στο σχολείο και την οικογένεια*. Αθήνα: Βήτα.
6. Χατζηφωτίου, Σ. (2005), *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών και παιδιών*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλα.
7. Χουρδάκη, Μ. (1992), *Οικογενειακή ψυχολογία*. Δεύτερη έκδοση. Αθήνα: Γρηγόρη.
8. Forward, S. (1989), *Τοξικοί γονείς*. Αθήνα: Λύχνος.
9. Herbert, M. (1997), *Η ψυχολογική φροντίδα του παιδιού και της οικογένειά του*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
10. The Open University. (1985), *Η κακοποίηση του παιδιού*. Αθήνα: Κουτσούμπος.

Πηγές από το διαδίκτυο

12. Βικιπαίδεια (2012) *Παιδική Κακοποίηση* σελίδα πρόσβασης:
http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7

13. Βικιπαίδεια(2012) **Psychiatric history**

διεύθυνση πρόσβασης: http://en.wikipedia.org/wiki/Psychiatric_history

14. Βικιπαίδεια (2012) **Child abuse**

διεύθυνση πρόσβασης:http://en.wikipedia.org/wiki/Child_neglect#Types_of_Neglect

16. Βικιπαίδεια (2012)**Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού** διεύθυνση πρόσβασης: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%AF>

17. Ομπρέλα: **Ελληνική Εταιρία Μελέτης και Πρόληψης της Σεξουαλικής Κακοποίησης**,

διεύθυνση πρόσβασης: <http://www.obrela.gr/>

Άρθρα (διαδίκτυο)

18. American Human Association (February 2012) , **Reporting child abuse and neglect**

διεύθυνση πρόσβασης: <http://www.americanhumane.org/children/stop-child-abuse/factsheets/reporting-child-abuse-and-neglect.html>

19. Medline Plus Medical Encyclopedia(June 2011) , **Child neglect and psychological abuse**

διεύθυνση πρόσβασης: <https://www.nlm.nih.gov/medlineplus/ency/article/007225.htm>

20. Medicine Net (January 2011), **Child abuse and Neglect types, causes, long-term effects,prevention.** διεύθυνση πρόσβασης:

http://www.medicinenet.com/child_abuse/article.htm

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Καταγραφή συνεντεύξεων

ΚΑΒΑΛΙΕΡΑΤΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ (κλινικός ψυχολόγος στο κέντρο στήριξης παιδιού και οικογένειας-δομή του παιδικού χωριού sos)

Σπουδάστρια: γεια σας, τι κάνετε; Είμαι η Τριανταφύλλη, η σπουδάστρια κοινωνικής εργασίας .

Κλιν ψυχολόγος: γεια σου, να συστηθούμε και από κοντά, λέγομαι Γιώργος Καβαλιεράτος και είμαι κλινικός ψυχολόγος του κέντρου και εργάζομαι εδώ από τα τέλη του 1999.

Σπουδάστρια: ποια είναι τα καθήκοντά σας στο πλαίσιο;

Κλιν.ψυχολόγος: υπάρχουν διάφορα κομμάτια με τα οποία ασχολούμαστε. Το κέντρο άνοιξε με μια φιλοσοφία να επεκταθεί και στην κοινότητα και να βοηθήσει- στηρίζει και τις οικογένειες .Το κέντρο βρίσκεται σε μια περιοχή με αρκετά προβλήματα και καλούμαστε να στηρίξουμε και αυτήν την περιοχή. Τα τυπικά κριτήρια που δεχόμαστε τις οικογένειες είναι δυο ,το πρώτο είναι γεωγραφικό και δεύτερον οικογένειες με πολύ χαμηλό εισόδημα, άπορες σχετικά οικογένειες. Δεχόμαστε είτε μονογονεϊκές οικογένειες είτε όχι, αρκεί να υπάρχει παιδί γιατί η φιλοσοφία μας είναι παιδοκεντρική. Καλούμαστε να διαπιστώσουμε προβλήματα, να τα διαγνώσουμε , να τα αξιολογήσουμε και να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε. Το δεύτερο κομμάτι αφορά τη δέσμευση να βλέπουμε τα παιδιά των παιδικών χωριών sos, εφόσον είμαστε δομή τους, θα ήταν ανόητο να μην εξυπηρετούμε αυτά και τις μαμάδων sos. Ανήκουμε στα παιδικά χωριά και κάνουμε αξιολόγηση των παιδιών που εισάγονται και εξετάζουμε και τα ζητήματα των οποίων εμφανίζονται. Επίσης έχουμε αναλάβει να βλέπουμε και τα παιδιά των εργαζομένων της Εθνική Τράπεζας Ελλάδος ,ύστερα από κάποια χορηγία της. Αυτό που καλούμαστε να κάνουμε γενικότερα σαν κέντρο είναι να διερευνήσουμε τις μεταβαλλόμενες συνθήκες στην καθημερινότητα, που επηρεάζουν τη ψυχική υγεία των παιδιών, των εφήβων και των οικογενειών τους.

Σπουδάστρια: από την εμπειρία σας ποιο από τα δυο φαινόμενα κακοποίηση ή παραμέληση συναντάται πιο συχνά;

Κλιν.ψυχολόγος: Και τα δυο στην πορεία της δουλειάς μου τα έχω αντιμετωπίσει. Περισσότερο όμως εμφανίζεται η παραμέληση. Πολλοί γονείς αδυνατούν λόγω συνθηκών να φροντίσουν και να μεγαλώσουν τα παιδιά τους. Επειδή αυτή την στιγμή το κέντρο δουλεύει με την κοινότητα και έρχονται σε εμάς οι οικογένειες , παρατηρώ πιο συχνά προβλήματα παραμέλησης. Για τα υπόλοιπα πλαίσια δεν μπορώ να γνωρίζω επακριβώς τι ισχύει. Σίγουρα υπάρχουν και τα δυο.

Σπουδάστρια: ποιοι παράγοντες πιστεύετε κατά την άποψης οδηγούν έναν γονέα στο να κακοποιήσει ή να κακομεταχειριστεί το παιδί;

Κλιν.ψυχολόγος: Πάρα πολλοί είναι οι παράγοντες. Ψυχικοί παράγοντες, όπου υπάρχουν ελλειμματικές προσωπικότητες, διαταραγμένες προσωπικότητες, άνθρωποι με κάποια ασθένεια, αλκοολικοί, χρήστες ουσιών, άτομα που έχουν κάνει φυλακή για σοβαρές αιτίες. Όλα αυτά σε συνδυασμό και με χαμηλό κοινωνικό επίπεδο είναι δυνατόν, επιφέρουν την βία και την κακομεταχείριση.

Σπουδάστρια: ποια είναι τα αίτια που οδηγούν την οικογένεια στην παραμέληση των παιδιών τους ;

Κλιν.ψυχολόγος: όλα τα παραπάνω συν το ιστορικό των γονέων. Άτομα που έχουν κακοποιηθεί και παραμεληθεί στην παιδική ηλικία ,έχουν βιώσει άσχημα συναισθήματα, έχουν βιώσει απόρριψη και εγκατάλειψη από τους γονείς και άσχημη αντιμετώπιση ,θα τα βγάλουν στα δικά τους παιδιά και στην δική τους οικογένεια.

Σπουδάστρια: ποια στάση πιστεύετε πως πρέπει να τηρείται από το εξωοικογενειακό περιβάλλον;

Κλιν.ψυχολόγος : πώς να το χειριστούν δηλαδή; πρέπει να απευθυνθούν στις αστυνομικές αρχές και σε φορείς που μπορούν να τους βοηθήσουν. Πέρα από τις νοθεσίες και την συμβουλευτική χρειάζονται ειδικό και άμεση παρέμβαση. Σε σοβαρές περιπτώσεις δεν μπορεί να κάνει κάτι ο κόσμος ή ο περίγυρος, χρειάζονται ειδικοί επαγγελματίες και κοινωνική υπηρεσία του Δήμου.

Σπουδάστρια: πιστεύετε ότι στάσεις και αντιλήψεις της κοινωνίας, όπως το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο λειτουργούν διευκολυντικά στο να εκδηλωθεί βία, τιμωρία και κακοποίηση;

Κλιν.ψυχολόγος: δεν νομίζω ότι οι κακοποίηση έχει να κάνει με τέτοιες αντιλήψεις , είναι κάτι βαθύτερο. Αυτός που κακοποιεί, έχει κακοποιηθεί στο παρελθόν και επαναλαμβάνει την ιστορία. Το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο είναι μια παλιά έκφραση ,που δεν υποδηλώνει κάτι. Ίσως να συμβάλλει σε μια ήπια μορφή για να βάλουν οι γονείς όρια στο παιδί. Όμως η πραγματική κακοποίηση δεν έχει να κάνει με τέτοια πράγματα, μιλάμε για κάτι πιο σοβαρό, γονείς με προβλήματα , για γονείς διαταραγμένους κτλ.

Σπουδάστρια: πως και κατά πόσο ,πιστεύετε πως επηρεάζει το φαινόμενο της κακοποίησης την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού;

Κλιν.ψυχολόγος: Πολύ αρνητικά και σε πολλά επίπεδα, επηρεάζεται η αυτοεικόνα του παιδιού. Ένα παιδί που το χτυπάνε οι γονείς του ,θεωρεί ότι δεν είναι επιθυμητό προϊόν και ότι οι γονείς δεν το θέλουν, άρα σε κάποιο σημείο θα αναπτύξει άσχημη εικόνα για τον εαυτό του. Νιώθει μια μορφή απόρριψης, ότι δεν το θέλει κανένας και υιοθετεί παραβατικές συμπεριφορές εναντίον της κοινωνίας, συναισθηματική ζημιά στο επίπεδο του Εγώ και της αυτοεκτίμησης του ατόμου. Μετά έχει επίδραση και στις γνωστικές λειτουργίες ,δεν θα δομηθεί σωστά, μια ισορροπημένη προσωπικότητα έχει να κάνει με τις γνωστικές λειτουργίες. Και στο συναισθηματικό κομμάτι και στο νοητικό θα υπάρξουν θέματα. Μαθησιακά προβλήματα προκύπτουν από το πολύ ξύλο ,χαμηλές επιδόσεις, μπορεί να υπάρξει στο παιδί υπερβολικό άγχος και κατάθλιψη μεγαλώνοντας.

Σπουδάστρια: πως πιστεύετε ότι επηρεάζει το φαινόμενο της παραμέλησης στην κοινωνικοποίηση ενός ανηλίκου;

Κλιν.ψυχολόγος: Οι συνέπειες είναι και πάλι αρνητικές. Τίποτα καλό δεν μπορεί να προκύψει, όταν οι σχέσεις γονέα-παιδιού είναι διαταραγμένες και αρνητικές. Δεν εμπιστεύονται εύκολα, δεν θέλουν σταθερές σχέσεις ή δεν μπορούν να επιτύχουν σταθερές σχέσεις, ίσως να μην κάνει εύκολα φίλους, να αδυνατούν να ελέγξουν πολλές φορές την κοινωνική τους συμπεριφορά και εμφανίσουν ψυχολογικά προβλήματα .

Γενικά η παραμέληση οδηγεί στην παραμέληση, στην αδυναμία συγκέντρωσης, σε επιθετική συμπεριφορά, σε επικίνδυνες συμπεριφορές π.χ μια κλοπή, σε ναρκωτικά και αλκοόλ.

Σπουδάστρια: Οι κίνδυνοι για ένα παιδί που κακοποιείται και παραμελείται είναι πολλοί και σε γενικά πλαίσια προκαλεί συναισθηματικές διαταραχές και μη φυσιολογική ανάπτυξη της προσωπικότητας.

Κλιν ψυχολόγος: σαφέστατα ισχύει αυτό, οι συνέπειες είναι πολύ σοβαρές και άσχημες για ένα παιδί και την εξέλιξη του. Όταν ο γονιός δεν φροντίζει για την καθαριότητα ,του παιδιού, όταν το αφήνει ελεύθερο να гуριζει όλη την ημέρα χωρίς να γνωρίζει που είναι, όταν δεν μπαίνει στο κόπο να θέσει όρια στο παιδί, απλά του φωνάζει και ξεσπά με επιθετικότητα σε αυτό, τότε οι συνέπειες όλων αυτών θα φανούν μακροπρόθεσμα στην προσωπικότητα και στις σχέσεις του με τον κοινωνικό του περίγυρο.

Σπουδάστρια: πως αξιολογείται τους ήδη υπάρχοντες κοινωνικούς φορείς για την αντιμετώπιση των αναγκών των κακοποιημένων-παραμελημένων παιδιών;

Κλιν.ψυχολόγος: Θα έλεγα ότι δεν υπάρχουν πολλοί φορείς, πέρα από ιδιωτικούς και ελάχιστους δημόσιους που όμως δεν μπορούν να φιλοξενήσουν παιδιά . Λειτουργούν κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων, λειτουργούν υπηρεσίες και τηλεφωνικές γραμμές για βοήθεια, όμως δεν μπορούν να καλύψουν ανάγκες, είτε διαμονής είτε θεραπείας. Και λόγω δουλειάς, συνεργαζόμαστε με φορείς, αλλά θα πρέπει να πω ότι δεν υπάρχουν φορείς που να μπορούν να αντιμετωπίσουν και να στηρίξουν την πληθώρα παιδιών, που έχουν υποστεί κακοποίηση και παραμέληση. Δυστυχώς δεν υπάρχουν πλαίσια που να δέχονται παιδιά και που να μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες τους σε κοινωνικό, ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο. Οι ελλείψεις στις δομές και στο εξειδικευμένο-επιστημονικό προσωπικό, είναι πολλές και ο αριθμός των παιδιών μεγάλος. Τα παιδικά χωριά είναι σημαντικός φορέας, το χαμόγελο του παιδιού, που φιλοξενεί κακοποιημένα παιδιά και ξενώνες φιλοξενίας ελάχιστοι, όπως το Ελίζα για κακοποιημένα και παραμελημένα βρέφη.

Σπουδάστρια: εφαρμόζονται προγράμματα-δράσεις για την πρόληψη αυτών των φαινομένων; και αν ναι γνωρίζετε αν συμβάλλουν στην μείωση τους;

Κλιν.ψυχολόγος: Εφαρμόζονται και σίγουρα συμβάλλουν στην πρόληψη και εν μέρει στην μείωση αυτών των φαινομένων. Εμείς σαν κέντρο ούτως ή άλλως είμαστε ένα πρόγραμμα που αφορά την πρόληψη , δεν ασχολούμαστε βέβαια μόνο με κακοποίηση, αλλά με ένα ευρύτερο φάσμα δράσεων που αφορούν την ψυχική υγεία του παιδιού, την ψυχική υγεία της οικογένειας, της στήριξη της οικογένειας , την παροχή συμβουλευτικής και την κατάλληλη παρέμβαση. Έχουμε ασχοληθεί με παρεμβάσεις του έκτου δημοτικού διαμερίσματος του Δήμου Αθηναίων για έξι χρόνια. Εκτός από τα παιδιά και τις οικογένειες της τοπικής κοινότητας παρέχεται, συμβουλευτική και επιμόρφωση των εργαζομένων στους βρεφονηπιακούς σταθμούς του ιδρύματος η Παιδική Στέγη, σε δημοτικά σχολεία καθώς και διοργανώνονται κατά καιρούς εκπαιδευτικές συναντήσεις και σεμινάρια, με στόχο την υποστήριξη και τη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης φροντίδας των παιδιών που έχουν την ευθύνη τους. Επίσης, όπως είπα στην αρχή, παρέχουμε υπηρεσίες σε παιδιά εργαζομένων στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Όλα αυτά ανήκουν στον τομέα της πρόληψης σε γενικό επίπεδο, όμως και όχι αποκλειστικά για την κακοποίηση. Σκοπός μας είναι η αξιολόγηση , η εκτίμηση και η διάγνωση του κάθε περιστατικού και η παρέμβαση-στήριξη – συμβουλευτική της οικογένειας.

Αν θέλεις να σου πω αποκλειστικά για προγράμματα κακοποίησης , θα αναφέρω πάλι τον ξενώνα φιλοξενίας Ελίζα για τα κακοποιημένα-παραμελημένα βρέφη ηλικίας 0-5. Το Ελίζα είναι πρόγραμμα και αυτό του παιδικού χωριού και λειτουργεί ως ξενώνας προστασίας και θεραπείας, καλύπτει, ψυχικές, κοινωνικές ,βιολογικές ανάγκες και συναισθηματικές ανάγκες των παιδιών και κάνει μια πολύ καλή δουλειά και παρέχει όλες τις θεραπείες που χρειάζονται είτε ψυχοκοινωνική υποστήριξη, είτε ψυχατρική παρακολούθηση, είτε λογοθεραπεία..

Σπουδάστρια: γνωρίζω για τον ξενώνα Ελίζα και έχω ακούσει ότι κάνει σπουδαία δουλειά γιατί δεν υπάρχουν φορείς που να φιλοξενούν παιδάκια ,βρέφη δηλαδή και να τους παρέχουν τόσες υπηρεσίες.

Κλιν.ψυχολόγος: από και ύστερα ιδιωτικές δράσεις με στόχο την ενημέρωση γίνονται αλλά για την αντιμετώπιση των αναγκών όλων των κακοποιημένων παιδιών, είμαστε πίσω.

Σπουδάστρια: θα μπορούσατε να μου πείτε ,ποια είναι τα κύρια θέματα των προγραμμάτων – δράσεων που γίνονται ως προς την πρόληψη;

Κλιν.ψυχολόγος: Στο δικό μας κέντρο η στήριξη και συμβουλευτική για οποιοδήποτε θέμα απασχολεί την οικογένεια και το παιδί, για την ψυχική υγεία, για τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών, των νηπιαγωγών και των γονέων προς τα παιδιά, αποτελούν θέματα. Τώρα για τους άλλους φορείς πιστεύω ότι τα θέματα περιβάλλονται γύρω από την παιδική προστασία, τα δικαιώματα των παιδιών και την ενοικογενειακή βία. Δεν ξέρω αν σε βοήθησα με την απάντηση μου.

Σπουδάστρια: με βοηθήσατε πολύ με τις πληροφορίες που μου δώσατε.

Κλιν.ψυχολόγος: Ελπίζω πραγματικά να βοήθησα !

Σπουδάστρια: ναι μην ανησυχείτε , αν σας ξαναχρειαστώ θα σας καλέσω.

Κλιν.ψυχολόγος: όποτε θέλεις!

Λαμπάδη Ντορέτα (κοινωνική λειτουργός στο κέντρο στήριξης παιδιού και οικογένειας-δομή του παιδικού χωριού sos)

Σπουδάστρια: γεια σας κ. Λαμπάδη, τι κάνετε;

Κ.Λ: Μια χαρά ,πέρασε Σοφία!

Σπουδάστρια: σας έχω ενημερώσει σχετικά με την πτυχιακή μου και την συνέντευξη που θα ήθελα να μου δώσετε, για να με βοηθήσετε στο να αντλήσω περισσότερες πληροφορίες για την εργασία μου.

Κ.Λ: θα προσπαθήσω να κάνω ότι καλύτερο μπορώ. Τι θέλεις να με ρωτήσεις;

Σπουδάστρια: Ας ξεκινήσουμε με το τι ακριβώς κάνετε στο πλαίσιο αυτό ,ποια είναι τα καθήκοντά σας ως κοινωνική λειτουργός;

Κ.Λ: Τα καθήκοντα μου είναι η λήψη του ψυχοκοινωνικού ιστορικού μιας οικογένειας ή ενός παιδιού που θα έλθει στο κέντρο μας και η κοινωνική έρευνα. Αφού γίνει ο διαγνωστικός κύκλος από όλους τους επαγγελματίες ψυχολόγους ,του παιδοψυχολόγου και της Κοιν. Λειτουργού, δηλαδή από εμένα, μετά κάθε παιδί που μπαίνει σε θεραπεία λογοπεδική, μαθησιακή ,οι γονείς μπαίνουν σε συμβουλευτική ,την συμβουλευτική την κάνω εγώ. Οργανώνω ομάδες με τους γονείς όταν χρειάζεται καθώς και τις συντονίζω, επικοινωνώ με φορείς και υπηρεσίες για οποιοδήποτε θέμα προκύψει. Ασχολούμαι με τις γραπτές αξιολογήσεις των παιδιών και των οικογενειών τους, ώστε να υπάρχουν τα αρχεία τους στο κέντρο, οργανώνω και ομάδες για τους βρεφονηπιακούς σταθμούς της Παιδικής Στέγης, με τους νηπιαγωγούς, την διευθύντρια και τους γονείς. Συν ότι κάνουμε και ομάδες γονέων με τους εργαζόμενους της Εθνικής Τράπεζας.

Σπουδάστρια: Πόσα χρόνια εργάζεστε εδώ;

Κ.Λ: Σχεδόν 8 χρόνια.

Σπουδάστρια: ποιο από τα δυο φαινόμενα της κακοποίησης ή της παραμέλησης αντιμετωπίζετε πιο συχνά; Ποια είναι η γνώμη σας από προσωπική εμπειρία;

Κ.Λ: η παραμέληση. Η πρώτη μου σκέψη είναι παραμέληση. Στην ουσία δεν ξέρω να το ζυγίσω ακριβώς αλλά θα έλεγα η παραμέληση γιατί εμπεριέχει και την κακοποίηση. Δεν είναι μόνο το ξύλο αλλά και η φροντίδα είναι που δεν επαρκή και βάζει σε κίνδυνο την ανάπτυξη του παιδιού σε μικρή ηλικία. Σύμφωνα με την εμπειρία μου, έχω δει γονείς να εγκαταλείπουν τα παιδιά τους, να μην τους προσφέρουν ούτε τα βασικά ,μιλάμε για τροφή, για βρώμικα και άπλυτα ρούχα και να τα αφήνουν σε πλαίσια ,όπως το παιδικό χωριό γιατί αδυνατούν ή είναι ανίκανοι να τα φροντίσουν . και να μιλήσουμε και για το χωριό sos , τα περισσότερα παιδιά εισέρχονται λόγω σοβαρής παραμέλησης.

Σπουδάστρια: ποιοι παράγοντες πιστεύετε πως συμβάλλουν στην εκδήλωση επιθετικής-βίαιης συμπεριφοράς των ενηλίκων ως προς τα παιδιά;

Κ.Λ: Βασικά θα έλεγα, εξαιτίας του θυμού των γονιών λόγω διαφόρων άσχημων περιστατικών της παιδικής του ηλικίας ,λόγω ψυχοσυναισθηματικών δυσκολιών, λόγω ιστορικού κακοποίησης των ιδίων και αυτό τους βγαίνει μέσα στην οικογένεια και στα παιδιά . Ένας άλλος λόγος είναι η ανωριμότητα που τους οδηγεί σε κακοποίηση. Η ανεπάρκεια και η έλλειψη υποστήριξης από τους δικούς τους γονείς είναι λόγοι που συμβάλλουν στην εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών. Το να περιμένουν από το ανήλικο παιδί τους, να είναι το τέλειο και στις περιπτώσεις που δεν είναι, να το τιμωρούν σωματικά ή να το κακοποιούν συναισθηματικά είναι θλιβερό και μπορεί να υποδηλώνει ότι οι φυσικοί γονείς μπορεί να είναι και ψυχικά διαταραγμένοι ή να είναι εξαρτημένοι από ουσίες και να είναι σε άλλο κόσμο.

Σπουδάστρια: ποια κατά την άποψή σας είναι τα αίτια ,τα οποία οδηγούν την οικογένεια στην παραμέληση;

Κ.Λ.: Θα έλεγα το ιστορικό, τα προηγούμενα βιώματα ,οι εμπειρίες και οι σχέσεις με την δική τους πατρική οικογένεια. Όλα αυτά μπορεί να οδηγήσουν σε τέτοια περιστατικά.

Η παραμέληση αντικειμενικά εμφανίζεται από συναισθηματικά ανώριμους γονείς, που έχουν μεγαλώσει και οι ίδιοι σε στερητικό περιβάλλον και το μεταφέρουν στην δική τους οικογένεια.

Σπουδάστρια: ποια στάση πιστεύετε πως θα πρέπει να τηρείται από το εξωοικογενειακό περιβάλλον σε περιπτώσεις κακοποίησης-παραμέλησης ανηλίκων;

Κ.Λ: Σίγουρα τα περιστατικά δεν πρέπει να αποκρύπτονται σαν να μην συνέβησαν ποτέ. Όποιος ανακαλύψει ότι ένα ανήλικο κακοποιείται, οφείλει να ειδοποιήσει αρμόδιους φορείς, η κοινωνική υπηρεσία του Δήμου, σε περιπτώσεις ξυλοδαρμού να παρέμβει αστυνομία και ο εισαγγελέας και να κινηθούν όλες οι διαδικασίες για να προστατευθεί το παιδί. Η συμβουλευτική για τους γονείς είναι ένα θεραπευτικό μέσο αλλά και σε πιο βαριές περιπτώσεις δεν αρκεί. Από κει που ξεκινάμε όμως είναι να μην αποσιωπηθεί το γεγονός για να βοηθηθεί το παιδί.

Σπουδάστρια: Δυστυχώς πολλοί το κρύβουν γιατί φοβούνται να εμπλακούν σε τέτοια λεπτά θέματα.

Κ.Λ: ναι το γνωρίζω όμως δεν είναι λύση αυτό και θα πρέπει να το κατανοήσουν .

Σπουδάστρια: στάσεις και αντιλήψεις της κοινωνίας ,όπως το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο, πιστεύετε πως λειτουργούν διευκολυντικά στην εκδήλωση μιας μορφής κακοποίησης;

Κ.Λ: τι να σου πω δεν είναι στα πλαίσια των αντιλήψεων μου κάτι τέτοιο και δεν θεωρώ ότι ισχύει. Ίσως να συμβάλλει εν μέρει σε ένα μικρό ποσοστό, σε οικογένειες με πολύ χαμηλό κοινωνικό επίπεδο αλλά και πάλι αυτή η έκφραση υποδηλώνει ένα μικρό χαστουκάκι ή κάτι παρόμοιο, δεν αναφέρεται στην πραγματική έννοια της κακοποίησης.

Σπουδάστρια: πως και κατά πόσο,πιστεύετε πως επηρεάζει το φαινόμενο της κακοποίησης την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού;

Κ.Λ: Να πω ότι η ποιότητα της ανατροφής και το πώς μεγαλώνει μια οικογένεια το παιδί της έχει τεράστια σημασία για την ισορροπία και τη ευτυχία τους. Ένα παιδί που κακοποιείται, σωματικά ,λεκτικά ,σεξουαλικά κτλ, δεν μπορεί μεγαλώνοντας να είναι τέλεια ισορροπημένο και σίγουρα δεν θα είναι ευτυχισμένο, γιατί αυτά είναι γεγονότα που δεν μπορείς να ξεχάσεις εύκολα και σε στοιχειώνουν στην ενήλικη ζωή. Λογικά θα έχει επιπτώσεις ανάλογα με το είδος κακοποίησης που έχει δεχτεί. Το παιδί που κακοποιείται σεξουαλικά, πιθανό να παρουσιάσει σεξουαλικές διαταραχές ή και να μη θέλει να δημιουργεί σχέσεις. Το παιδί που κακοποιείται σωματικά πιθανό να αναπτύξει κατάθλιψη, αγχώδεις διαταραχές ,ακόμα και κακοποίηση των δικών τους παιδιών. Η έλλειψη συγκέντρωσης, η μη συναισθηματική ωρίμανση, η δυσκολία στην ομιλία κατά τα πρώτα χρόνια , φοβίες ,χαμηλή αυτοπεποίθηση και επιθετική συμπεριφορά , χαρακτηρίζουν κακοποιημένα παιδιά. Τα επηρεάζει παντού και σε μεγάλο βαθμό ,είναι δυσάρεστο αυτό.

Σπουδάστρια: ποιες θεωρείται ότι είναι οι επιπτώσεις της παραμέλησης ενός ανηλίκου στην κοινωνικοποίησή του;

Κ.Λ: παραβατικότητα, ίσως να προβεί σε μη αποδεκτές συμπεριφορές για την κοινωνία. Η συνεχής έλλειψη και στέρηση κατά την παιδική ηλικία, τροφής, υλικών αγαθών, αγάπης, φροντίδας, ενδιαφέροντος, οδηγεί τα άτομα στο να περάσουν μια ζωή υπό το καθεστώς της έλλειψης.

Πάντα θα νιώθουν ότι τους λείπει κάτι, θα είναι άτομα απόμακρα, οι προσωπικές τους σχέσεις θα τους δυσκολεύουν και όπως ανέφερα είναι πιθανόν να εμφανίσουν αντικοινωνικές συμπεριφορές και παραβατικές. Επίσης αποφεύγουν τους συνομήλικους τους και επηρεάζονται οι σχολικές τους επιδόσεις.

Σπουδάστρια: πως θα αξιολογούσατε τους ήδη υπάρχοντες φορείς , για την αντιμετώπιση των κακοποιημένων-παραμελημένων παιδιών;

Κ.Λ: Οι υπάρχοντες φορείς κάνουν την δουλειά τους όπως μπορούν και με τα μέσα που διαθέτουν. Τα πλαίσια για τα κακοποιημένα παιδιά είναι λίγα τρία-τέσσερα γνωρίζω και σίγουρα υπάρχουν δυσκολίες, στην αντιμετώπιση και την κάλυψη των ψυχοκοινωνικών και συναισθηματικών αναγκών των παιδιών αυτών. Το παιδικό χωριό είναι από τους κυριότερους φορείς που φιλοξενεί και καλύπτει κατά ένα μεγάλο μέρος τις βασικές, τις εκπαιδευτικές, τις ψυχαγωγικές και τις κοινωνικές ανάγκες των παιδιών, το ίδιο κάνει και ο ξενώνας Ελίζα, που είναι πρόγραμμα του χωριού, το ίδιο κάνει και το χαμόγελο του παιδιού.

Με τα μέσα και τους πόρους που διαθέτουν αυτά τα πλαίσια , για μένα κάνουν αξιόλογη δουλειά και δίνουν μια ανάσα σε αυτά τα παιδιά. Όμως δεν παύει να πιστεύω πως οι φορείς είναι λίγοι και ιδιωτικοί καθώς το ελληνικό κράτος τα έχει αφήσει στο «έλεος του θεού». Υπάρχει και το Π.Ι.Κ.Π.Α, το αναρωτήριο Πεντέλης, το Κέντρο Βρεφών Μητέρα, όμως δεν επαρκούν και δεν είναι και εξειδικευμένα γιατί δεν παρέχουν εξατομικευμένα την φροντίδα που χρειάζονται στις πολύ μικρές ηλικίες, ένας προς ένας . Τα πρόσωπα φροντίδας είναι περιορισμένα και ελάχιστα.

Σπουδάστρια: εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης αυτών των φαινομένων και αν ναι, πιστεύετε πως συμβάλλουν στην μείωση τους ;

Κ.Λ: Εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης. Συμβάλλουν 100% στην πρόληψη, δεν ξέρω τι γίνεται με την μείωση. Δράσεις γίνονται από ιδιωτικούς φορείς , συζητήσεις και ενημερώσεις γονέων σχετικά με τέτοια θέματα, ενημερώσεις εκπαιδευτικών, νηπιαγωγών και των διευθυντών για το πώς θα αντιληφθούν περιστατικά κακοποίησης και τι θα κάνουν σε τέτοιες περιπτώσεις. Κατά την άποψη μου μόνο με ενημέρωση και συμβουλευτική δεν λύνεται αυτό το μείζον ζήτημα. Ναι τα παραπάνω στοχεύουν στην πρόληψη, όμως πως θα γίνει αυτό χωρίς να υπάρχουν υποδομές για να κρατηθεί η οικογένεια και να στηριχτεί, ώστε να αποτραπούν. Οι φτωχές οικογένειες θέλουν στήριξη, οι οικογένεια που δεν εργάζεται και έχει παιδιά θέλει στήριξη. Η οικογένεια που διαθέτει ένα αλκοολικό μέλος θέλει υποστήριξη, η οικογένεια που διαθέτει ένα ψυχικά άρρωστο μέλος πάλι θέλει υποστήριξη από ειδικούς ώστε να μην φτάσει στο σημείο να βιώσουν τα παιδιά άσχημα και βίαια γεγονότα. Το δικό μας κέντρο είναι εξυπηρετεί αυτό το σκοπό. Η μειοψηφία των οργανισμών μαρτυρά, την μη οργάνωση της πολιτείας και δείχνει μια αδιαφορία για κάποιες ευπαθείς ομάδες. Οι ελλείψεις είναι τρομερές και το φαινόμενο τεράστιο ,δεν επαρκούν οι δομές επί της ουσίας και επί της ουσίας χάνεται καμια φορά και η πρόληψη. Πόσα παιδιά θα βοηθηθούν 100; 200; 300;

Με τα υπόλοιπα δηλαδή τι θα γίνει; Πέρα από τα αστικά κέντρα δεν υπάρχουν πλαίσια, μόνο στην Αθήνα, την Θεσσαλονίκη, το Ηράκλειο Κρήτης. Στην επαρχία τι γίνεται; Οι πρόνοιες τι να κάνουν πόσα περιστατικά να καλύψουν; Είναι αυτό που σου λέω, δεν υπάρχει επαρκή πρόληψη, ούτε φορείς για να φιλοξενήσουν παιδιά, ούτε φορείς που να στηρίζουν την οικογένεια.

Σπουδάστρια: Έχετε δίκιο. Ποια είναι τα κύρια θέματα των προγραμμάτων ή στις δράσεις που γίνονται για την πρόληψη, στο δικό σας κέντρο;

Κ.Λ: στις ομάδες και τις ενημερώσεις γονέων και δασκάλων εννοείς;

Σπουδάστρια: ναι αυτό εννοώ.

Κ.Λ : Στο δικό μας κέντρο μιλάμε για διάφορα θέματα που αφορούν την ψυχική υγεία και την ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας των παιδιών. Είναι ένα σημαντικό κομμάτι και από εκεί ξεκινούν τα πάντα. Για το πόσο καλός γονιός θα είσαι, απαιτείται συνεχής επιμόρφωση πάνω σε θέματα που αφορούν το παιδί. Δεν ασχολούμαστε αποκλειστικά με την κακοποίηση αλλά στα θέματα των συζητήσεων και των σεμιναρίων που οργανώνονται, εμπεριέχεται η βία στην οικογένεια, η σύγχρονη μορφή της βίας στο διαδίκτυο και πως θα την αποτρέψουν οι γονείς. Η ψυχική υγεία είναι σημαντικό κομμάτι στον άνθρωπο και το εξετάζουμε συνεχώς και ενημερώνουμε τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς για τις κρίσεις που μπορούν να εμφανιστούν σε μια οικογένεια εξαιτίας της. Αυτά τα θέματα είναι στο επίκεντρο και στις συζητήσεις μας και στις ομάδες γονέων. Αν βέβαια προκύψουν και άλλα ζητήματα που δεν είναι στις αρμοδιότητες μας και αφορούν ένα παιδί, εμείς θα παραπέμψουμε τον ενδιαφερόμενο στον κατάλληλο οργανισμό ή υπηρεσία.

Σπουδάστρια: τα θέματα των ομιλιών σας θεωρείται πως συμβάλλουν στην ενημέρωση και τη μείωση βίαιων περιστατικών από τη μεριά των γονέων;

Κ.Λ: θα ήθελα να πιστεύω πως συμβάλλουν κατά ένα μέρος και ότι η δουλειά που κάνουμε όλοι οι επαγγελματίες που ασχολούμαστε με την οικογένεια και παιδιά δεν πάει χαμένη, σίγουρα ενημερώνουμε και στηρίζουμε την οικογένεια και ψυχολογικά και θεραπευτικά. Από κει και πέρα δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι άλλο, αυτό είναι στην δικαιοδοσία μας.

Σπουδάστρια: ωραία! Κάπου εδώ τελειώσαμε. Να σας ευχαριστήσω για τις πληροφορίες που ανταλλάξαμε και για τον χρόνο σας.

Κ.Λ: Δεν κάνει τίποτα, χάρηκα που σε γνώρισα και ελπίζω να σε κατατόπισα.

Σπουδάστρια: μια χαρά με ενημερώσατε, σας ευχαριστώ και πάλι! Καλό μεσημέρι!

Κ.Λ: Επίσης!

Ροδοπούλου Τούλα (ψυχολόγος στο κέντρο στήριξης παιδιού και οικογένειας- δομή του παιδικού χωριού sos)

Σπουδάστρια: γεια σας τι κάνετε, είμαι η Τριανταφύλλη Σοφία, σπουδάστρια Κοινωνικής Εργασίας που είχαμε ραντεβού.

Ψυχολόγος: Γεια σου Σοφία, πέρασε. Πως και επέλεξες το χώρο μας;

Σπουδάστρια: έκανα πρακτική στο παιδικό χωριό και η κ. Βασταρούχα (Κοινωνική Λειτουργός) μου πρότεινε να μιλήσω και μαζί σας, αφού είστε ψυχολόγος και συνεργάζεστε με το χωριό και τα παιδιά που μένουν εκεί.

Ψυχολόγος: Πολύ ωραία.. Μπορούμε να ξεκινήσουμε ,ρώτησε με ότι θέλεις..

Σπουδάστρια: όπως σας έχω ενημερώσει το θέμα μου σχετίζεται με τα φαινόμενα της κακοποίησης και παραμέλησης ανηλίκων, ποιες είναι οι συνέπειες αυτών, πως επηρεάζονται δηλαδή τα παιδιά και πως αξιολογείται τους υπάρχοντες φορείς για την παιδική προστασία ανηλίκων και αν εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης.

Ψυχολόγος: πολύ ωραίο το θέμα σου.

Σπουδάστρια: Είναι ενδιαφέρον. Ας ξεκινήσουμε με το σκοπό εργασίας στο πλαίσιο αυτό, ποια είναι τα καθήκοντά σας, ως ψυχολόγος του πλαισίου.

Ψυχολόγος: Δεχόμαστε οικογένειες που έρχονται και θέλουν να διαχειριστούν θέματα που συμβαίνουν στον οικογενειακό τους τομέα, ένα κομμάτι που ασχολούμαι είναι η παρακολούθηση και η εκτίμηση των παιδιών του Π.Χ sos , και των μαμάδων sos, που έχουν αναλάβει την καθημερινή τους φροντίδα. Ασχολούμαι και με περιστατικά που αφορούν ολόκληρη την οικογένεια αλλά και ατομικά με τα παιδιά και διερευνούμε τις συνθήκες που μπορούν να επηρεάσουν την οικογένεια και την ψυχική της υγεία. Εφόσον γίνει ο απαραίτητος διαγνωστικός έλεγχος, επιλέγουμε την κατάλληλη θεραπεία και προσπαθούμε να στηρίξουμε και να ασκήσουμε την συμβουλευτική μας σε γονείς που έχουν ενταχθεί στο κέντρο.

Σπουδάστρια: Πόσο καιρό εργάζεστε εδώ και μέσα από την εμπειρία σας , ποιο από τα δυο φαινόμενα, της κακοποίησης ή της παραμέλησης αντιμετωπίζετε σαν επαγγελματίας πιο συχνά;

Ψυχολόγος: Εργάζομαι 7 χρόνια εδώ και παρατηρούνται και τα δυο φαινόμενα. Πολλές φορές συνυπάρχουν κιάλας. Δεν υπάρχει σαφή απάντηση σε αυτό. Τα παιδιά που έρχονται για εισαγωγή στο Χωριό, έρχονται εξαιτίας και των δυο φαινομένων είτε ξεχωριστά ,είτε πολλές φορές συνυπάρχουν και τα δυο .

Σπουδάστρια: ποιοι παράγοντες πιστεύετε πως συμβάλλουν στην εκδήλωση επιθετικής-βίαιης συμπεριφοράς, από την μεριά των ενηλίκων προς τα παιδιά;

Ψυχολόγος: Το ιστορικό των γονέων είναι βασικός παράγοντας. Η κακοποίηση είναι μια επανάληψη, το να έχει μεγαλώσει ο γονιός σε ίδρυμα είναι και αυτό ένας παράγοντας και γενικά ποικίλει η ψυχοπαθολογία. Οι διαταραχές και η ψυχική υγεία του γονέα, σίγουρα παίζουν ρόλο, όπως και το ότι οι γονείς μπορεί να κάνουν χρήση ουσιών και να είναι εκτός ελέγχου και να μην είναι σε θέση να διαχειριστούν την επιθετικότητα τους. Η βιαιότητα και οι ακραίες μορφές συμπεριφοράς δείχνουν έναν αποδιοργανωμένο γονέα με προβλήματα και δυσκολίες ,με διαταραγμένες σχέσεις που οδηγούν αναμφισβήτητα σε έναν μη ασφαλή τύπο δεσμού μεταξύ παιδιού-γονέων, που με την σειρά του θα επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις την ζωή του παιδιού.

Οι ψυχικοί, οι οικονομικοί και οι κοινωνικοί παράγοντες συμβάλλουν στην εκδήλωση κακοποίησης σωματικής και λεκτικής και συναισθηματικής.

Σπουδάστρια: ποια είναι τα αίτια κατά την γνώμη σας, που μπορούν να οδηγήσουν μια οικογένεια στην παραμέληση;

Ψυχολόγος : Το ιστορικό το κοινωνικό και το ψυχιατρικό παίζει πάντα πρώτο ρόλο. Το να έχει παραμεληθεί ο ίδιος ο γονέας και να του λείπει φροντίδα, να έχει υπαρξιακά προβλήματα να έχει βιώσει λανθασμένα τη σχέση γονέων –παιδιών, μπορεί να τον κάνει να παραμελήσει την οικογένεια του και τα παιδιά του. Η έλλειψη πόρων ,η χαμηλή νοημοσύνη σε συνδυασμό με κάποια διαταραχή μπορεί να οδηγήσουν στην παραμέληση και την αδιαφορία των παιδιών. Η αυταρχικότητα των γονέων σε συνδυασμό με τη χρήση ουσιών και αλκοόλ, πάλι μπορεί α οδηγήσουν σε κακοποίηση αλλά και σε παραμέληση. Η παραμέληση αντανακλά την αποτυχία των γονέων να μεγαλώσουν, να υποστηρίξουν και να φροντίσουν επαρκώς τα παιδιά τους. Πρέπει να αναρωτηθούν οι γονείς γιατί κάνουν παιδιά, τι σημαίνουν τα παιδιά για αυτούς και ποια θέση κατέχουν στην ζωή τους. Μερικά πράγματα είναι δύσκολα να τα περιγράψεις με δυο-τρεις προτάσεις και να βγάλεις συμπεράσματα. Τα αίτια της κακοποίησης είναι διαφορετικά για τον καθένα και δεν μπορούμε να τα αναλύσουμε ξεχωριστά αυτή την στιγμή.

Σπουδάστρια: ποια στάση πιστεύετε πως θα πρέπει να τηρείται από το εξωοικογενειακό περιβάλλον σε περιπτώσεις κακοποίησης-παραμέλησης ανηλίκων;

Ψυχολόγος : όποιος δει ή όποιος αντιληφθεί γεγονός κακοποίησης ή παραμέλησης πρέπει έρθει σε επαφή με τους γονείς, να τους προσεγγίσει να δουν τι συμβαίνει και σε ποιο βαθμό το παιδί έχει υποστεί κακοποίηση και παραμέληση και από εκεί και πέρα να λειτουργήσει ανάλογα. Αν η περίπτωση είναι σε ελαφριά μορφή ,μπορεί να τον παραπέμψει σε κάποιον ειδικό ώστε να μιλήσουν και να τον συμβουλευτεί, αν η περίπτωση είναι βαριά κακοποίησης σωματικής ,οφείλουμε να καταγγείλουμε το περιστατικό και να παρέμβουν οι αρχές και ο εισαγγελέας.

Σπουδάστρια: στάσεις και αντιλήψεις της κοινωνίας ,όπως το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο, πιστεύετε πως λειτουργούν διευκολυντικά στην εκδήλωση μιας μορφής κακοποίησης;

Ψυχολόγος: δεν πιστεύω σε κάτι τέτοιο. Για μένα δεν ισχύει. Αν μια μάνα έχει μεγαλώσει έτσι ίσως να το υιοθετήσει όμως για μένα δεν ισχύει.

Σπουδάστρια: Πως και κατά πόσο, πιστεύετε πως επηρεάζει το φαινόμενο της κακοποίησης την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού;

Ψυχολόγος: Επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη του παιδιού σε όλους τους τομείς. Στην προσωπικότητα θέλεις, στο συναισθηματικό κομμάτι, στις επαφές του με άλλα άτομα, επηρεάζει την αυτοπεποίθηση του, την αυτοεκτίμηση του. Σύμφωνα με την ένταση και την διάρκεια της κακοποίησης θα υπάρξουν και οι ανάλογες επιπτώσεις. Όλες οι μορφές κακοποίησης παραπέμπουν σε καταστροφικές συνέπειες και συμπεριφορές. Ξεκινούν από μαθησιακά προβλήματα, έλλειψη εμπιστοσύνης, συναισθηματική αστάθεια στις σχέσεις του, παραβατικές συμπεριφορές και καμιά φορά τείνουν να απομονώνονται. Τα τραύματα μπορεί να είναι διαφορετικά για τον καθένα , η οργή τους μπορεί να τους ωθήσει σε αυτοκτονικά γεγονότα ή αυτοκαταστροφικά καθώς δεν θα μπορούν να ελέγξουν τα συναισθήματα τους.

Σπουδάστρια: Ποιες θεωρείται ότι είναι οι επιπτώσεις της παραμέλησης ενός ανηλίκου στην κοινωνικοποίησή του;

Ψυχολόγος: Σε όλα τα επίπεδα εμφανίζονται οι επιπτώσεις της παραμέλησης και της κακοποίησης, κοινωνικά, νοητικά, γνωστικά και σε όλες τις λειτουργίες όπως προαναφέραμε. Η παραμέληση παραπέμπει σε αρνητικά συναισθήματα ,σε ενοχές, αισθάνονται ότι δεν τα θέλουν, με αποτέλεσμα αυτά να αδυνατούν, αφού δεν έχουν υποστήριξη από τους γονείς να ανταπεξέλθουν στις κοινωνικές επαφές τους και στην ομαλή κοινωνικοποίηση τους. Εμφανίζουν διαταραχές της ομιλίας, το άγχος, η κοινωνική απόσυρση ,η παθητικότητα, η αδιαφορία για τα μαθήματα και η ανασφάλεια και η εναντιωματική συμπεριφορά φανερώνουν ένα παραμελημένο παιδί.

Σπουδάστρια: Πως θα αξιολογούσατε τους ήδη υπάρχοντες φορείς , για την αντιμετώπιση των κακοποιημένων-παραμελημένων παιδιών;

Ψυχολόγος: Για να μην είμαι πολύ αυστηρή θα αναφέρω πως υπάρχουν κάποιοι φορείς, κάποιοι δημόσιοι όπως το Κέντρο Βρεφών Μητέρα, η εισαγγελία ανηλίκων, οι πρόνοιες , είναι περιορισμένοι καθώς και κάποιοι ιδιωτικοί οργανισμοί όπως εμείς μ, το Χαμόγελο του Παιδιού και οι δομές τους που στηρίζουν αυτά τα παιδιά. Κατά βάση, αντιμετωπίζονται οι ανάγκες των παιδιών που διαμένουν σε αυτά τα πλαίσια. Υπάρχουν χιλιάδες περιστατικά παραμελημένων και κακοποιημένων παιδιών που δεν διαμένουν στα πλαίσια αυτά και διατρέχουν κινδύνους. Ποιος θα ενδιαφερθεί για αυτά , έχουμε αναρωτηθεί; Οι φορείς που υπάρχουν, κάνουν αυτό που μπορούν ,προσφέρουν στα παιδιά από την διαμονή μέχρι την θεραπεία τους, εδώ θα μου επιτρέψεις να αναφερθώ μόνο σε ιδιωτικούς οργανισμούς διότι δεν γνωρίζω να γίνονται θεραπευτικές παρεμβάσεις ουσιαστικές σε δημόσιο επίπεδο. Είναι ελάχιστοι και δεν φτάνουν για να καλύψουν και να αντιμετωπίσουν όλα τα περιστατικά. Είναι αυτονόητο δηλαδή.

Σπουδάστρια: Εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης αυτών των φαινομένων και αν ναι, πιστεύετε πως συμβάλλουν στην μείωση τους ;

Ψυχολόγος: Εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης αποσπασματικά και συμβάλλουν στην πρόληψη, όμως είναι ανεπαρκής γιατί δεν μπορεί να αντιμετωπίσει όλες τις ανάγκες της κοινότητας ,της οικογένειας και δεν προβλέπεται και να γίνει κάτι τέτοιο. Δεν υπάρχουν προγράμματα που να αποσκοπούν στην θεραπεία της οικογένειας, στην στήριξη της οικογένειας, δεν υπάρχουν δωρεάν υπηρεσίες προσβάσιμες σε ανασφάλιστους και άπορους ώστε να αποφευχθούν κάποια από τα περιστατικά κακοποίησης. Προγράμματα κοινωνικής αγωγής και εκπαίδευσης γονέων δεν υπάρχουν.

Πέρα από ομιλίες, μερικές ομάδες γονέων και ενημερώσεις του παιδικού χωριού και του κέντρου μας, που γνωρίζω εγώ η ίδια, που γίνονται σε σχολεία ,νηπιαγωγεία και εδώ, ίσως να γίνονται και άλλες παρεμβάσεις από άλλους φορείς, μόνο που δεν τις γνωρίζω εγώ. Σε γενικές γραμμές πιστεύω δεν υπάρχει επαρκής πρόληψη, ούτε πολιτική πάνω σε αυτό το κομμάτι.

Σπουδάστρια: Ποια είναι τα κύρια θέματα στις ενημερώσεις ή στις δράσεις που γίνονται για την πρόληψη; Σε αυτά που γνωρίζετε ..

Ψυχολόγος: Οι παρεμβάσεις αφορούν το παιδί και την οικογένεια στο δικό μας χώρο. Οι ενημερώσεις στα σχολεία αφορούν την ψυχική υγεία, τις συμπεριφορές των γονέων, τις θεραπευτικές παρεμβάσεις που υπάρχουν, για τις διαταραχές που μπορούν να προκληθούν σε ένα παιδί και πως επηρεάζεται από το οικογενειακό πλαίσιο και πως μπορούν να αντιμετωπιστούν. Οι ενημερώσεις που γίνονται από το παιδικό χωριό αφορούν περισσότερο την κακοποίηση, την παραμέληση ανηλίκων ,την ενδοοικογενειακή βία, τα δικαιώματα των παιδιών, τις συνέπειες μια ενδεχόμενης κακοποίησης.

Ακόμα γίνονται ενημερώσεις σε σχολεία της κοινότητας της Βάρης, αλλά και σε πιο γενικό επίπεδο, γιατί σχολεία από όλη την Ελλάδα κλείνουν ραντεβού στο Παιδικό Χωριό ώστε να ενημερωθούν για την λειτουργία του και το σκοπό του. Κάτι ακόμα είναι η συμβουλευτική στους φυσικούς γονείς των κακοποιημένων –παραμελημένων παιδιών του χωριού, που δεν ξέρω αν εντάσσεται στην πρόληψη.

Σπουδάστρια: Πιθανόν να εντάσσεται στην πρόληψη για περαιτέρω κακοποίηση και παραμέληση των παιδιών τους.

Ψυχολόγος: Ναι έτσι πιστεύω και εγώ.. αυτά ήταν ;

Σπουδάστρια: Ναι αυτά ήταν ,αν δεν έχετε να προσθέσετε κάτι άλλο.

Ψυχολόγος: Όχι δεν έχω να προσθέσω κάτι άλλο.

Σπουδάστρια: Να σας ευχαριστήσω λοιπόν για τις πληροφορίες που μου δώσατε και για το χρόνο σας φυσικά.

Ψυχολόγος: Χαίρομαι αν σε βοήθησαν τα λεγόμενα μου.

Σπουδάστρια: Φυσικά με και με βοηθήσατε. Καλό απόγευμα ,σε περίπτωση που σας ξαναχρειαστώ θα σας τηλεφωνήσω.

Ψυχολόγος: Εννοείται, γεια σου!

ΒΑΣΤΑΡΟΥΧΑ ΠΗΝΕΛΟΠΗ (Κοινωνική Λειτουργός στο Παιδικό Χωριό sos)

Σπουδάστρια: Καλημέρα τι κάνετε? ήρθα για την συνέντευξη που είχαμε προγραμματίσει σήμερα. Κ.Λ: Ωραία Σοφία, κάθισε! Μπορούμε να ξεκινήσουμε. Το θέμα σου όπως μου είπες στο τηλέφωνο είναι η παιδική κακοποίηση και παραμέληση. Το όνομα μου όπως γνωρίζεις είναι Πηνελόπη Βασταρούχα και είμαι κοινωνική λειτουργός στο παιδικό χωριό SOS.

Σπουδάστρια: Είστε η κοινωνική λειτουργός στο παιδικό χωριό στη Βάρη. Ποιες είναι ακριβώς οι αρμοδιότητες σας εδώ και πόσο καιρό εργάζεστε στο Χωριό SOS;

Κ.Λ: Είμαι εδώ πολλά χρόνια, ίσως και μια δεκαετία.Εδώ διαμένουν 50 παιδιά ηλικίας 3-16 ετών περίπου. Φροντίζω όλες τις εκκρεμότητες των παιδιών σε όλα τα επίπεδα, κανονίζω τις επισκέψεις τους για λογοθεραπεία-εργοθεραπεία-ψυχοθεραπεία και οποιαδήποτε άλλη θεραπεία είναι απαραίτητη για την αρμονική και ομαλή ζωή του παιδιού ώστε να μπορεί αν συνυπάρχει και συμβιώνει με τα υπόλοιπα παιδιά που βρίσκονται στο χώρο.

Φροντίζω για τα βιβλιάρια τους και για οτιδήποτε εκκρεμότητες έχουν. Έρχομαι σε επικοινωνία με το σχολείο τους, τα φροντιστήρια τους, τους καθηγητές τους για τις επιδόσεις τους κτλ Εσύ θα γνωρίζεις καλά , αφού έκανες την πρακτική σου εδώ πέρα.

Σπουδάστρια: Φυσικά και γνωρίζω, αφού ασχολήθηκα και εγώ ως ένα βαθμό με όλα αυτά.

Κ.Λ: ε ναι..Αρχικά να πούμε ότι τα περισσότερα παιδιά που βρίσκονται εδώ τα φέρνουν οι ίδιοι οι γονείς ή οι συγγενείς τους διότι δεν είναι σε θέση οι γονείς και οι συγγενείς να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να τα φροντίσουν, λόγω οικονομικών συνθηκών και κοινωνικών,ή ιατρικών(π.χ.κάποιοι γονείς ψυχικά διαταραγμένοι ή με κάποιο είδος νοητικής υστέρησης). Αρκετά παιδιά έρχονται εδώ και με εισαγγελική παραγγελία, υπάρχουν και αυτές οι περιπτώσεις, που δεν είναι λίγες. Από την στιγμή που θα έρθει το παιδί εδώ φροντίζω να λάβω το κοινωνικό ιστορικό και έπειτα σύμφωνα με αυτό να γίνουν οι απαραίτητες εξετάσεις από παιδοψυχολόγους-παιδοψυχίατρους κτλ, να βγει η όποια διάγνωση και έπειτα το παιδί να ακολουθήσει την κατάλληλη θεραπευτική παρέμβαση με την δική μου υποστήριξη και των υπολοίπων επαγγελματιών που έχουν κριθεί απαραίτητοι. Έπειτα μιλάω με τα παιδιά, τα συμβουλευώ σε διάφορα θέματα, καθώς συμβουλευώ και τις μαμάδες SOS που μένουν στα σπίτια με τα παιδιά, κάνουμε εποπτείες για το πώς πρέπει να είναι η συμπεριφορά και η δικιά μου, και των παιδαγωγών και των μαμάδων sos, ώστε να λειτουργούμε όλοι σαν ομάδα. Ακόμα ενημερώνω τους φυσικούς γονείς όσον αφορά την ζωή τους στο χωριό, το πώς περνούν και πορεία των παιδιών και κανονίζω τα διάφορα ραντεβού και τις επισκέψεις των γονέων ,που μέσα σε αυτά περικλείονται ενημερώσεις και συμβουλευτική προς αυτούς.

Σπουδάστρια: Σε αυτό το πλαίσιο από όσο διαπίστωσα την περίοδο που βρισκόμουν και εγώ εδώ έρχονται κακοποιημένα παιδιά, σωματικά και ψυχοσυναισθηματικά αλλά και παραμελημένα. Ποιο από τα δυο αυτά φαινόμενα της κακοποίησης ή της παραμέλησης, πιστεύετε πως αντιμετωπίζετε πιο συχνά;

Κ.Λ: κοίταξε τα παιδιά που φτάνουν εδώ συνήθως ,αν κρίνουμε μέσα από την νομοθεσία είναι σοβαρά κακοποιημένα για να φτάσουν εδώ και για να φτάσει στο σημείο να αφαιρεθεί η επιμέλεια από το γονιό καταλαβαίνεις για πόσο σοβαρή παραμέληση και κακοποίηση μιλάμε. Η παραμέληση των παιδιών αυτών πολλές φορές αγγίζει το βαθμό της κακοποίησης γιατί όταν πρόκειται για κάποιο παιδί που τρώει από τα σκουπίδια και το μαζεύουν οι γείτονες, όταν δεν πηγαίνει σχολείο όταν δεν εμβολιάζεται, όταν υποσιτίζεται και άλλες παρόμοιες καταστάσεις τότε μιλάμε και για κακοποίηση και για παραμέληση. Δεν είναι μόνο η σωματική βία που παραπέμπει σε κακοποίηση αλλά και όλα τα παραπάνω. Και στα δυο φαινόμενα κακοποίηση –παραμέληση, μπορεί να παρέμβει εισαγγελέας. Επομένως για μένα αυτά τα δυο, δεν ξεχωρίζουν τόσο, και πολλές φορές συνυπάρχουν κιόλας .

Σπουδάστρια: κατά την άποψή σας ποιοι παράγοντες θεωρείτε πως συμβάλλουν στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς από την μεριά των ενηλίκων προς τα παιδιά;

Κ.Λ: Σίγουρα παίζει σημαντικό ρόλο το ιστορικό των γονέων, και αν οι ίδιοι έχουν κακοποιηθεί, είναι κάτι που φέρουν οι ίδιοι, και πολλές φορές χωρίς να το καταλαβαίνουν μεταχειρίζονται τα παιδιά τους με τρόπους, μεθόδους και συμπεριφορές που έμαθαν από τους δικούς τους γονείς. Το χειρότερο είναι ότι δεν το αντιλαμβάνονται αυτό που κάνουν. Μην ξεχνάμε η βία παράγει βία και η εγκατάλειψη παράγει εγκατάλειψη.

Κ.Λ: Ρόλο μπορούμε να αναφέρουμε ότι παίζει και η κοινωνική- οικονομική κατάσταση δηλαδή αν ένα άτομο είναι στο όριο της φτώχειας, της ανεργίας, βιώνει την πίεση, την κούραση και το στρες της καθημερινότητας, και άλλων δυσμενών συνθηκών, είναι πολύ πιο εύκολο να ξεφύγει από τον έλεγχο να σηκώσει το χέρι και να ασκήσει βία κοινώς. Επίσης μια ασθένεια των γονέων ή μια διαταραχή μπορεί να προκαλέσει την βία, τον θυμό και την παραμέληση των παιδιών γιατί οι γονείς δεν είναι σε καλή ψυχική υγεία.

Όλα αυτά είναι κατανοητά, από εκεί και πέρα εμείς κοιτάμε να αποφεύγονται τέτοιες καταστάσεις και να προστατεύουμε τα παιδιά και το συμφέρον τους

Σπουδάστρια: ποιες άλλες αιτίες νομίζετε οδηγούν σε βίαιες καταστάσεις σε βάρος ανηλίκων;

Κ.Λ: χρόνιος αλκοολισμός, κάποια ασθένεια ίσως ή και χρήση ναρκωτικών σε κάνουν πιο ευάλωτο και επιρρεπή.

Σπουδάστρια: Στις περιπτώσεις που γνωστοποιείται ένα περιστατικό κακοποίησης ανηλίκου, ποια στάση θα πρέπει να τηρείται από το εξω-οικογενειακό περιβάλλον, δηλαδή από τον κοινωνικό περίγυρο και από τους συγγενείς.

Κ.Λ: Το άτομο που παρατηρεί ή έγινε μάρτυρας περιστατικού σοβαρής παραμέλησης ή άσκηση βίας σε ανήλικο άτομο, αρχικά καλό θα ήταν να μιλήσει με τη ίδια την οικογένεια και έπειτα να απευθυνθεί σε αρμόδιες υπηρεσίες για να βρεθεί μια λύση που να εξυπηρετεί κυρίως την ασφάλεια και υγεία του παιδιού και ταυτόχρονα την σωστή παρέμβαση και θεραπεία των γονιών. Και σε περιπτώσεις που δεν βρεθεί λύση μέσα από τις υπηρεσίες από όπου ζητήθηκε βοήθεια και επαναληφθεί το ίδιο περιστατικό να καταγγελθεί. Μου έχει συμβεί να παίρνει τηλέφωνο η αστυνομία που ενημερώθηκε από περαστικούς, γιατί μια μαμά είχε ξεχάσει τα μωρά της στην παιδική χαρά, δεν ξέρω και εγώ πόσες ώρες μέχρι το βράδυ. Δεν είναι σοβαρή κακοποίηση και παραμέληση αυτό;

Κ.Λ: Δεν μιλάμε για ένα απλό γεγονός π.χ ότι ξεχάσε να κάνει ένα εμβόλιο στα παιδιά, μιλάμε για ένα σοβαρό περιστατικό που θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια, την προστασία και υγεία δυο ανηλίκων. Επομένως οποιοσδήποτε βρεθεί αντιμέτωπος με κάτι παρόμοιο, οφείλει να ειδοποιήσει τις αρχές, αν και όπως έχω διαπιστώσει πως όταν αποκαλυφθεί περίπτωση κακοποίησης, όλοι ήξεραν και όλοι σιωπούσαν. Καιρός είναι να σταματήσει αυτή η στάση.

Σπουδάστρια: πιστεύετε ότι στάσεις και αντιλήψεις της κοινωνίας, όπως το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο λειτουργούν διευκολυντικά στο να εκδηλωθεί βία, τιμωρία και κακοποίηση;

Κ.Λ: Παλιά τα παιδιά οι γονείς τα έδερναν, ήταν κάτι κοινωνικά αποδεκτό. Σε καμιά περίπτωση δεν ισχύει αυτό πλέον. Η σωματική τιμωρία και οι φράσεις του τύπου το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο, δεν είναι κάτι το αποδεκτό από την πλειοψηφία της κοινωνίας. Δεν ξέρω αν για κάποιους λειτουργεί διευκολυντικά και αν τέτοιες φράσεις τους ενθαρρύνουν, νομίζω όμως ότι δεν ισχύει κάτι τέτοιο.

Σπουδάστρια: πως επηρεάζεται η ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού και σε ποιο βαθμό;

Κ.Λ: Σαφώς και επηρεάζεται όλο το είναι του. Οι συνέπειες μπορεί να είναι πολύ σοβαρές, ξεκινούν από το σωματικό επίπεδο έως και σε σοβαρές συναισθηματικές διαταραχές και κατάθλιψη. Το παιδί μπορεί να εμφανίσει νοητική, σωματική υστέρηση, διάφορες διαταραχές ακόμα και ψυχικές, σε σοβαρή σωματική κακοποίηση.

Πιστεύω ότι και τα ίδια αργότερα έχουν πολλές πιθανότητες να κακοποιήσουν. Η κακοποίηση προκαλεί και περιβαλλοντική καθυστέρηση που δεν προέρχεται από το dna, αλλά από το περιβάλλον του. Για μένα αν οι υπηρεσίες πρόνοιας μπορούσαν να επιτύχουν το παιδί που έχει κακοποιηθεί να μην κακοποιήσει, θα έχει πετύχει κάτι πολύ σημαντικό.

Σπουδάστρια: Ποιες θεωρείται ότι είναι οι επιπτώσεις στην κοινωνικοποίηση του ;

Κ.Λ: Μπορεί να εμφανίσει εσωστρέφεια, επιθετικότητα, να εμφανίσει κάποια σεξουαλική διαστροφή. Ακόμα είναι πολύ δύσκολο να δημιουργήσει μεγαλώνοντας υγιείς σχέσεις, με εμπιστοσύνη, και είναι πιθανόν να δημιουργήσει εξαρτητικές σχέσεις γιατί δεν πήραν την αγάπη που έπρεπε.. Ακόμα είναι πιθανόν να υπάρξουν μαθησιακές δυσκολίες και μαθησιακά προβλήματα λόγω έλλειψη συγκέντρωσης. Ένα μικρό ποσοστό πάει καλά στο σχολείο. Και μιλάμε για τα ελληνικά δεδομένα γιατί αν ήταν στην Σουηδία θα ήταν διαφορετικά τα πράγματα. Οι επιπτώσεις είναι πολλαπλές και σε πολλά επίπεδα.

Σπουδάστρια: Κατά την γνώμη σας πιστεύετε πως υπάρχουν κοινωνικοί φορείς προστασίας για την αντιμετώπιση των αναγκών κακοποιημένων –παραμελημένων παιδιών;

Κ.Λ: Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν επαρκής φορείς προστασίας που αφορούν την παιδική ηλικία. Αν και πρέπει να είναι μέριμνα του κράτους, δυστυχώς δεν φαίνεται κάτι τέτοιο. Τα πλαίσια είναι λίγα και οι επαγγελματίες επίσης λιγοστοί σε κάθε πλαίσιο για αυτό και είναι πολύ δύσκολο να αντιμετωπιστούν τα τόσα περιστατικά κακοποίησης. Σε σοβαρά-βαριά περιστατικά, που πρέπει να απομακρύνονται τα παιδιά από τους φυσικούς γονείς έστω και για λίγο χρονικό διάστημα ,θα ήταν ωφέλιμο να υπάρχουν προγράμματα με ανάδοχες οικογένειες και να διατηρούνται επαφές με τους φυσικούς γονείς όταν και όποτε κρίνεται απαραίτητο.

Σπουδάστρια: Πως θα αξιολογούσατε δηλαδή τους ήδη υπάρχοντες κοινωνικούς φορείς;

Κ.Λ: Σου είπα και παραπάνω, ελλιπής .. Τα παιδιά που κακοποιούνται και παραμελούνται είναι τόσα πολλά, και τόσες πολλές οι ανάγκες τους είτε μιλάμε για βιολογικές ανάγκες είτε για ψυχοσυναισθηματικές, που είναι αδύνατον να καλυφθούν χωρίς να υπάρχουν οι απαραίτητες δομές-πλαίσια-υπηρεσίες ,επαγγελματίες πάνω από όλα και χρήματα για να υποστηριχτούν αυτές οι προσπάθειες.

Σπουδάστρια: Ποια είναι η άποσή σας για τα προγράμματα πρόληψης που εφαρμόζονται, πιστεύετε συμβάλλουν στην μείωση αυτών των φαινομένων; είτε κρατικά ,είτε ιδιωτικά.

Κ.Λ: Δεν γνωρίζω κρατικά προγράμματα, ίσως σε ιδιωτικό επίπεδο τα πράγματα να είναι καλύτερα, να γίνονται περισσότερες δράσεις που να αφορούν την πρόληψη. Υπάρχουν γνωστές Γραμμές βοήθειας και επικοινωνίας, όπου οι γονείς μπορούν να πάρουν τηλέφωνο όταν αντιληφθούν ότι έχουν ξεφύγει και βιώνουν μια δύσκολη κατάσταση. Τις γραμμές αυτές όμως, μπορώ να τις αξιολογήσω μόνο στο επίπεδο μιας πραγματικής κρίσης.

Κ.Λ: Και πάλι δεν ξέρω αν μπορεί να γίνει συμβουλευτική από το τηλέφωνο. Ουσιαστικά δεν υπάρχουν προγράμματα, ούτε δομές που θα μπορούσαν μακροχρόνια να στηρίζουν τις οικογένειες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, ούτε σε ιδιωτικό επίπεδο ούτε σε δημόσιο.

Σπουδάστρια: Επομένως υπάρχει ελλιπή βοήθεια και στήριξη από το κράτος;

Κ.Λ: Φυσικά και η στήριξη είναι ελλιπής έως και ανύπαρκτη. Το κέντρο στήριξης οικογένειας και παιδιού, το οποίο είναι πρόγραμμα του παιδικού χωριού SOS, στην Κυψέλη, μπορείς να πεις ότι είναι ένα πρόγραμμα πρόληψης αλλά τι να κάνει μόνο αυτό ή ένα μικρό ποσοστό δομών.

Αρκετά συχνά παρατηρείται ότι προσφέρεται βοήθεια από προσωπική πρωτοβουλία και όχι από επιστημονική ομάδα, που είναι και το ζητούμενο. Δύσκολα περιστατικά με ανήλικους, με παιδιά με ειδικές ανάγκες, παιδιά στην χρήση δεν γίνεται από προσωπική πρωτοβουλία να λυθούν και να μειώσουν όλη αυτή την κατάσταση. Δεν μπορεί μόνο η προσωπική δράση του καθενός που είναι σεβαστή και ανιδιοτελής, εκατό τοις εκατό να κινήσει αυτές τις διαδικασίες και να οργανώσει όλα αυτά, που θα έπρεπε να γίνονταν από το κράτος.

Σπουδάστρια: Πως κατά την γνώμη σας θα μπορούσε να μειωθεί κατά κάποιο τρόπο η βία στους ανήλικους;

Κ.Λ: Ίσως με ένα ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων, με σχολές γονέων, στα σχολεία να γίνονται ενημερώσεις στα παιδιά και τους γονείς, όσον αφορά θέματα βίας και οτιδήποτε γύρω από αυτό. Βασικό είναι να παρείχε το κράτος στήριξη οικονομική και υπηρεσίες στήριξης, σε οικογένειες που το έχουν πραγματική ανάγκη. Όμως όλα αυτά σε θεωρητικό επίπεδο. Μπορούμε να πούμε πολλά αλλά πρακτικά δεν ξέρω αν απαντιέται αυτό το ερώτημα και εάν γίνονται. Η ενημέρωση, η συνειδητοποίηση, η βιωματική εμπειρία και γιατί κάνουμε παιδιά είναι πολύ σημαντικά για την πορεία της οικογένειας. Πολλοί άνθρωποι δεν καταλαβαίνουν καν γιατί κάνουν παιδιά, το θεωρούμε φυσική εξέλιξη του ανθρώπου, όμως όπως αποδεικνύεται είναι κάτι παραπάνω από αυτό. Τα παιδιά χρειάζονται ευθύνη, φροντίδα, αγάπη, χρόνο κατανόηση, υπομονή και πολλά άλλα βασικά για το μέγεθος και την εξέλιξη του. Τα σπίτια πλέον και η ζωή μας δεν επιτρέπουν να έχουμε χρόνο, υπομονή και αρκετή κατανόηση. Δεν μπορούμε πχ να έχουμε την απαίτηση από ένα τριχρονο να τρώει το κουλούρι και να μη ρίχνει ψίχουλα στο πάτωμα και να γίνομαι εγώ έξαλλη και να το πλακώνω στο ξύλο. Χρειάζεται συνειδητοποίηση όλων αυτών, να προσθέσω ότι πιθανότατα να ευθύνεται και η δομή των αστικών πόλεων και το άγχος, το στρες της καθημερινότητας, τα οικονομικά προβλήματα, όμως αυτά πάντα θα υπάρχουν και εμείς ως γονείς πρέπει να σταθούμε πάνω από οποιοδήποτε πρόβλημα. Ίσως να μιλάω για μια ιδεατή κοινωνία που δεν ξέρω αν υπάρχει στην πραγματικότητα.

Σπουδάστρια: Συμφωνώ μαζί σας η πολιτεία θα έπρεπε να μεριμνεί και να αναδιοργανώσει τις ήδη υπάρχουσες υπηρεσίες για την οικογένεια αλλά και για το παιδί. Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να ενημερώνουμε και να ευαισθητοποιούμε τον κόσμο απέναντι σε αυτό το τεράστιο πρόβλημα της κακοποίησης και παραμέλησης ανηλίκων και όποτε αντιλαμβανόμαστε τέτοια περιστατικά να σπεύδουμε στους εκάστοτε αρμόδιους φορείς. Να σας ευχαριστήσω για τον χρόνο σας και την συζήτηση που είχαμε.

Κ.Λ: Δεν κάνει τίποτα Σοφία. Θα τα ξαναπούμε και αν χρειαστείς κάτι παραπάνω μπορείς να με πάρεις τηλέφωνο.

Σπουδάστρια: Ευχαριστώ πολύ, γεια σας.

ΣΤΕΡΓΙΟΥΛΗΣ ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ(παιδαγωγός στο Παιδικό Χωριό sos)

Σπουδάστρια: καλημέρα κ. Τηλέμαχε τι κάνετε; Ήρθα για την συνέντευξη που είχαμε προγραμματίσει σήμερα.

Παιδαγ: Καλά είμαι Σοφία, εσύ;

Σπουδάστρια: εδώ προσπαθώ να τελειώσω την εργασία μου!

Παιδαγ: Ωραία ας ξεκινήσουμε λοιπόν.

Σπουδάστρια: είστε παιδαγωγός στο παιδικό χωριό sos, πείτε μου ποιος ακριβώς είναι ο ρόλος σας εδώ και πόσα καιρό εργάζεστε εδώ;

Παιδαγ: Εργάζομαι ως παιδαγωγός τα τελευταία 4 χρόνια.Έχω τελειώσει παιδαγωγικά και θέατρο και εργάζομαι στο παιδικό χωριό της Βάρης ως παιδαγωγός.

Σπουδάστρια: Τι ακριβώς κάνετε με αυτά τα παιδάκια που έχετε αναλάβει;

Παιδαγ: Ως παιδαγωγοί επεξεργαζόμαστε την προσωπική ιστορία του κάθε ανήλικου και προσπαθούμε να κάνουμε ότι είναι δυνατό σε όλα τα επίπεδα, ούτως ώστε να επιτευχθεί η απαραίτητη συναισθηματική ισορροπία της προσωπικότητας του. Η εκμάθηση μιας κατάλληλης κοινωνικής συμπεριφοράς με βάση τις αξίες, τις αρχές και τους κανόνες που διέπουν την ομαλή κοινωνική συμβίωση είναι κάτι πολύ βασικό, που τα πολύ μικρά παιδιά πρέπει να μαθαίνουν γιατί σε κάθε σπίτι συμβιώνουν 4 ανήλικες διαφορετικές προσωπικότητες συν τη μαμά sos,οπότε καταλαβαίνεις τι θα συμβεί εάν δεν μπαίνουν όρια μέσα στο σπίτι και τα μέλη αυτού του σπιτιού..

Παιδαγ: Να προσθέσω ότι λειτουργούμε σαν το πατρικό πρότυπο που υπάρχει μέσα σε ένα σπίτι και λειτουργούμε όπως θα έκανε ο φυσικός πατέρας. Δηλαδή θα φάμε το μεσημέρι μαζί με τα παιδιά, μετά θα μελετήσουμε, θα κάνουμε τα μαθήματα της επόμενης μέρας, των αγγλικών, πηγαίνουμε σε σχολικές εκδηλώσεις (όχι πάντα) με τις μαμάδες sos,μπορούμε να δούμε ταινίες κτλ. Ακόμα συμβάλλουμε στην ενίσχυση των ενδιαφερόντων τους μέσω της συμμετοχής σε ποικίλες δραστηριότητες, στην ενδυνάμωση της εμπιστοσύνης τους, στην επίγνωση των ορίων τους και των ορίων που βάζουμε εμείς σε αυτά καθώς και στην ανάπτυξη της ικανότητας τους για σύναψη διαπροσωπικών σχέσεων.

Σπουδάστρια: είναι δύσκολος ο ρόλος σας και αρκετά δεσμευτικός απέναντι σε τόσο μικρές και ευαίσθητες ηλικίες.

Παιδαγ: ναι για αυτό και στοχεύουμε στην ομαλή ανάπτυξη της προσωπικότητας τους με όλα τα μέσα που διαθέτουμε γιατί τα παιδιά που έρχονται εδώ έχουν περάσει πραγματικά δύσκολα και επώδυνα. Είναι σημαντικό να διδαχθούν μέσα από την καθημερινότητα τους τον αυτοέλεγχο και τις συνέπειες αυτών που πράττουν είτε είναι αποδοκιμαστικές είτε ευχάριστες. Οι συμβουλές μας στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων νομίζω ότι πιάνουν τόπο .

Σπουδάστρια: Τώρα θα ήθελα να μου πείτε ποιο από τα δυο φαινόμενα πιστεύετε πως αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες πιο συχνά της κακοποίησης ή της παραμέλησης; ποιο είναι κατά την γνώμη σας το συχνότερο είδος κακοποίησης εξ αιτίας του οποίου εισέρχονται οι ανήλικοι στα πλαίσια;

Παιδαγ: δεν είμαι σίγουρος για αυτό. Κάθε παιδί που έρχεται εδώ, έχει υποστεί ένα από τα δυο αυτά φαινόμενα ή και συνυπάρχει σωματική βία και παραμέληση τροφής, ένδυσης, εκπαίδευσης. Έχω δει και τα δυο φαινόμενα. Ακόμα και η εγκατάλειψη εμπεριέχει μορφή κακοποίησης. Όπου δεν υπάρχει η πρώτη φροντίδα, φανερόνεται από το σώμα και την ανάπτυξη του μωρού σε κάθε επίπεδο.

Σπουδάστρια: ποιοι παράγοντες πιστεύετε πως συμβάλλουν στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς από τη μεριά των ενηλίκων;

Παιδαγ: μια ψυχική ασθένεια, ένα είδος εξάρτησης π.χ αλκοόλ ή και ναρκωτικές ουσίες μπορούν να οδηγήσουν ένα γονέα να φτάσει στο σημείο της κακοποίησης. Επίσης η οικονομική ανέχεια και δύσκολες συνθήκες ζωής επηρεάζουν αρνητικά. Η ανωριμότητα των ατόμων- γονέων ή και μια μορφή καθυστέρησης μπορεί να επιφέρει βία, μη υγιείς και διαταραγμένες σχέσεις.

Σπουδάστρια: Τι άλλο νομίζετε ότι κάνει τους γονείς φτάνουν στο σημείο να παραμελούν τα παιδιά τους.

Παιδαγ: όλα τα παραπάνω συν το χαμηλό κοινωνικό επίπεδο , ενδεχομένως μια όχι επαρκής παιδεία στην πορεία τους και φυσικά το πώς μεγάλωσαν οι ίδιοι από τους γονείς τους. Το σημαντικότερο όλων.

Σπουδάστρια: ποια στάση κατά την γνώμη σας, πρέπει να τηρείται από το εξωοικογενειακό περιβάλλον σε περιπτώσεις που γνωστοποιείται βία και παραμέληση ανηλίκων;

Παιδαγ: αρχικά να ειδοποιήσουμε τις αρμόδιες υπηρεσίες για να εντοπίσουν το πρόβλημα και να το αντιμετωπίσουν, να δουν εάν μπορεί να στηριχτεί το παιδί και η οικογένεια ή και να υποστεί ο γονέας κάποια μορφή θεραπείας σε περιπτώσεις ακραίων περιστατικών ή ακόμα και να επέμβει ο εισαγγελέας εάν δεν επιλύεται διαφορετικά.

Σπουδάστρια: Δηλαδή τι εννοείται σε ακραία περιστατικά;

Παιδαγ: παραδείγματος χάριν, κάποιος ξυλοδαρμός ανηλίκου από γονέα που κάνει χρήση ουσιών. Πρέπει να ειδοποιηθούν υπηρεσίες και πλαίσια που θα σταθούν στο παιδί και θα προτείνουν θεραπεία στο γονέα, υπό παρακολούθηση. Και εάν είναι αναποτελεσματικό αυτό και γίνει επανάληψη και χρήση βίας ,να καταγγεληθεί.

Σπουδάστρια: Στάσεις και αντιλήψεις της κοινωνίας, όπως το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο, νομίζετε πως λειτουργούν διευκολυντικά στην εκδήλωση οποιασδήποτε μορφής κακοποίησης;

Παιδαγ: τι να πω... αυτό εξαρτάται και είναι ανάλογο με την ικανότητα και το μορφωτικό επίπεδο του καθενός και τις αντιλήψεις που έχει. Συνήθως, δεν πιστεύω να λειτουργεί διευκολυντικά, αλλά σε κάποιο μικρό ποσοστό αυτή η έκφραση μπορεί να γεννήσει τέτοια αποτελέσματα.

Σπουδάστρια: κατά την άποψή σας και την εμπειρία σας πως και κατά πόσο νομίζετε ότι επηρεάζει το φαινόμενο της κακοποίησης την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη ενός ανήλικου παιδιού;

Παιδαγωγός: το παιδί επηρεάζεται πάρα πολύ ψυχοσυναισθηματικά, είναι δεδομένο. Πιστεύω ότι αργότερα, μεγαλώνοντας το παιδί θα θεωρεί την βία και την κακομεταχείριση ως μια φυσιολογική κατάσταση. Μπορεί να το θεωρήσει και ως σωστή έκφρασης φροντίδας και να αναζητά την κακοποίηση, να αντλεί ένα είδος ευχαρίστησης από αυτό γιατί μεγάλωσε με αυτήν την ένδειξη φροντίδας και αγάπης. Ακόμα συμβαίνει και το εντελώς αντίθετο.

Να μισεί την χρήση βίας και να είναι ένα ήρεμο και απόμακρο, μοναχικό και απομονωμένο άτομο. Και στις δυο περιπτώσεις όμως τα κατάλοιπα της σωματικής βίας και των αναμνήσεων δεν ξεπερνιούνται εύκολα και χρειάζεται πολύ δουλειά με τον εαυτό τους. Από την σωματική κακοποίηση μπορεί να προκληθούν, πέρα από τα σημάδια που με το χρόνο εξαφανίζονται, ακόμα και προσωπικότητες διαταραγμένες και καταθλιπτικές.

Παρόμοιες επιπτώσεις κατάθλιψης και έλλειψης προσαρμοστικότητας προκαλεί και η λεκτική βία. Όπως και να έχει σίγουρα το παιδί επηρεάζεται αρνητικά και σε μεγάλο βαθμό.

Σπουδάστρια: οι επιπτώσεις της παραμέλησης ενός ανήλικου έχουν αντίκτυπο στην κοινωνικοποίησή του;

Παιδαγωγός: φυσικά και έχει μεγάλο αντίκτυπο στην κοινωνική ζωή του ανήλικου και στις σχέσεις του με άλλους ανθρώπους, με συνομήλικους του, με συμμαθητές του, με τις παρέες του. Πιθανότατα αρκετές φορές η συμπεριφορά του να είναι επιθετική, να τον διακρίνει υπερκινητικότητα, να μην μπορεί να παρακολουθήσει τα μαθήματα με ευκολία, να εμφανιστούν μαθησιακά προβλήματα, η προσοχή του να είναι στραμμένη αλλού, ίσως να είναι απομονωμένο, πιο ευάλωτο, ίσως να φοβάται. Χίλια δυο πράγματα μπορεί να συμβούν και να έχουν σχέση όσον αφορά την ομαλή κοινωνικοποίησή του και τις μετέπειτα σχέσεις του είτε φιλικές, είτε συγγενικές, είτε προσωπικές. Γιατί ένα παιδί που παραμελείτε και δεν φροντίζουν οι γονείς του να πάει καθαρό στο σχολείο, να πάει διαβασμένο, θα στιγματιστεί και όλα τα υπόλοιπα παιδιά θα τον κοιτούν σαν κάτι διαφορετικό, πιθανόν να μην το θέλουν στην παρέα τους, κάτι που σίγουρα θα το επηρεάσει αρνητικά.

Σπουδάστρια: Υπάρχουν φορείς παιδικής προστασίας που στηρίζουν το παιδί και την οικογένεια;

Παιδαγωγός: Υπάρχουν κάποιοι φορείς όπως το Παιδικό Χωριό, όπου εργάζομαι, το Χαμόγελο του Παιδιού που στηρίζουν το παιδί και την οικογένεια, το Ίδρυμα Βρεφών Μητέρα, το οποίο είναι δημόσιο, κάποιες δημόσιες παιδουπόλεις, κάποια ιδρύματα της εκκλησίας διάσπαρτα σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας, αλλά δεν γνωρίζω πόσο στηρίζουν το παιδί και την οικογένεια. Λειτουργεί η Στέγη ανήλικων στον Περισσό που είναι δημόσιο και αφορά παιδιά που έχουν εμπλακεί με το νόμο. Το ΠΙΚΠΑ (δημόσιο), το ιδιωτικό ίδρυμα Χατζηκόνστα που είναι ιδιωτικού δικαίου και αυτό, δέχεται παιδιά από 6-16 ετών που οι οικογένειές τους δεν μπορούν να τα φροντίσουν για κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους.

Το Ζάνειο που επίσης είναι ιδιωτικό ,για σοβαρά παραμελημένα παιδιά που προέρχονται από άπορες οικογένειες. Αυτά μου έρχονται στο μυαλό αυτή την στιγμή.

Σπουδάστρια: πως θα αξιολογούσατε τους ήδη υπάρχοντες κοινωνικούς φορείς παιδικής προστασίας;

Παιδαγωγός: κάνουν αρκετά καλά την δουλειά τους κατά βάση στον ιδιωτικό τομέα. Βοηθούν και στηρίζουν αναμφισβήτητα κυρίως τα παιδιά και κάποιοι φορείς και τους γονείς. Όμως θέλω να τονίσω ότι υπάρχει έλλειψη φορέων και προσωπικού. Όπως προανέφερα υπάρχουν περισσότερα ιδιωτικά πλαίσια παρά δημόσια. Πολλά από αυτά τείνουν να κλείσουν λόγω έλλειψη πόρων, χρημάτων κτλ.. αυτά είναι γνωστά σε όλους. Και εμείς εδώ δυσκολευόμαστε οικονομικά παρόλα αυτά η φροντίδα και οι ανάγκες των παιδιών καλύπτονται σε μεγάλο βαθμό, είτε στην εκπαίδευσή τους, είτε στην διασκέδασή τους-στα χόμπυ τους, στο ρουχισμό τους, στα φροντιστήρια τους, στις θεραπείες τους. Ο κόσμος βοηθά και στηρίζει ικανοποιητικά.

Σπουδάστρια: τα προβλήματα των φορέων είναι μόνο οικονομικής φύσεως πιστεύετε;

Παιδαγωγός: κυρίως ναι και όλα ξεκινούν από εκεί. Γιατί αν δεν υπάρχουν αρκετοί πόροι και χρήματα πως θα υπάρχει εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό; πως θα υπάρχουν περισσότεροι Κοινωνικοί Λειτουργοί; Πως θα υπάρχουν περισσότεροι παιδαγωγοί; Οι ανάγκες των παιδιών είναι πολλές και τα παιδιά πολλά και δύσκολο να ξεπεραστούν τα εμπόδια εφόσον δεν υπάρχει και καμια κρατική στήριξη.

Ευτυχώς που μας στηρίζουν άνθρωποι της διπλανής πόρτας, που κάνουν δωρεές ,που στέλνουν τρόφιμα, δωρεάν προσκλήσεις για θέατρο, σινεμά.

Σπουδάστρια: η ιδιωτική πρωτοβουλία είναι σημαντικό κομμάτι στο Παιδικό Χωριό, το γνωρίζω και το έχω διαπιστώσει και εγώ το διάστημα που βρισκόμουν εδώ.

Παιδαγωγός: Φυσικά και είναι. Ίσως να μην επιβίωνε το Χωριό χωρίς την ιδιωτική βοήθεια. Να προσθέσω ότι αν όλα τα ιδρύματα-φορείς ήταν ανοιχτά, τότε θα μπορούσαν πιο εύκολα να αξιολογηθούν. Στις περιπτώσεις που τα ιδρύματα έχουν μια πιο κλειστή φύση η τοπική κοινωνία δεν παίρνει χαμπάρι τι γίνεται. Αν βλέπαμε τις δράσεις τους και μιλάω για τα δημόσια πλαίσια περισσότερο, θα μπορούσε η τοπική κοινωνία να κρίνει και να αξιολογήσει το έργο τους. Εγώ δεν είμαι σε θέση να αξιολογήσω άλλους φορείς εκτός από εδώ γιατί δεν γνωρίζω ακριβώς τις δράσεις των άλλων φορέων.

Σπουδάστρια: Εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης ώστε να συμβάλλουν στην μείωση της βίας και της παραμέλησης των παιδιών από τους ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς ;

Παιδαγωγός: προγράμματα πρόληψης εφαρμόζονται εδώ στο Χωριό και στηρίζουν την οικογένεια και το παιδί, με το κέντρο στήριξης που εδρεύει στην Κυψέλη και είναι πρόγραμμα του Π.Χ. SOS. Παρέχει δωρεάν υπηρεσίες εκτίμησης και διάγνωσης παιδιών και οικογενειών της Κυψέλης αλλά και των παιδιών που εντάσσονται στο παιδικό χωριό. Βασικός σκοπός του Κέντρου είναι η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης πολιτικής πρόληψης στην ψυχική υγεία η οποία περιλαμβάνει την αντίχνευση των καταστάσεων στις οποίες τα παιδιά λειτουργούν υπό δυσμενείς συνθήκες ανάπτυξης και ασχολείται με την εκτίμηση-διάγνωση και την εγκατάσταση της κατάλληλης θεραπείας με στόχο τη κατά το δυνατόν αποτροπή της χρονιότητας των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Αλλα προγράμματα που εφαρμόζουμε είναι κάποιες ενημερώσεις και ομιλίες για την βία στα σχολεία, την οικογενειακή βία, που αφορούν την πρόληψη και μικρή συμβουλευτική όσο μας επιτρέπεται στους φυσικούς γονείς των παιδιών του SOS . Επίσης οργανώνονται και ημερίδες από άλλα πλαίσια - φορείς για γονείς, δασκάλους και γενικότερα ευαισθητοποιημένους ανθρώπους πάνω στην βία και την κακοποίηση. Επιπρόσθετα υπάρχουν ανοιχτές γραμμές για τα παιδιά και διαφημιστικές καμπάνιες για αυτό το θέμα. Βασικά πιστεύω πιο πολύ ότι ασχολούνται εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με προγράμματα πρόληψης από ότι δημόσιοι φορείς.

Σπουδάστρια: πιστεύετε δηλαδή ότι δείχνουν περισσότερο ενδιαφέρον και σημασία ιδιωτικοί φορείς;

Παιδαγωγός: Υπάρχει μια τέτοια αντίληψη στην οποία δεν μπορώ να είμαι και απόλυτος. Για μένα είναι θέμα εκπαίδευσης και ενημέρωσης. Για να αποφύγουμε γεγονότα βίας και κακοποίησης, ο κάθε νέος γονιός πρέπει να ενημερώνεται , να εκπαιδεύεται στο πως πρέπει να συμπεριφέρεται, να υπάρξει ενημέρωση των γονέων από τα σχολεία και τους Δήμους, και σε ειδικές περιπτώσεις ευπαθών ομάδων, να υπάρχει οικονομική στήριξη από την πολιτεία, κάτι που λείπει. Γνωρίζω ότι εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης από την Εταιρία **Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου. Η Ε.Ψ.Υ.Π.Ε** είναι μη κερδοσκοπικό σωματείο ,στον τομέα της ψυχικής υγείας παιδιού και εφήβου, δεν είναι βέβαια για κακοποιημένα παιδιά, αλλά οργανώνει δράσεις.

Σπουδάστρια: δηλαδή σκοπός είναι η προαγωγή της πρόληψης αγωγής ψυχικής υγείας μέσω κάποιων προγραμμάτων;

Παιδαγωγός: Στοχεύει στην εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας και ψυχικής υγείας, στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού αλλά και των αρμόδιων φορέων, στην διάγνωση και στην θεραπεία του παιδιού.

Σπουδάστρια: Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από ποιες δράσεις; ποια είναι τα κύρια θέματα των προγραμμάτων;

Παιδαγωγός: μέσω κάποιων εντύπων, περιοδικών, βιβλίων, ταινιών, συνέδριων, που πληροφορούν για αυτά τα ζητήματα και μέσω συμβουλευτικής από ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς. Ένα άλλο πρόγραμμα για την βία είναι το πρόγραμμα Δάφνη που αποσκοπεί στην πρόληψη και την καταπολέμηση όλων των μορφών της βίας σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική, εις βάρος παιδιών, νέων και γυναικών.

Σπουδάστρια: το πρόγραμμα αυτό είναι ευρωπαϊκό ; Ποια είναι τα κύρια θέματα με το οποίο ασχολείται;

Παιδαγωγός: ναι είναι ευρωπαϊκό και ασχολείται με ενημερωτικές εκστρατείες που αφορούν με την βία στα σχολεία , την σεξουαλική βία, την πρόληψη ουσιών και την καταπολέμηση εκμετάλλευσης παιδιών, νομίζω είναι θέματα με τα οποία ασχολούνται. Από όσο γνωρίζω.

Σπουδάστρια: Ωραία. Θα θέλατε να προσθέσετε κάτι άλλο;

Παιδαγωγός: πιστεύω πως σε κάλυψα, δεν έχω να προσθέσω κάτι.

Σπουδάστρια: να σας ευχαριστήσω τότε για τον χρόνο σας και για τις πληροφορίες που ανταλλάξαμε.

Παιδαγωγός: δεν κάνει τίποτα, χαίρομαι που βοήθησα. Καλό απόγευμα!

Σπουδάστρια: καλό απόγευμα!

ΑΛΕΒΙΖΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ (ψυχολόγος στο Χαμόγελο του Παιδιού)

Σπουδάστρια: Καλημέρα, τι κάνετε;

Ψυχολόγος : Καλημέρα, μια χαρά! Σε περίμενα, ας ξεκινήσουμε λοιπόν. Με έχεις ενημερώσει τηλεφωνικά αλλά και με το αρχείο που έστειλες. Επομένως πάνω κάτω γνωρίζω τις ερωτήσεις.

Σπουδάστρια: ας ξεκινήσουμε τότε ,με το τι υπηρεσίες προσφέρεται εσείς σαν ψυχολόγος του πλαισίου;

Ψυχολόγος: Είμαι τα τελευταία επτά χρόνια στο σύλλογο και εργάζομαι ως ψυχολόγος. Έχω αναλάβει τις ενημερώσεις που γίνονται στα σχολεία που αφορούν την παιδική κακοποίηση και τη βία. Είμαι ψυχολόγος των παιδιών στο σπίτι στο Μοσχάτο και ταυτόχρονα σημείο αναφοράς όλων των ψυχολόγων στο Σύλλογο.

Σπουδάστρια: Πόσα παιδιά φιλοξενείται ;

Ψυχολόγος: γενικά στο Σύλλογο εννοείς ή στο Μοσχάτο;

Σπουδάστρια: πείτε μου και για το σύλλογο και για το Μοσχάτο.

Ψυχολόγος: Στο Σύλλογο είναι 285 και στο Μοσχάτο 26 παιδιά.

Σπουδάστρια: σαν επαγγελματίας σίγουρα έχετε δει πολλά περιστατικά κακοποίησης και παραμέλησης ανηλίκων. Ποιο από τα δυο αντιμετωπίζετε πιο συχνά στο πλαίσιο όπου εργάζεστε;

Ψυχολόγος: παρατηρείται πιο έντονα το φαινόμενο της παραμέλησης, όμως ουσιαστικά δεν ισχύει γιατί η βία και η κακοποίηση είναι ένα καθαρά ενδοοικογενειακό θέμα, οικογενειακού χαρακτήρα ,όπου ένας μεγάλος αριθμός περιστατικών, δεν κοινοποιείται, επομένως δεν είναι εύκολα ανιχνεύσιμη. Εκτός από τη σωματική που τα σημάδια είναι φανερά. Όμως σε περιστατικά συναισθηματικής κακοποίησης και συναισθηματικής παραμέλησης, θέλει πολύ χρόνο για να το διαπιστώσουμε, για να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη του παιδιού ,ώστε να πει το ίδιο, τι του συμβαίνει χωρίς φόβο και ντροπή ή στην περίπτωση που το καταγγείλουν. Ακόμα και αν είσαι επαγγελματίας ψυχικής υγείας δύσκολα ανιχνεύετε μια μορφή λεκτική βίας. Πιο συχνά στο «δρόμο» μας, σε εισαγωγικά, συναντάμε σωματική κακοποίηση και σοβαρή παραμέληση και εγκατάλειψη ,γιατί υπάρχουν φανερές ενδείξεις.

Σπουδάστρια: ποιοι παράγοντες πιστεύετε πως συμβάλλουν στην εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς και κακομεταχείρισης από την μεριά των ενηλίκων, ως προς τα ανήλικα παιδιά τους;

Ψυχολόγος: δεν ξέρω γιατί υπάρχουν πολλά περιστατικά που δεν τα μαθαίνουμε, από αυτά που μαθαίνουμε

Τα βιώματα των ιδίων είναι πάντα το πρώτο και το κύριο. Αν έχουν μεγαλώσει σε άσχημες συνθήκες ,το ίδιο θα κάνουν και μέσα στην οικογένειά τους. Το ιστορικό τους δηλαδή, η ψυχική τους κατάσταση ,η χρήση αλκοόλ και άλλων ουσιών. Από κει και πέρα υπάρχουν και άλλοι λόγοι που τους βλέπουμε μεμονωμένα. Συντρέχουν πολλοί λόγοι που ένας γονέας θα κακοποιήσει, κάποια πιθανή ψυχοπαθολογία. Μπορεί να ισχύουν και όλα τα παραπάνω ,μπορεί και τίποτα από αυτά.

Σπουδάστρια: ποια είναι κατά την άποψή σας, τα αίτια που οδηγούν μια οικογένεια στο να παραμελήσει τα ίδια της τα παιδιά;

Ψυχολόγος: Η ανωριμότητα, ίσως να μην είναι ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να αδυνατούν να τα φροντίσουν , να μην έχουν έλεγχο των παρορμήσεων. Παίζουν ρόλο και άλλοι παράγοντες, η χαμηλή νοημοσύνη των γονέων, το πολύ χαμηλό μορφωτικό επίπεδο έως και να είναι ανύπαρκτο. Και όλα τα παραπάνω, ψυχική υγεία, χρήση ουσιών και αλκοόλ, η ψυχοπαθολογία.

Σπουδάστρια: ποια στάση πιστεύετε πως θα πρέπει να τηρείται από το εξω-οικογενειακό περιβάλλον σε περιπτώσεις κακοποίησης και παραμέλησης ;

Ψυχολόγος: Καταρχήν η κακοποίηση είναι ένα δύσκολο φαινόμενο και λεπτό. Θέλει σωστό χειρισμό. Πολλοί άνθρωποι δεν ξέρουν πώς να το χειριστούν και πώς να βοηθήσουν και είναι κατανοητό. Το μη κατανοητό είναι αυτό που φοβούνται να το πουν και κάνουν ότι δεν γνωρίζουν τι συμβαίνει, γιατί φοβούνται να ανακατευτούν στα ενδότερα οικογενειακά του καθενός. Το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνει κάποιος που έχει έστω μια ένδειξη, είναι να συμβουλευτεί έναν δημόσιο ή έναν ιδιωτικό οργανισμό, ας πούμε το δικό μας σύλλογο ή και οποιοδήποτε άλλον έχει υπόψιν. Εάν δεν υπάρχει απλά μια ένδειξη αλλά το έχει διαπιστώσει με βεβαιότητα, θα πρέπει να είναι διακριτικός, να μην κατηγορήσει τους γονείς, να θυμάται ότι το παιδί νιώθει θυμό, ενοχή και έχει ανάγκη να δημιουργήσει μια σχέση εμπιστοσύνης.

Ψυχολόγος: Η στάση πρέπει να είναι άμεση και διακριτική για να μην αναστατωθεί το παιδί συναισθηματικά είτε αυτό θα γίνει από τους ειδικούς, είτε να καταγγεληθεί ,αν υπάρχει συστηματική σωματική βία.

Σπουδάστρια: Στάσεις και αντιλήψεις της κοινωνίας, όπως το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο, πιστεύετε πως λειτουργούν διευκολυντικά στην εκδήλωση μιας μορφής κακοποίησης;

Ψυχολόγος: Υπάρχει μια ανοχή εντός εισαγωγικών σε αυτές τις παλιές επικρατούσες φράσεις και θεωρίες όπως και το από μια σφαλιάρα δεν έπαθε κανείς κάτι, όμως δεν ισχύουν . Κατά κάποιο τρόπο συνέβαλλαν στο να γίνει η κοινωνία πιο ανεκτική σε ελαφριά περιστατικά ,του τύπου ένα χαστουκάκι δεν σημαίνει κάτι, είναι για το καλό τους ,όπως λένε.. Δεν λειτουργούν όμως σαν δικαιολογία και σε καμια περίπτωση δεν είναι λογικό να χτυπήσουν οι γονείς ένα παιδί για αυτό το λόγο. Δεν υπάρχει κάτι τέτοιο. Εμπειρική εκτίμηση δική μου δηλαδή.

Σπουδάστρια: Από την εμπειρία σας, πως και κατά πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζεται το φαινόμενο της κακοποίησης την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού;

Ψυχολόγος: Επηρεάζεται πάρα πολύ και σε πολλούς τομείς. Με κόσμο που συζητάω ,με ρωτούν αν ποτέ ξεπερνιέται η κακοποίηση, θα απαντήσω με μια ερώτηση. Ποιο μεγάλο γεγονός της ζωής μας ξεπερνιέται; Με τη λογική, ότι το ξεχνάω και δεν συνέβη ποτέ. Κανένα! Απλά αυτό που πρέπει να καταφέρεις είναι τον εφιάλτη να τον κάνεις ανάμνηση. Και δεν είναι πάντα εφικτό. Κάθε κατάσταση της ζωής μας, μας αφήνει μια προϊκα συμπεριφοράς. Η ζωή του παιδιού επηρεάζεται σε όλα τα επίπεδα ,διάθεση, συμπεριφορά, γονεϊκά πρότυπα. Χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ,ότι αν λάβει τη κατάλληλη φροντίδα, την κατάλληλη στιγμή μπορεί να επανέλθει. Υπάρχουν περιπτώσεις παιδιών που στάθηκαν στα πόδια τους με δυσκολία αλλά στάθηκαν αξιοπρεπώς και ξεπέρασαν σε ικανοποιητικό βαθμό, ότι τα πόνεσε. Επιπτώσεις εμφανίζονται στην υγεία του, στην διανοητική συναισθηματική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού, εάν πρόκειται για συνεχείς ξυλοδαρμούς. Σε περιπτώσεις συναισθηματικής και λεκτική βίας ,το παιδί θα δημιουργήσει προβλήματα συμπεριφοράς, προσαρμοστικότητας, χαμηλή αυτοεκτίμηση, ελάχιστες προσδοκίες από τον εαυτό του. Με λίγα λόγια η προσωπικότητα του θα διαταραχθεί σε ένα βαθμό.

Σπουδάστρια: Τι εννοείται;

Ψυχολόγος: Εννοώ ότι το παιδί δεν θα ολοκληρώσει σε ικανοποιητικό βαθμό ,τα στάδια της ζωής του και της εξέλιξης του. Θα μένει πίσω, μπορεί να δημιουργηθεί μια καταθλιπτική προσωπικότητα. Συμπερασματικά όλες οι μορφές βίας, είτε σωματικές, λεκτικές, σεξουαλικές αφήνουν σημάδια και επιπτώσεις ακόμα και διαταραχές σοβαρές σε ψυχικό συναισθηματικό και σεξουαλικό επίπεδο. Επηρεάζεται ακόμα και η σεξουαλική τους συμπεριφορά στο μέλλον.

Σπουδάστρια: Ποιες είναι οι επιπτώσεις της παραμέλησης ενός ανήλικου στην κοινωνικοποίηση του;

Ψυχολόγος: Και με την παραμέληση συναισθηματικής φύσεως, ιατρικής φύσεως, αδιαφορίας, μη σίτισης, μη ένδυσης, εγκατάλειψης ανήλικου πάλι υπάρχουν φοβερές επιπτώσεις στο παιδί. Εάν είναι βρέφος μπορεί ακόμα και να πεθάνει εάν εκτεθεί σε κρύο κ μη ασφαλές περιβάλλον. Ένα μεγαλύτερο παιδί μπορεί να πηγαίνει με λερωμένα ρούχα στο σχολείο συνέχεια και να μην κάνει ποτέ τις εργασίες του γιατί στο σπίτι αδιαφορούν. Θα εμφανίσει άσχημη εικόνα .Τι θα γίνει στην πορεία; Το παιδί θα αποστραφεί από το σχολείο, θα έχει χαμηλούς βαθμούς, με αποτέλεσμα να μην αναπτύξει το μορφωτικό του επίπεδο και να συνεχίσει μια λάθος πορεία όπως οι γονείς του κτλ. Σε περιπτώσεις παραμέλησης παρατηρούμε και ασταθείς σχέσεις με το υπόλοιπο κοινωνικό περιβάλλον αλλά και ακραίες συμπεριφορές, μια πιθανή εγκυμοσύνη σε μικρή ηλικία, μπορεί να είναι ελλειψιασμένη .

Σπουδάστρια: Τι εννοείται ακραίες συμπεριφορές;

Ψυχολόγος: Να έχει μπλεξίματα για παράδειγμα με το νόμο. Αφού το παραμελούν οι δικοί του, μπορεί να οδηγηθεί σε μια κλοπή, σε μια παραβατική συμπεριφορά, μπορεί να οδηγηθεί σε διάφορες ουσίες.

Όλα αυτά δεν συμβαίνουν πάντα και δεν είναι απόλυτα ,όμως γενικά όταν μέσα στο σπίτι μας και στο περιβάλλον μας δεν νιώθουμε την ασφάλεια, την ζεστασιά και την στήριξη και αποδοχή των γονιών μας ,ο καθένας ανάλογα με την ηλικία, την εκπαίδευση, την στήριξη από το έμμεσο συγγενικό περιβάλλον, θα σχηματιστεί διαφορετικά και θα εξελιχθεί διαφορετικά. Δεν σημαίνει ότι ένα κακοποιημένο παιδί , θα πέσει στα ναρκωτικά, δεν είναι κανόνας. Οι επιπτώσεις δεν παύουν να είναι καταστροφικές για το παιδί. Σε συναισθηματικό επίπεδο έχει βιώσει το φόβο και είναι κάτι που θα διατηρεί. Οι επιπτώσεις δεν απαριθμούνται μια, μια κατά την άποψή μου, αλλά σε τομείς.

Σπουδάστρια: πως θα αξιολογούσατε τους ήδη υπάρχοντες κοινωνικούς φορείς, που αφορούν την αντιμετώπιση των αναγκών κακοποιημένων- παραμελημένων παιδιών;

Ψυχολόγος: Να αξιολογήσω μόνο το δικό μας φορέα;; Έχω να πω ότι γίνονται προσπάθειες κρατικές και ιδιωτικές. Σεβαστές προσπάθειες γίνονται από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης που παρέχει στήριξη των οικογενειών σε περίοδο κρίσης και ερευνά σύγχρονα κοινωνικά θέματα και παρεμβαίνει όπου χρειαστεί. Σημαντική δουλειά κάνουν και οι κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων, νοσοκομεία, παιδουπόλεις που φιλοξενούν για κάποιο διάστημα τα παιδιά, από την εισαγγελία ανηλίκων ακόμα και από την αστυνομία. Σαφώς όλοι αυτοί οι φορείς θεωρητικά έχουν μια υπόσταση, όμως πρακτικά υπάρχουν προβλήματα και ελλείψεις σε πολλούς από αυτούς, κυρίως κρατικούς. Η έλλειψη προσωπικού και η έλλειψη εκπαίδευσης είναι τα δυο βασικά προβλήματα. Όχι από πρόθεση ,αλλά εξ αιτίας της έλλειψης επαγγελματιών, πιστεύω δεν μπορούν να τα βοηθήσουν όπως πρέπει. Από την άλλη πλευρά, δεν υπάρχουν δομές για να φιλοξενηθούν τα παιδιά, σε χώρους αξιοπρεπείς. Αρκετοί από τους φορείς δεν είναι αναγνωρίσιμοι. Ο κόσμος δεν ξέρει αυτούς τους κρατικούς φορείς και δεν μπορεί να απευθυνθεί σε αυτούς και να ζητήσει βοήθεια καθώς οι ίδιοι υπολειτουργούν και δεν εμφανίζουν δράσεις τους .Το άλφα και το ωμέγα ότι δεν υπάρχουν χώροι φιλοξενίας, σύμφωνα με την ηθική αντιμετώπιση του παιδιού, χώροι αξιοπρεπείς δηλαδή.

Σπουδάστρια: Εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης για την παιδική κακοποίηση και αν ναι πιστεύετε πως συμβάλλουν στην μείωση αυτών των φαινομένων;

Ψυχολόγος: Οι ιδιωτικές προσπάθειες είναι αρκετά σημαντικές και εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης. Στο Χαμόγελο λειτουργεί τμήμα ενημέρωσης γονέων, παιδιών και εκπαιδευτικών, σε πολλά σχολεία της Ελλάδας. Όμως χρειαζόμαστε και εμείς μια πιο οργανωμένη προσπάθεια για να μπορέσει να λειτουργήσει το πρόγραμμα σε όλη τη Χώρα. Η τηλεφωνική γραμμή του Χαμόγελου 10-56 για καταγγελίες κακοποιημένων παιδιών, η συμβουλευτική και η παροχή πληροφοριών στον οποιονδήποτε που θα πάρει τηλέφωνο και θα ζητήσει να ενημερωθεί για οτιδήποτε τον απασχολεί, όσον αφορά το παιδί και την οικογένεια .Από κρατικούς φορείς θα σου πω ότι δεν γνωρίζω αν γίνονται προγράμματα πρόληψης. Και μόνο το ότι δεν γνωρίζω και είμαι μέσα στο θέμα και εργάζομαι και ασχολούμαι με προγράμματα που αφορούν την κακοποίηση, τα λέει όλα.

Σπουδάστρια: ποια είναι τα κύρια θέματα των προγραμμάτων- δράσεων του Χαμόγελου, που στοχεύουν στην πρόληψη κακοποίησης ανηλίκων;

Ψυχολόγος: Κύρια θέματα είναι οι δράσεις του Συλλόγου ,σχολικός εκφοβισμός, η σεξουαλική βία, η ενδοοικογενειακή βία, διαδίκτυο και βία, η παιδική κακοποίηση. Συζητήσεις με τους γονείς εμπεριέχουν ενημέρωση και συμβουλευτική σε θέματα που απασχολούν νέους γονείς.

Εμπειρικά μπορώ να σου πω ότι έχουν προληφθεί περιστατικά και παιδιά που ήταν σε κίνδυνο, ήρθαν, μας μίλησαν χωρίς να ντραπούν, γιατί όπως τονίζουμε στις ενημερώσεις δεν πρέπει να ντρέπονται . Αν λοιπόν το οργανώσουμε όλο αυτό μαζικά σε συνεργασία και με άλλους φορείς, θα υπάρξουν αποτελέσματα. Μπορώ να προσθέσω και κάτι ακόμα, εάν είναι στα πλαίσια της συνέντευξης;

Σπουδάστρια: φυσικά και μπορείτε να προσθέσετε ότι θέλετε.

Ψυχολόγος: θέλω να πω ότι δεν είναι μόνο η πρόληψη και η ενημέρωση. Το θέμα είναι ότι φεύγει ένα παιδί από την οικογένεια του, αλλά πίσω του αφήνει δυο ανθρώπους, που δεν θα στηριχτούν από κάποιον ειδικό ή από κάποια υπηρεσία. Η πολιτεία δεν έχει μηχανισμούς για στήριξη οικογένειας και παιδιού σε περιόδους κρίσης. Μένουν πίσω δυο άτομα, ίσως και επικίνδυνα για το σύνολο και την κοινωνία. Θα έπρεπε να υπάρχουν δομές που θα τους στηρίζουν και θα στοχεύσουν στην θεραπεία και την αποκατάσταση της οικογένειας.

Σπουδάστρια: η αλήθεια είναι ότι δεν υπάρχουν ουσιαστικοί μηχανισμοί στήριξης για την οικογένεια από όσο γνωρίζω και εγώ.

Ψυχολόγος: Ο στόχος είναι να μην να προστατεύσουμε το παιδί αλλά και να βοηθήσουμε τους γονείς. Η αστυνομία και τα αστυνομικά μέτρα, για παράδειγμα δεν λένε κάτι, γιατί δεν θα πας φυλακή αν παραμελήσεις το παιδί σου . Αυτό είναι πρόβλημα μεγάλο και αποτελεί δυσλειτουργία του κράτους. Δύσκολα τα πράγματα στην κοινωνία μας.

Σπουδάστρια: αρκετά δύσκολα! Να σας ευχαριστήσω σε αυτό το σημείο για τις πληροφορίες που μου δώσατε και τις απόψεις που ανταλλάξαμε.

Ψυχολόγος: ελπίζω να σε κάλυψα και να μην ήμουν πολύ λακωνικός γιατί το ζήτημα της κακοποίησης είναι πολύ μεγάλο και θέλει ώρες συζήτησης.

Σπουδάστρια: εννοείται ότι είναι μεγάλο θέμα, όμως με βοηθήσατε αρκετά!

Ψυχολόγος: αν θέλεις κάτι πάλι μπορείς να πάρεις ή να περάσεις από εδώ.

Σπουδάστρια: ευχαριστώ γειά σας!

ΙΩΑΝΝΑ ΛΑΓΟΥΜΙΤΖΗ (Κοινωνική Λειτουργός στο Χαμόγελο του Παιδιού-υπέυθυνη γραμμής 10-56 για καταγγελίες κακοποίησης και της γραμμής Amber alert για εξαφανισμένα παιδιά)

Σπουδάστρια: Καλημέρα, πως είστε;

Κ.Λ: Μια χαρά, είσαι η Σοφία να υποθέσω, με ενημέρωσε ο κ. Αλεβίζος.

Σπουδάστρια: Ναι, σπουδάστρια Κοινωνικής Εργασίας και βρίσκομαι στο στάδιο της πτυχιακής μου αυτή τη στιγμή.

Κ.Λ: πολύ ωραία. Συνάδελφος δηλαδή.. Η συνέντευξη από ότι μου είπες στο τηλέφωνο είναι για την έρευνα της πτυχιακή σου. Για να ξεκινήσουμε λοιπόν.

Σπουδάστρια: Αρχικά θα ήθελα να μου πείτε ποια είναι τα καθήκοντά σας στο πλαίσιο αυτό και πόσο καιρό εργάζεστε εδώ;

Κ.Λ: Βρίσκομαι στο Χαμόγελο εδώ και 3 χρόνια.Είμαι υπεύθυνη για την γραμμή 10-56.Λειτουργεί σε εικοσιτετράωρη βάση, όλη την εβδομάδα και η κλήση είναι δωρεάν. Στελεχώνεται από κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους και όλες οι τηλεφωνικές συνομιλίες είναι απόρρητες και δεν καταγράφονται.

Σπουδάστρια: Ποια είναι τα θέματα για τα οποία μπορεί να καλέσει κάποιος;

Κ.Λ: Καταγράφουμε και ανώνυμες και επώνυμες καταγγελίες για παιδιά-θύματα κακοποίησης, παρεμβαίνουμε επιτόπια αν χρειαστεί. Δίνουμε πληροφορίες και κατευθύνσεις για τα δικαιώματα των παιδιών και την παιδική προστασία, παρέχουμε στήριξη ψυχολογική σε παιδιά και εφήβους καθώς και συμβουλευτική σε γονείς. Επικοινωνούμε με τις εισαγγελία ανηλίκων και διευθετούμε τα αιτήματα φιλοξενίας παιδιών που εγκρίθηκε ότι πρέπει να απομακρυνθούν από την οικογένειά τους. Μέσω τηλεφώνου βασικά δίνουμε κατευθύνσεις και πληροφορίες αλλά μπορούν να περάσουν και από εδώ για περαιτέρω βοήθεια. Ασχολούμαι βασικά με τις δυο γραμμές στήριξης κακοποιημένων και εξαφανισμένων παιδιών. Δεν έχω δηλαδή άμεση επαφή με τα παιδιά του Συλλόγου μας. Έχουν άλλη κοινωνική λειτουργό.

Σπουδάστρια: Είναι και αυτό μια προσπάθεια και ένα μέσο που ενθαρρύνει τους πολίτες να καλέσουν για βοήθεια και στήριξη.

Σπουδάστρια: ως επαγγελματίας κοινωνική λειτουργός, ποια από τα δυο φαινόμενα ,κακοποίηση-παραμέληση, αντιμετωπίζετε πιο συχνά;

Κ.Λ: νομίζω τα ποσοστά δείχνουν ότι περισσότερο, έχουμε να κάνουμε με παραμέληση και σωματική κακοποίηση. Συνήθως η παραμέληση είναι λίγο παραπάνω, πολλά παιδιά εμφανίζονται με σοβαρή παραμέληση και πολλές ελλείψεις φανερές, του τύπου ασιτία και εγκατάλειψη..

Σπουδάστρια: ποιοι παράγοντες πιστεύετε πως συμβάλλουν στην εκδήλωση βίαιης-επιθετικής συμπεριφοράς από την μεριά των ενηλίκων προς τα παιδιά;

Κ.Λ: Να σας μιλήσω για το συγκεκριμένο πλαίσιο και το τι έχω διαπιστώσει εγώ μέσα από την εμπειρία μου στις τηλεφωνικές γραμμές;

Σπουδάστρια: ναι , πείτε τι έχετε δει μέσα από την εμπειρία σας.

Κ.Λ: Επειδή εμείς δεν έχουμε το back round, το τι συμβαίνει ακριβώς δεν μπορούμε να το γνωρίζουμε μέσα από την τηλεφωνική επικοινωνία. Οι πιο γνωστοί λόγοι που συμβάλλουν στην κακοποίηση οποιασδήποτε μορφής είναι γονείς αλκοολικοί, χρήστες ουσιών, χαμηλό νοητικό επίπεδο. Αυτό δείχνουν και οι κλήσεις που δεχόμαστε. Όμως επί της ουσίας, δεν μπορώ να γνωρίζω πάντα γιατί έχουμε να κάνουμε με μια τηλεφωνική καταγγελία, που συμβαίνει αρκετές φορές να μην γνωρίζουμε την εξέλιξη του περιστατικού. Σε γενικές γραμμές και πέρα από την εμπειρία μου στις γραμμές βοήθειας μπορώ να πω ότι σίγουρα αυτοί οι λόγοι συμβάλλουν σε τέτοια περιστατικά.

Τα δύσκολα παιδικά βιώματα και τα δύσκολα χρόνια των γονέων πολλές φορές τους εμποδίζουν να ασκήσουν με το σωστό τα γονεϊκά τους καθήκοντα. Αν έχουν ζήσει το ίδιο θα συνεχίσουν τον ίδιο κύκλο βίαιης συμπεριφορά και η ιστορία θα συνεχίζεται. Υπάρχουν και πολύ πιο δύσκολες περιπτώσεις και ένας από τους δυο γονείς να έχει προβλήματα ψυχικής υγείας και σε συνδυασμό με χρήση αλκοόλ να δυσκολεύει το πρόβλημα και να γίνεται πιο επιθετικός απέναντι στο παιδί. Ακόμα οι δύσκολες οικονομικές συνθήκες μπορούν να επηρεάσουν την οικογένεια και να αμελήσει συναισθηματικά το παιδί του ή να αδιαφορεί ή να μην φροντίζει ούτε καν για τα βασικά.

Σπουδάστρια: Ποια κατά την άποψή σας, είναι τα αίτια τα οποία οδηγούν έναν γονέα στην παραμέληση;

Κ.Λ: Όπως προείπα οι δύσκολες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, όταν δεν υπάρχουν συγγενείς να βοηθήσουν το πρόβλημα μεγαλώνει κιόλας. Μια ασθένεια, ένα διαζύγιο μπορεί να επηρεάσει αρνητικά και να αδιαφορήσει ο γονέας παντελώς για το παιδί, η ψυχική υγεία του γονέα είναι βασικό, επίσης. Η τεράστια έλλειψη επικοινωνίας είναι ένας ακόμα λόγος. Γονείς που αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους προβλήματα, πρέπει να ζητήσουν βοήθεια και ακολουθήσουν την κατάλληλη θεραπεία.

Σπουδάστρια: ποια στάση πιστεύετε πως πρέπει να τηρείται από το εξωοικογενειακό περιβάλλον, σε περιπτώσεις κακοποίησης και παραμέλησης ανηλίκων;

Κ.Λ: να πω, ότι αυτό που έχουμε να κάνουμε αρχικά εμείς από το τηλέφωνο είναι να μας καταγγείλουν το περιστατικό κακοποίησης. Εμείς μετά οφείλουμε να ειδοποιήσουμε τις αρμόδιες υπηρεσίες, όποιες και αν είναι αυτές και να επέμβουν. Δεν μπορούμε εμείς από μόνοι μας να κρίνουμε και να αποφασίσουμε αν το παιδί θα παραμείνει με την οικογένεια ή αν δεν θα παραμείνει. Αυτό είναι κάτι που μετά από έρευνα, θα κριθεί από εισαγγελέα.

Σπουδάστρια: από το εξωοικογενειακό περιβάλλον του παιδιού, τι θα πρέπει να κάνει ένας συγγενής ή ένας γείτονας που ανακάλυψε την κακοποίηση ή την παραμέληση ενός ανήλικου;

Κ.Λ: Η ανοχή που δείχνουν πολλές φορές είναι απαράδεκτη και αδιανόητη. Το περιστατικό πρέπει να γνωστοποιείται. Να το γνωρίζουμε και να μην κάνουμε κάτι είναι απαράδεκτο. Και στην τελική αν δεν θέλει να εμπλακεί το άτομο και δεν θέλει να πάει στον εισαγγελέα ας μην το κάνει. Ας καλέσει για βοήθεια, ας ενημερώσει το Χαμόγελο ή άλλο οργανισμό που να σχετίζεται με παιδική προστασία και ανάλογα με την κάθε περίπτωση, θα υπάρξει και η ανάλογη παρέμβαση. Σαφώς έχουν υποχρέωση να καταγγείλουν το γεγονός. Πιο συχνά συναντάμε τον περίγυρο ή αγνώστους να καταγγέλλουν γεγονότα κακοποίησης παρά συγγενικά άτομα. Το καλύπτουν ,τι να πω.. δεν μπορούν να προστατεύσουν ένα παιδί που είναι και αίμα τους, οικογένεια δηλαδή.

Σπουδάστρια: Στάσεις και αντιλήψεις της ευρύτερης κοινωνίας, όπως το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο, πιστεύετε πως λειτουργούν διευκολυντικά στην εκδήλωση μιας μορφής κακοποίησης;

Κ.Λ: δεν νομίζω πως ισχύουν. Έχουν ξεπεραστεί αυτά που έλεγαν παλιά, πρέπει να ρίξεις και ένα χέρι ξύλο για να στρώσει το παιδί. Αυτό που πρέπει να καταλάβουν οι γονείς, είναι ότι τα παιδιά χρειάζονται όρια στην συμπεριφορά τους αλλά με σωστή επικοινωνία, με σεβασμό, να μην ντρέπονται οι γονείς να ζητήσουν τη βοήθεια και συμβουλή ενός ειδικού σε ότι αφορά την παιδική ηλικία και συμπεριφορά.

Κανένας δεν γεννιέται γονιός και δεν είναι ντροπή να μην γνωρίζουν, κανείς δεν είναι τέλειος .Η κακή μεταχείριση δεν οδηγεί πουθενά ούτε τα παιδιά, ούτε τους γονείς.

Σπουδάστρια: πως επηρεάζει το φαινόμενο της κακοποίησης την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού

Κ.Λ: επηρεάζει σε όλους τους τομείς , είναι αυτονόητο. Πολλές είναι οι επιπτώσεις ,είτε στην παραμέληση, είτε στην σωματική ,είτε στην ψυχολογική κακοποίηση. Κάθε μορφή βίας έχει σημαντικές και σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχοσυναισθηματική του ανάπτυξη. Τα ψυχικά τραύματα μπορούν να προκαλέσουν διαταραχές στην συμπεριφορά των παιδιών, στις σεξουαλικές τους σχέσεις, στις φιλικές σχέσεις τους και επαφές ,στην προσωπικότητα, στην ψυχική του υγεία, μπορεί και να κακοποιεί αργότερα την δική του οικογένεια. Οι συνέπειες για το παιδί είναι τραγικές, μπορεί να συμβούν πολλά ανάλογα πάντα με το κάθε παιδί και πως θα εξελιχθεί το ίδιο, τι παιδεία θα πάρει, τι προσωπικότητα θα σχηματίσει και αν θα ακολουθήσει θεραπεία , έπειτα από το εκάστοτε είδος κακοποίησης.

Σπουδάστρια: πως πιστεύετε ότι επηρεάζει το φαινόμενο της παραμέλησης στην κοινωνικοποίηση ενός ανηλίκου;

Κ.Λ: Ένα άτομο μικρής ηλικίας που είτε κακοποιείται σωματικά, σεξουαλικά, ψυχικά, συναισθηματικά ,είτε παραμελείται ,οι γονείς το βρίζουν ,το υποβιβάζουν θα έχει επιπτώσεις και στην κοινωνικοποίηση αλλά και παντού. Η παραμέληση είναι σοβαρό ζήτημα, έχουν πεθάνει παιδιά . παιδιά μικρής ηλικίας που είναι δίχως ιατρική περίθαλψη ,δίχως τροφή-ένδυση είναι πιθανόν να κινδυνεύσουν αρχικά στην υγεία τους και έπειτα να αναπτύξουν αντικοινωνικές συμπεριφορές ή μη αποδεκτές για το σύνολο. Κακές επιδόσεις στο σχολείο, και γενικά στην εκπαίδευση είναι συνηθισμένο. Η αδιαφορία, η απάθεια, σχέσεις απόμακρες και επιθετικές με άλλους συνομηλίκους είναι χαρακτηριστικό. Επιπτώσεις υπάρχουν και στον χαρακτήρα που καλείται να αποκτήσει στην ενήλικη ζωή του και στην οικογένεια που θα δημιουργήσει και έχει ευθύνη απέναντι στον εαυτό του και στα άλλα μέλη της. Επομένως σε όλους τους τομείς τα αποτελέσματα της κακοποίησης-παραμέλησης είναι τρομερά αρνητικά.

Σπουδάστρια: πως αξιολογείται τους ήδη υπάρχοντες κοινωνικούς φορείς για την αντιμετώπιση των αναγκών των κακοποιημένων-παραμελημένων παιδιών;

Κ.Λ: Γενικά στον τομέα της παιδικής προστασίας έχουμε ελλείψεις ως χώρα. Και δεν υπάρχουν δομές και αυτές που υπάρχουν, οι περισσότερες υπολειτουργούν σε σημαντικό βαθμό. Δεν υπάρχουν πολλοί φορείς. Λίγοι ιδιωτικοί φιλοξενούν και αντιμετωπίζουν τις ψυχοκοινωνικές τους ανάγκες, τα πιο γνωστά είμαστε εμείς και το παιδικό χωριό. Όσο για κρατικούς ίσως να υπάρχουν κάποιοι αλλά δεν γνωρίζω το πόσο βοηθούν και δεν φιλοξενούν από όσο ξέρω. Ναι μεν παρέχουν συμβουλευτική ή μπορούν να παρέμβουν σε περιστατικά αλλά δεν τα στηρίζουν μετέπειτα. Ούτε τα ίδια αλλά ούτε και την οικογένεια τους. Να αξιολογήσω το Χαμόγελο είναι εύκολο, να αξιολογήσω τους υπόλοιπους είναι κάπως δύσκολο. Το κακό με πολλούς δημόσιους φορείς είναι ότι αργούν να διερευνηθούν τα περιστατικά γιατί υπάρχει πληθώρα περιστατικών. Δεν λέω πως στο δημόσιο κάθονται και δεν κάνουν καλά την δουλειά τους. Υπάρχουν αξιόλογοι επαγγελματίες ,που είναι όμως λίγοι μπροστά στις τόσες περιπτώσεις.

Σπουδάστρια: εφαρμόζονται προγράμματα-δράσεις για την πρόληψη αυτών των φαινομένων; και αν ναι γνωρίζετε αν συμβάλλουν στην μείωση τους;

Κ.Λ: Δεν γνωρίζω συγκεκριμένα να πω για άλλους φορείς, όμως ξέρω ότι οι ιδιωτικοί οργανισμοί παλεύουν, κινητοποιούν κόσμο, ενημερώνουν σχολεία, βγάζουν σποτάκια στην τηλεόραση, γίνονται και διάφορα συνέδρια περί της βίας και της κακοποίησης για επαγγελματίες και μη, δηλαδή αν θέλει κάποιος είναι εύκολο να μάθει για δράσεις και προγράμματα. Στο χαμόγελο εφαρμόζονται προγράμματα για παράδειγμα το τμήμα ενημερώσεων σε σχολεία, παιδιά, γονείς και εκπαιδευτικούς όλης της Ελλάδας για θέματα της παιδικής ηλικίας, προστασίας και των δικαιωμάτων τους. Η παροχή συμβουλευτικής-κατευθύνσεων ,ενημέρωσης, σε οποιονδήποτε μας καλέσει τηλεφωνικά και ζητήσει βοήθεια είναι και αυτό μια δράση που αποτελεί ένα λιθαράκι στο να ενημερωθεί ο κόσμος, να ευαισθητοποιηθεί και να κινητοποιηθεί πάνω στον τομέα της κακοποίησης.

Σπουδάστρια: η ενημέρωση είναι βασικό κομμάτι και η εκπαίδευση των νέων γονέων όμως για την αποφυγή τέτοιων φαινομένων.

Κ.Λ: Φυσικά και είναι σημαντικό. Το να γνωρίζει ο κόσμος, οι γονείς ,οι δάσκαλοι και τα παιδιά το πώς ανιχνεύουμε, το πώς αντιμετωπίζουμε, το πώς παρεμβαίνουμε είναι σημαντικό ,το πιο βασικό όμως είναι το τι κάνουμε για να το αποφύγουμε . Το να ενημερωθούν οι γονείς και οι νέοι γονείς για το πώς πρέπει να συμπεριφέρονται στα παιδιά και ποιες θα είναι οι συνέπειες μιας ενδεχόμενης κακοποίησης είναι βασικό ,καθώς και αν ένας γονέας πάσχει από κάποιο πρόβλημα που τον οδηγεί σε βίαιες συμπεριφορές να αναζητήσει βοήθεια. Όσο για τα κρατικά προγράμματα μη περιμένεις να σου πω κάτι συγκεκριμένο πάνω σε αυτό γιατί δεν γνωρίζω. Μπορεί και να γίνονται αλλά δεν το γνωρίζω εγώ.

Σπουδάστρια: θα μπορούσατε να μου πείτε ,ποια είναι τα κύρια θέματα των προγραμμάτων – δράσεων που γίνονται ως προς την πρόληψη;

Κ.Λ: Η βία, η ενδοοικογενειακή βία, κακοποίηση και συνέπειες, βία στα σχολεία, κακοποίηση και διαδίκτυο ,σεξουαλική βία είναι τα κυριότερα θέματα που αναπτύσσει ο Σύλλογος στις ομιλίες και τις ενημερώσεις του. Όλα είναι θέμα εκπαίδευσης, ενημέρωσης και συντονισμένης προσπάθειας από φορείς για να φτάσουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα .Αν υπήρχαν και υπηρεσίες να στηρίζουν την οικογένεια με οικονομικά-κοινωνικά-ψυχικά προβλήματα, δεν θα φτάναμε σε σοβαρά περιστατικά κακοποίησης. Αν υπήρχαν προγράμματα για άνεργους, για οικογένειες με χαμηλό εισόδημα θα είχαν μειωθεί τα περιστατικά .

Σπουδάστρια: συμφωνώ μαζί σας ,ίσως κάποτε να γίνει και αυτό. Προς το παρόν θα συνεισφέρουμε όπως μπορούμε με τα σημερινά δεδομένα, δυστυχώς.

Κ.Λ: Και αυτό κάνουμε, όσο μπορούμε και με τα μέσα που διαθέτουμε.

Σπουδάστρια: Να σας ευχαριστήσω για τον χρόνο σας και τις πληροφορίες που μου δώσατε.

Κ.Λ: Μην ευχαριστείς, καλή σταδιοδρομία σου εύχομαι!

Σπουδάστρια: ευχαριστώ καλό μεσημέρι και καλή συνέχεια!

ΜΑΡΚΟΓΛΟΥ ANNA (παιδαγωγός στο Χαμόγελο του Παιδιού)

Σπουδάστρια: Γεια σας, τι κάνετε; Είμαι η σπουδάστρια Κοινωνικής Εργασίας όπως σας ενημέρωσε ο κ.Αλεβίζος.

Παιδαγ: Ναι με ενημέρωσε . Σε τι μπορώ να βοηθήσω;

Σπουδάστρια: Ποιος ο σκοπός της εργασίας σας στο Χαμόγελο του Παιδιού; τι ακριβώς κάνετε και πόσο εργάζεστε εδώ ως παιδαγωγός;

Παιδαγ: Είμαι παιδαγωγός στο Χαμόγελο εδώ και 6 χρόνια.. Φροντίζω τα παιδιά και το σπίτι όπου διαμένουν για 8 ώρες και κάνω ότι ακριβώς κάνει μια φυσική μητέρα . Φροντίζω για την υγιεινή του σπιτιού και την σωματική υγιεινή των παιδιών, συζητάμε και δίνω τις συμβουλές μου στα θέματα που καθημερινά απασχολούν τα παιδιά, ερχόμενη σε επαφή πάντα με την κοινωνική λειτουργό για τα σοβαρά θέματα.

Σπουδάστρια: Σε αυτό το πλαίσιο, ποιο από τα δυο φαινόμενα αντιμετωπίζετε ποιο συχνά το φαινόμενο της κακοποίησης ή της παραμέλησης;

Παιδαγ: Και τα δύο φαινόμενα τα συναντάμε εδώ στο Χαμόγελο. Και τα δυο φαινόμενα συνυπάρχουν. Υπάρχουν πολλές καταγγελίες για παιδιά -θύματα κακοποίησης και για παιδιά ξεχασμένα, υποσιτισμένα, άρρωστα, παραμελημένα σοβαρά από την οικογένειά τους, όπου το χαμόγελο παρεμβαίνει σε αυτές τις περιπτώσεις και φροντίζει για τις βιολογικές και ψυχοκοινωνικές ανάγκες τους.

Σπουδάστρια: Ποιοι παράγοντες πιστεύετε πως συμβάλλουν στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς των ενηλίκων προς τα παιδιά μικρών ηλικιών;

Παιδαγ: Πιστεύω πως είναι πολύ πιθανό να έχουν υποστεί και οι ίδιοι κακοποίηση στην παιδική τους ηλικία και να το βγάζουν και στα δικά τους παιδιά. Ακόμα μπορεί το νοητικό επίπεδο και η οικονομική τους κατάσταση να είναι σε χαμηλό επίπεδο και αυτό να τους κάνει πιο ευάλωτους να κακοποιήσουν ή να φερθούν με βιαιότητα σε αυτό. Δηλαδή το επίπεδο και το περιβάλλον όπου ζουν σίγουρα επηρεάζει τους γονείς αλλά και την συμπεριφορά τους. Ακόμα η χρήση αλκοόλ ή ναρκωτικών ουσιών μπορούν να επηρεάσουν την ψυχολογική κατάσταση των γονιών και να τους κάνουν βίαιους και επιθετικούς και αδιάφορους προς το παιδί.

Σπουδάστρια: θα συμφωνήσω μαζί σας. Υπάρχει κάποια άλλη αιτία κατά την γνώμη σας που οδηγεί στην παραμέληση ενός ανηλίκου;

Παιδαγ: Τα παραπάνω νομίζω πως είναι αρκετά σημαντικοί παράγοντες που μπορεί να προκαλέσουν περιστατικά βίας και παραμέλησης σε ένα παιδί.

Σπουδάστρια: Ποια στάση πιστεύετε πρέπει να τηρείται από το εξωοικογενειακό περιβάλλον, σε περίπτωση γνωστοποίησης περιστατικού κακοποίησης

Παιδαγ: Καλό θα είναι αρχικά να προσπαθήσουμε να νουθετήσουμε- συμβουλευίσουμε τους γονείς ,εφόσον γνωρίζουμε ότι κακοποιήθηκε ή παραμελείτε σοβαρά και κατ' εξακολούθησιν.

Έπειτα πρέπει να απευθυνθούμε σε αρμόδιες υπηρεσίες ,πλαίσια ακόμα και στην αστυνομία για ακραία γεγονότα που χρειάζονται άμεση παρέμβαση, εφόσον κινδυνεύει η σωματική και ψυχική ακεραιότητα ενός ανήλικου.

Σπουδάστρια: Κατά την άποψή σας, αντιλήψεις και στάσεις της κοινωνίας, όπως η έκφραση το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο λειτουργούν διευκολυντικά στην εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς;

Παιδαγ: Δεν ξέρα αν λειτουργεί διευκολυντικά ,αυτό εξαρτάται από το μυαλό του καθενός ,το μορφωτικό του επίπεδό του, το πόσο συνειδητοποιημένος γονιός είναι, τις αντιλήψεις του κτλ.

Δε νομίζω πως το ξύλο βγαίνει από τον παράδεισο αλλά τι να πω, ο καθένας βιώνει διαφορετικά γεγονότα και από μικρός φορτώνεται με στάσεις, αξίες και αντιλήψεις που του έμαθαν και που βίωσε. Ίσως για κάποιους να λειτουργεί σαν δικαιολογία του εαυτού τους, αυτή η έκφραση.

Σπουδάστρια: επομένως κατά την γνώμη σας δεν ισχύει κάτι τέτοιο.

Παιδαγ: Φυσικά και όχι γιατί ένας φυσιολογικός γονέας δεν εννοεί ότι η κακοποίηση και η βία βγήκε από τον παράδεισο αλλά ένα απλό μάλωμα, στην κοινωνία των ανθρώπων φροντίζουμε και στηρίζουμε την παιδική ηλικία και δεν ασπαζόμαστε τέτοιου είδους αποφθέγματα, που ουσιαστικά δεν έχουν βάση.

Σπουδάστρια: Πως και κατά πόσο επηρεάζει το φαινόμενο της κακοποίησης την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού ;

Παιδαγ: Επηρεάζεται όλη του η ζωή. Το είναι του θα κινείται και θα διαμορφώνεται σύμφωνα με το τι έχει περάσει και τι έχει βιώσει μέσα στην ίδια του την οικογένεια. Αν έχει βιώσει απόρριψη και αδιαφορία και παραμέληση, θα αισθάνεται μειονεκτικά, δεν θα έχει αυτοπεποίθηση, θα είναι απομονωμένο από άλλα παιδιά στο σχολείο και στην πορεία ίσως δώσει και αυτό απόρριψη και αδιαφορία στην δική του οικογένεια. Ίσως θα αισθάνεται ένα αίσθημα μη κάλυψης. Από την άλλη πλευρά αν έχει κακοποιηθεί σωματικά ,θα φοβάται, δεν θα θέλει να δημιουργεί στενές επαφές, πιθανό να μην μπορεί να εμπιστευτεί τα άτομα με τα οποία συναναστρέφεται.

Σπουδάστρια: Οι συνέπειες όπως και να έχει είναι δυσάρεστες για το παιδί.

Παιδαγ: Τέτοιες αναμνήσεις βίας και ξύλου που βιώνουν παιδιά μικρής ηλικίας, είναι δύσκολο να ξεχαστούν, πάντα θα υπάρχουν στην μνήμη τους και θα τα επηρεάζουν αρνητικά .Το παιδί που έχει πάρει βία, θα βγάλει βία. Θα προσπαθεί να επιβληθεί με λάθος τρόπο και αφού θα κουβαλάει επάνω του την βία, είναι πιθανόν να το εξελίξει δυστυχώς. Πολλά από αυτά τα παιδιά είναι πιο επιρρεπή και ευάλωτα συναισθηματικά και ψυχικά και μπορούν να οδηγηθούν σε ανάρμοστες συμπεριφορές ή και σε καταχρήσεις. Σε περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης είναι δυνατό να εμφανίσει σεξουαλικές διαταραχές και σεξουαλικά προβλήματα στις μετέπειτα προσωπικές του σχέσεις . Καταλαβαίνουμε για το πόσο σοβαρά προβλήματα προκαλεί οποιοδήποτε είδος κακοποίησης.

Σπουδάστρια: Ποιες κατά την γνώμη σας και την εμπειρία σας, είναι οι επιπτώσεις της παραμέλησης ενός ανηλίκου στην κοινωνικοποίηση του ;

Παιδαγ: Ίσως αποκτήσει φτωχά συναισθήματα άθελά του, συνεχώς θα θέλει να αποδεικνύει πράγματα στους γύρω του, ίσως να βγάλει μια επιθετικότητα, μια ανησυχία, μια υπερκινητικότητα. Μπορεί να γίνει απόμακρο και μοναχικό, να δείχνει αδιαφορία και το ίδιο στου άλλους, να αποκτήσει λανθασμένα οικογενειακά πρότυπα. Όλα αυτά ..

Σπουδάστρια: Υπάρχουν φορείς παιδικής προστασίας που να καλύπτουν επαρκώς τις ανάγκες των ανήλικων που έχουν υποστεί κακοποίηση και σοβαρή παραμέληση;

Παιδαγ: Δεν γνωρίζω πολλούς φορείς που να στηρίζουν την παιδική προστασία πέρα από το χαμόγελο, το παιδικό χωριό που είναι δυο γνωστά πλαίσια όπου φιλοξενούν κακοποιημένα και παραμελημένα παιδιά, το κέντρο βρεφών Μητέρα και κάποια άλλα ιδιωτικά, που δεν είμαι σίγουρη για το χρονικό διάστημα που μπορούν να φιλοξενήσουν το παιδί και κατά πόσο στηρίζουν το οικογενειακό πλαίσιο ώστε να επιστρέψει το παιδί σε υγιές περιβάλλον .Εδώ στη Ελλάδα φαντάζει δύσκολο κάτι τέτοιο.

Σπουδάστρια: Πως θα αξιολογούσατε τους ήδη υπάρχοντες κοινωνικούς φορείς για την προστασία κακοποιημένου- παραμελημένου παιδιού;

Παιδαγ: Πως τους αξιολογώ; Οι φορείς είναι λίγοι και τα παιδιά που χρειάζονται βοήθεια είναι πάρα πολλά. Μπορώ να μιλήσω για το Χαμόγελο που εργάζομαι και βλέπω καθημερινά το πόσο προσπαθούμε και το πόσο στηρίζουμε τα παιδιά που φιλοξενούμε και φροντίζουμε. Προσφέρουμε ένα υγιές περιβάλλον, καλύπτουμε τις βασικές τους ανάγκες γενικότερα κάνουμε μια καλή προσπάθεια στο να προασπίσουμε τα δικαιώματά τους στην υγεία , την εκπαίδευση και του ασφαλούς περιβάλλοντος διαμονής. Απλά τα παιδιά είναι πολλά και κάθε φορέας δεν μπορεί να αναλάβει πάνω από 50-60 .. Δεν υπάρχουν χώροι, δεν υπάρχουν τόσα χρήματα και η πολιτεία είναι μακριά από όλο αυτό, δεν υπάρχει η απαιτούμενη στήριξη. Είναι λυπηρό αλλά είναι η πραγματικότητα.

Σπουδάστρια: Γνωρίζετε αν εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης που να αφορούν την βία και την κακοποίηση;

Παιδαγ: Προγράμματα πρόληψης εφαρμόζονται στο χαμόγελο . Ένα από αυτά είναι η εθνική τηλεφωνική γραμμή 10-56 για καταγγελίες κακοποιημένων παιδιών . Μπορεί να πάρει οποιοσδήποτε καθημερινά ,όταν το αντιληφθεί . Θα παρέμβουν κατευθείαν ειδικοί, θα δώσουν πληροφορίες για τις διαδικασίες που θα ακολουθηθούν, κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι θα παρέμβουν άμεσα για την επίλυση του περιστατικού. Επαγγελματίες που εργάζονται μαζί μας ,προσφέρουν παροχή πληροφοριών για την παιδική προστασία και τα δικαιώματα των παιδιών καθώς και συμβουλευτική σε γονείς και εκπαιδευτικούς. Ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί αλλά και εκπαιδευτικοί, πραγματοποιούν επισκέψεις σε σχολεία όλης της Ελλάδας και πραγματοποιούν ομιλίες που απευθύνονται σε γονείς, δασκάλους, κηδεμόνες και όσοι ενδιαφέρονται μπορούν να τα παρακολουθούν.

Σπουδάστρια: Ποια είναι τα κύρια θέματα των ομιλιών;

Παιδαγ: Μερικά από τα βασικά είναι η ενδοοικογενειακή βία, κακοποίηση και σχολική βία , σχολικός εκφοβισμός και κακοποίηση μέσω διαδικτύου.

Σπουδάστρια: Είναι σημαντικό να γνωρίζουν και να πληροφορούνται οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί για αυτά και τους κινδύνους που κρύβουν.

Παιδαγ: Αναμφισβήτητα ναι, αυτές είναι οι δράσεις του συλλόγου μας ,σε γενικές γραμμές και τα τελευταία χρόνια ο κόσμος δείχνει να ευαισθητοποιείται και να είναι δίπλα μας .

Σπουδάστρια: Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας και την συζήτηση που είχαμε. Αν σας ξαναχρειαστώ θα επικοινωνήσουμε

Παιδαγωγός: Ναι αν χρειαστείς κάτι περαιτέρω πάρε με ένα τηλέφωνο.

Σπουδάστρια: εντάξει, καλό μεσημέρι.

Κοντουβάλη Μαριάννα (παιδαγωγός στο Χαμόγελο του Παιδιού)

Σπουδάστρια: Γεια σας είμαι η σπουδάστρια που είχαμε ραντεβού για την συνέντευξη.

Παιδαγ: Καλήμερα πέρασε! Κοντουβάλη Μαριάννα το όνομά μου ,είμαι κοινωνιολόγος και εργάζομαι εδώ ως παιδαγωγός.

Σπουδάστρια: Το όνομά μου είναι Τριανταφύλλη Σοφία και είμαι τελειόφοιτη κοινωνική λειτουργός και θα ήθελα κάποιες πληροφορίες μέσα από την εμπειρίας σας , ως εργαζόμενη στο Χαμόγελο του Παιδιού που φιλοξενεί και φροντίζει κακοποιημένα και παραμελημένα παιδιά.

Παιδαγ: Πολύ ωραία, πείτε μου !

Σπουδάστρια: Μπορούμε να ξεκινήσουμε με τις αρμοδιότητες σας εδώ, δηλαδή τον σκοπό της εργασίας σας και πόσο καιρό εργάζεστε εδώ;

Παιδαγ: Δουλεύω ως παιδαγωγός δυο χρόνια. Λοιπόν εδώ όλοι οι παιδαγωγοί , φροντίζουμε την καθημερινότητα των παιδιών, την καθαριότητα τους, το φαγητό τους, κάνουμε τα μαθήματά τους, συζητάμε ότι τα απασχολεί και κάνουμε ότι κάνει μια μητέρα στο σπίτι μαζί με τα παιδιά της, σε συνδυασμό και με καθοδήγηση από τους ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς του χαμόγελου.

Σπουδάστρια: Σας καθοδηγούν δηλαδή στο πώς να συμπεριφέρεστε και στο πώς να διαχειρίζεστε τις αντιδράσεις και συμπεριφορές των παιδιών;

Παιδαγ: Φυσικά ναι, διότι τα παιδιά είναι μικρά, τα διακρίνει μια ευαισθησία και όπως είναι φυσικό, παιδαγωγοί και επαγγελματίες πρέπει να βρίσκονται σε συχνή επαφή και να επιδιώκουν την ομαλή και αρμονική ζωή τους μέσα στο πλαίσιο, καθώς έχουν βιώσει άσχημες και δύσκολες στιγμές στο περιβάλλον τους.

Αυτό που έχουμε να κάνουμε εμείς είναι να αντιμετωπίσουμε τα παιδιά με στοργικότητα, τρυφερότητα, να ανταποκριθούμε στις ανάγκες τους, να τους φερθούμε με σεβασμό και να κάνουμε ότι είναι δυνατόν για να επανενταχθούν ομαλά στο κοινωνικό σύνολο είτε του σχολείου, είτε των φροντιστηρίων και με όσους συναναστρέφονται.

Σπουδάστρια: Ποιοι παράγοντες πιστεύετε πως συμβάλλουν στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς από την μεριά των ενηλίκων προς τα παιδιά;

Παιδαγ: Ο αλκοολισμός, η χρήση ναρκωτικών είναι δυο βασικοί παράγοντες. Α να προσθέσω ότι τα παρόμοια βιώματα στην παιδική ηλικία των γονέων μπορούν να επιφέρουν κακοποίηση μέσα στην δική τους οικογένεια. Το κοινωνικό και ψυχικό ιστορικό των γονέων αντικατοπτρίζει την προσωπικότητά τους, τις πράξεις και τις συμπεριφορές τους. Η χαμηλή κοινωνική και οικονομική θέση μιας οικογένειας πάλι μπορεί να επιφέρει κακοποίηση στα μέλη της, γιατί η φτώχεια, οι κακές συνθήκες ζωής, η ανεργία προκαλούν άσχημα συναισθήματα και τα άσχημα συναισθήματα με την σειρά τους προκαλούν άσχημες συμπεριφορές.

Σπουδάστρια: Ποια νομίζετε ότι είναι τα αίτια που οδηγούν έναν γονέα στο να παραμελήσει το παιδί τους;

Παιδαγ: Οι παραπάνω λόγοι ισχύουν και για την παραμέληση γιατί και η παραμέληση είναι μια μορφή βίας. Μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ζωή και την υγεία ενός ανήλικου. Ο γονέας που ήταν παραμελημένος και δεν έλαβε ζεστασιά και τρυφερότητα ,κατά βάση θα ανταποδώσει τα ίδια συναισθήματα, χωρίς όμως αυτό να είναι απόλυτο.

Σπουδάστρια: Ποια στάση πιστεύετε πως πρέπει να τηρείται από το εξωοικογενειακό περιβάλλον , σε περιπτώσεις που γνωστοποιείται κακοποίηση και βαριά μορφή παραμέλησης;

Παιδαγ: Για μένα κατευθείαν πρέπει να καταγγεληθεί το γεγονός γιατί σε περίπτωση που προτιμήσουμε την απόκρυψη του, είναι βέβαιο ότι θα ξανασυμβεί, και όχι μόνο δεν θα έχουμε βοηθήσει να σωθεί μια ζωή αλλά θα έχουμε γίνει και συνένοχοι στην απόκρυψη του γεγονότος. Όπως πολλές φορές, συμβαίνει να κακοποιείται ένα παιδί, το γνωρίζουν οι συγγενείς και σιωπούν πιστεύοντας πως είναι για το καλό της οικογένειας, σε καμία περίπτωση δεν ισχύει κάτι τέτοιο. Όχι μόνο δεν είναι για το καλό της οικογένειας αλλά είναι και καταστροφικό για το παιδί και την πορεία του.

Σπουδάστρια: στάσεις και αντιλήψεις της ευρύτερης κοινωνίας όπως το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο λειτουργούν διευκολυντικά στην εκδήλωση βίας και κακοποίησης;

Παιδαγ: Αυτά είναι χαζομάρες.. Το πως θα επιλέξεις να μεγαλώσεις τα παιδιά σου και με ποια πρότυπα εξαρτάται από την παιδεία, το πώς έχει μεγαλώσει ο καθένας, και το μορφωτικό επίπεδο του καθενός. Δεν λειτουργούν διευκολυντικά τέτοιες φράσεις ,μπορεί να βολεύει να το πιστεύουν μερικοί.

Σπουδάστρια: Πως και κατά πόσο επηρεάζει το φαινόμενο της σωματικής κακοποίησης την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού κατά την γνώμη σας;

Παιδαγ: Επηρεάζει σε δραματικό επίπεδο και ψυχικά και κοινωνικά και σωματικά. Σε περιπτώσεις ξυλοδαρμών και έντονης σωματικής βίας τα κατάλοιπα που μένουν είναι τρομερά. Τα σωματικά σημάδια φεύγουν, το ζήτημα είναι τα ψυχικά σημάδια. Είναι δυνατόν να επέλθει και μια αναπηρία από το ξύλο, μια μορφή νοητικής υστέρησης και πολλά άλλα. Το παιδί για πολλά χρόνια θα φοβάται και θα αισθάνεται άσχημα για ότι του συνέβη. Βέβαια οι συνέπειες μπορεί να είναι δραματικές αλλά το κάθε παιδί αναπτύσσοντας την προσωπικότητα του και με την επαγγελματική βοήθεια ενός ειδικού μπορεί να μειώσει τις πιθανότητες να γίνει και το ίδιο βίαιο.

Σπουδάστρια: Η βοήθεια ενός εξειδικευμένου επαγγελματία είναι σίγουρα απαραίτητη, τουλάχιστον για να κατανοήσει τι συνέβη και με την πάροδο του χρόνου να το αποδεχτεί και να συνεχίσει όσο πιο ομαλά γίνεται.

Σπουδάστρια: Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι επιπτώσεις της παραμέλησης ενός ανηλίκου στην κοινωνικοποίηση του;

Παιδαγ: Εάν ένα άτομο από μικρή ηλικία παραμελείτε συστηματικά από τους γονείς, από συγγενείς και ζει σε ένα μη ασφαλές περιβάλλον όπου οι δικοί του αδιαφορούν για αυτό, δεν το ταΐζουν, δεν το ντύνουν, δεν το εμβολιάζουν, το στέλνουν βρώμικο και αδιάβαστο στο σχολείο ή το νηπιαγωγείο, θα έχει επιπτώσεις στην κοινωνικοποίησή του, στις κοινωνικές του επαφές, στην προσαρμοστικότητα του. Θα υιοθετεί λανθασμένες συμπεριφορές, εφόσον κανείς δεν ενδιαφέρεται και το έχουν αφήσει στο έλεος του θεού. Στο σχολείο θα είναι μονίμως αδιάβαστο, επομένως θα υπάρχουν επιπτώσεις στην εκπαίδευσή του, με χαμηλές σχολικές επιδόσεις, που αυτό μπορεί να συνοδεύεται από φασαρίες και εντάσεις που θα προκαλεί, εφόσον δεν θα το συμβουλεύει κανείς. Αργότερα μπορεί να εμφανίσει παραπρωματική συμπεριφορά, επιθετικότητα, πλήρη αδιαφορία για σοβαρά ζητήματα, ασταθείς σχέσεις. Πληθώρα επιπτώσεων λοιπόν για την κοινωνική του ζωή.

Σπουδάστρια: Πως θα αξιολογούσατε τους ήδη υπάρχοντες κοινωνικούς φορείς για την αντιμετώπιση των αναγκών των κακοποιημένων-παραμελημένων ανηλίκων;

Παιδαγ: Οι φορείς που λειτουργούν είναι ελάχιστοι. Δεν μπορεί να υπάρξει το επιθυμητό αποτέλεσμα όταν τίποτα δεν λειτουργεί σωστά και όταν οι ελλείψεις είναι τεράστιες. Υπάρχουν φορείς που κάνουν ότι μπορούν, όμως δεν φτάνει αυτό. Οι ανάγκες τεράστιες. Πώς να καλυφθούν οι ανάγκες χιλιάδων περιστατικών όταν δεν υπάρχουν δομές, χώροι και χρήματα από το κράτος για να φιλοξενηθούν, να στεγαστούν, να σιτιστούν και να στηριχτούν τόσες ψυχές που κινδυνεύουν;

Σπουδάστρια: Η αλήθεια είναι ότι η πολιτεία καλό θα ήταν να είχε αναπτύξει περισσότερο τα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας και περισσότερες δράσεις προς την παιδική προστασία. Γνωρίζετε εάν εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης; είτε σε κρατικό, είτε σε ιδιωτικό επίπεδο.

Παιδαγ: Προσπάθειες γίνονται. Δράσεις όπως ομιλίες, συνέδρια, σποτάκια στην τηλεόραση, ενημερώσεις σε σχολεία, ενημερώσεις σε γονείς, σε δασκάλους γίνονται και μέσα από το σύλλογό μας από ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς αλλά και από άλλες οργανώσεις που προσπαθούν να κινητοποιήσουν και να ενημερώσουν τον κόσμο για το φαινόμενο της κακοποίησης, της βίας και των επιπτώσεων στην ψυχική υγεία του παιδιού.

Υπάρχουν και τηλεφωνικές γραμμές και στο χαμόγελο αλλά και από άλλες οργανώσεις , που μπορείς να καλέσεις για βοήθεια σε περιπτώσεις τέτοιων περιστατικών και να επέμβουν άμεσα για βοήθεια και ψυχολογική στήριξη.

Σπουδάστρια: Γνωρίζετε ποια είναι τα κύρια θέματα των ομιλιών, των συνεδρίων, των ενημερώσεων στα σχολεία;

Παιδαγ: Δεν γνωρίζω αυτή την στιγμή συγκεκριμένα ,όμως γνωρίζω ότι τα θέματα περιστρέφονται γύρα από το φαινόμενο της βίας της παιδικής ηλικίας, βία στο διαδίκτυο, για την ενδοοικογενειακή βία, βία μεταξύ των συζύγων που έχει αντίκτυπο στα μέλη της οικογένειας, σεξουαλική βία ανηλίκων και internet. Είναι κύρια θέματα που απασχολούν την κοινωνία μας και ευελπιστώ στο μέλλον λιγότερα περιστατικά κακοποιημένων παιδιών. Η στήριξη να πω ακόμα, ότι είναι κυρίως ιδιωτική και οι περισσότερες δράσεις ,από ότι φαίνεται το κράτος είναι ανίκανο να βοηθήσει ακόμα και τους δημόσιους φορείς που είναι υπό την αιγίδα του, ας πούμε, πόσο μάλλον τα ιδιωτικά πλαίσια.

Σπουδάστρια: Έτσι φαίνεται! Κάπου εδώ τελειώσαμε και σε αυτό το σημείο θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τις πληροφορίες που μου δώσατε και για τον χρόνο που μου αφιερώσατε.

Παιδαγ: Παρακαλώ. δεν κάνει τίποτα.

Σπουδαστρια: Γεια σας, κ πάλι ευχαριστώ!

Παιδαγ: Γεια σου,καλή σταδιοδρομία!

Κονταξή Μαρία (κοινωνική λειτουργός στο Χαμόγελο του Παιδιού)

Σπουδάστρια: Καλήμερα, τι κάνετε; Είμαι σπουδάστρια κοινωνικής εργασίας που είχαμε ραντεβού.

Κ.Λ: Ναι ,ναι θυμάμαι, κάθισε μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Σπουδάστρια: Είστε κοινωνική λειτουργός στο Χαμόγελο, ποιες είναι οι αρμοδιότητές σας ,δηλαδή τι ακριβώς κάνετε και πόσο διάστημα εργάζεστε εδώ;

Κ.Λ: Εργάζομαι τέσσερα χρόνια ως κοινωνική λειτουργός στο Χαμόγελο. Είμαι υπεύθυνη του χώρου στο Μοσχάτο γιατί όπως γνωρίζεις διαθέτουμε και άλλο χώρο στο Μαρούσι.

Σπουδάστρια: ναι το γνωρίζω γιατί επισκέφτηκα τον χώρο πριν δυο εβδομάδες, πήρα και από εκεί συνεντεύξεις από το κ. Αλεβίζο και την κ.Λαγουμιτζή.

Κ.Λ: Μια χαρά δηλαδή, ενημερώθηκες εν μέρει.. λοιπόν στο σπίτι στο Μοσχάτο διαμένουν 25 παιδιά από 2,5 έως 18 ετών. Όλο το χαμόγελο διαθέτει 10 σπίτια. Το κάθε σπίτι έχει ένα ταμείο από δωρεές, από εταιρίες κτλ, μέσα στα καθήκοντά μου διαχειρίζομαι και το ταμείο.

Αναλαμβάνω τις συναντήσεις με τους γονείς τους ,ώστε να τα βλέπουν και να επικοινωνούν, εάν έχει κριθεί από τον εισαγγελέα φυσικά. Ακόμα κάνω ομάδες με τα παιδιά, χωρίζοντάς τα ηλικιακά, γιατί διαφορετικά θέματα ενδιαφέρουν και απασχολούν, τις ηλικίες 6-10 και διαφορετικά τις ηλικίες 12-18 για παράδειγμα. Αύριο τα παιδιά παίρνουν βαθμούς θα κάνουμε μια συνάντηση, με ατομική ενημέρωση για το καθένα πως τα πάνε στο σχολείο ξεχωριστά που θα συζητήσουμε για τυχόν δυσκολίες μαθημάτων και οτιδήποτε προκύψει. Ανάλογα με τα ζητήματα που προκύπτουν κάνουμε ατομικές και ομαδικές συναντήσεις με τα παιδιά, συναντήσεις με τους παιδαγωγούς δυο φορές το μήνα. Όταν έχουμε να πάμε σε συναυλίες ,σε παραστάσεις και σε διάφορες εκδηλώσεις συζητάμε για το πως θα συμπεριφερθούν στην κάθε περίπτωση, πως πρέπει να λειτουργήσουν. Είμαι υπεύθυνη για όλα τα παιδιά και βρίσκομαι σε συχνή επαφή ώστε να γνωρίζω τις ανάγκες τους και έπειτα να συνεισφέρω σε αυτές.

Σπουδάστρια: ποιο από τα δυο φαινόμενα της κακοποίησης και της παραμέλησης αντιμετωπίζετε ποιο συχνά από τα παιδιά που έρχονται εδώ;

Κ.Λ: κοίτα σίγουρα υπάρχουν και τα δυο στον κόσμο και το διαπιστώνουμε συχνά. Σε άλλα πλαίσια μπορεί να υπάρχουν περισσότερα κακοποιημένα παιδιά σωματικά ή ψυχικά, από τα παιδιά όμως που έρχονται εδώ, η παραμέληση σε αυτά ,εμφανίζεται πιο συχνά.

Σπουδάστρια: ποιες είναι οι αιτίες που προσέρχονται τα παιδιά εδώ ;

Κ.Λ: Οικονομικές ,κοινωνικές ,παιδιά που αντιμετωπίζουν βιοποριστικά προβλήματα ,παιδιά που υποσιτίζονται, που παραμελούνται δηλαδή και που οι οικογένειές τους δεν είναι σε θέση λόγω ασθένειας ή άλλων δυσχερών συνθηκών ή ανικανότητας των ιδίων. Η εγκατάλειψη, η αμέλεια, η εκμετάλλευση και γενικά κάθε είδος κακοποίησης μπορεί να είναι αιτία για να προσέλθει ένα ανήλικο παιδί εδώ.

Σπουδάστρια: Ποιοι παράγοντες πιστεύετε πως συμβάλλουν στην εκδήλωση επιθετικής και βίαιης συμπεριφοράς από την μεριά των ενηλίκων προς το παιδί;

Κ.Λ: Έχει να κάνει με το πώς έχει μεγαλώσει ο καθένας ,τι έχει λάβει από την οικογένειά του. Το ιστορικό των γονέων είναι πολύ σημαντικό , μετά προβλήματα υγείας και ψυχολογικά προβλήματα, όπου τα άτομα δεν ορίζουν τι κάνουν εκείνη τη στιγμή, ναρκωτικά, αλκοολισμός . Κυρίως πιστεύω ότι είναι τα ψυχολογικά προβλήματα που οδηγούν στην βίαιη συμπεριφορά ή την κακοποίηση. Δεν θέλω σε καμία περίπτωση να πιστεύω ότι υγιείς άνθρωποι με σώας τας φρένας , έχουν τέτοιες συμπεριφορές.

Σπουδάστρια: μπορεί να συμβαίνει και αυτό ,αλλά μάλλον το ποσοστό είναι ελάχιστο;

Κ.Λ: Ναι είναι μικρό το ποσοστό. Το παιδί μπορεί να καταλάβει και με άλλους τρόπους, δεν χρειάζεται να το βασανίσεις ή να το κακομεταχειριστείς για να καταλάβει. Ακόμα και το να μιλάς άσχημα είναι μια λεκτική κακοποίηση.

Σπουδάστρια: Ποια κατά την άποψή σας είναι τα αίτια που οδηγούν μια οικογένεια στην παραμέληση ;

Κ.Λ: Μπορούμε να πούμε ότι το ίδιο ισχύει όπως και στην προηγούμενη ερώτηση. Ένας χρήστης βαριών ουσιών, δεν είναι σε θέση να φροντίσει ένα ανήλικο παιδί. Ενδεχομένως να είναι και η χαμηλή κοινωνικο-οικονομική κατάσταση ,που αποδυναμώνει την οικογένεια . Η ανωριμότητα των γονέων και οι συναισθηματικές διαταραχές τους, μπορούν να οδηγήσουν σε μη φυσιολογικές σχέσεις.

Σπουδάστρια: Ποια στάση πιστεύετε, θα πρέπει να τηρείται από το εξωοικογενειακό περιβάλλον σε περίπτωση που αντιληφθούν γεγονός κακοποίησης-παραμέλησης ανηλίκου ;

Κ.Λ: Αρχικά μπορούν να ενημερώσουν έναν ειδικό και να ενημερωθούν οι ίδιοι γονείς και συγγενικό περιβάλλον. Π.χ στην γραμμή μας 10-56 ώστε να γνωστοποιήσει το γεγονός και να μάθει από κει και πέρα τι πρέπει να κάνει. Η ενημέρωση στις υπηρεσίες είναι το πρώτο ,έπειτα οι επαγγελματίες θα δώσουν κατεύθυνση και θα παρέμβουν είτε συμβουλευτικά είτε πιο άμεσα ,όταν το παιδί κινδυνεύει. Μια καταγγελία μπορεί να σώσει ένα άτομο, καλό είναι να μην το αποκρύπτουμε και αν το γίνεται γνωστό από συγγενικό πρόσωπο ,καλύτερα να μην επέμβει το ίδιο μέσα στην οικογένεια γιατί υπάρχει πιθανότητα να δημιουργήσει χειρότερα προβλήματα.

Σπουδάστρια: Δηλαδή;

Κ.Λ: Να δημιουργηθούν εντάσεις και φασαρίες μεταξύ της οικογένειας, προστριβές και να αποκοπούν οι σχέσεις της οικογένειας, με το συγγενικό άτομο.

Σπουδάστρια: Στάσεις και αντιλήψεις της ευρύτερης κοινωνίας όπως το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο, νομίζετε πως λειτουργούν διευκολυντικά στην εκδήλωση μιας ενδεχόμενης κακοποίησης ;

Κ.Λ: Το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο.. Ούτε καν. Αυτή η φράση δεν επηρεάζει και δεν έχει καμία σχέση με την πραγματική κακοποίηση, τον ξυλοδαρμό και την βία. Για γονείς που έχουν ένα επίπεδο νοημοσύνης δεν μπορεί να πιστεύουν κάτι τέτοιο, είναι αδιανόητο.

Σπουδάστρια: Πως και κατά πόσο επηρεάζει το φαινόμενο της κακοποίησης, την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού κατά την γνώμη σας;

Κ.Λ: Επηρεάζει πολύ, κυρίως στην συμπεριφορά του, γίνονται επιθετικά όσα έχουν δεχτεί κακοποίηση σωματική ,συναισθηματική ή και λεκτική. Επηρεάζονται στην ψυχολογία τους, δεν εμπιστεύονται αφού οι ίδιοι οι γονείς τους πρόδωσαν, οι σχέσεις με άλλους ανθρώπους και με τα άλλα παιδιά δυσκολεύουν. Μπορεί να επιφέρει χαμηλή σχολική επίδοση, αποστροφή από το σχολείο, μαθησιακές δυσκολίες άγχος, μελαγχολία, να μην αναζητούν ενδιαφέροντα. Τα συναισθήματά τους ίσως για καιρό να είναι μπερδεμένα, μπορεί να αντιμετωπίσουν μια μορφή κατάθλιψης ,φοβίας και παρόμοια.

Σπουδάστρια: ποιες πιστεύετε ότι είναι οι επιπτώσεις της παραμέλησης ενός ανηλίκου γενικότερα αλλά και πιο ειδικά στην κοινωνικοποίηση του;

Κ.Λ : Γενικά αλλά και ειδικά μπορεί τα κακοποιημένα-παραμελημένα παιδιά να εμφανίσουν ανασφάλειες, χαμηλή αυτοεκτίμηση, αρνητικά συναισθήματα, απόμακρη στάση και συμπεριφορές που θα οδηγήσουν το παιδί σε μια ανώριμη προσωπικότητα, που θα έχει αντίκτυπο και στην κοινωνία που θα ζει αλλά και στο οικογενειακό του περιβάλλον. Όλα είναι αλληλένδετα.

Σπουδάστρια: Πως θα αξιολογούσατε τους ήδη υπάρχοντες κοινωνικούς φορείς για την αντιμετώπιση των αναγκών των κακοποιημένων-παραμελημένων ανηλίκων;

Κ.Λ: Το χαμόγελο μαζί με άλλους ιδιωτικούς οργανισμούς και εταιρίες κάνουν μια αξιοπρεπή προσπάθεια. Όσο για κρατικούς, δεν υπάρχει κανείς, όχι στα χαρτιά αλλά στις πράξεις. Και δεν τους γνωρίζουμε αλλά και δεν τους αναγνωρίζουμε, δηλαδή δεν ξέρω κάποιον κρατικό φορέα που να υπάρχει και να αντιμετωπίζει ανάγκες κακοποιημένων – παραμελημένων παιδιών. Υπάρχουν οργανισμοί που από μόνοι τους προσπαθούν να κάνουν κάτι με την βοήθεια και τη συνεισφορά των απλών πολιτών, όπως εμείς. Προσπαθούμε να αντιμετωπίσουμε της ανάγκες των παιδιών σε όλα τα επίπεδα , με επαγγελματίες ψυχολόγους ,κοινωνικούς λειτουργούς, παιδοψυχολόγους, εργοθεραπευτές. Φροντίζουμε για την εκπαίδευσή τους ,την ψυχαγωγία τους. Ανακουφίζουμε θα έλεγα μερικές από τις πληγές. Αυτές που είναι στο χέρι μας.

Σπουδάστρια: Από όσα γνωρίζετε, εφαρμόζονται προγράμματα πρόληψης αυτών των φαινομένων; είτε σε κρατικό ,είτε σε ιδιωτικό επίπεδο.

Κ.Λ: Στο Χαμόγελο λειτουργεί τμήμα ενημέρωσης, σε όλα τα σχολεία της Ελλάδας. Κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι και άλλοι επαγγελματίες κάνουν ενημερώσεις για ζητήματα που αφορούν την παιδική ηλικία αλλά και τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς.Ιδιωτικοί οργανισμοί, που συνεργάζονται μαζί με μας κάνουν μια καλή δουλειά πάνω σε αυτό το κομμάτι, σύμφωνα πάντα με τα μέσα που διαθέτουμε.Η τηλεφωνική γραμμή 10-56 αφορά την πρόληψη και δίνει μια μορφή συμβουλευτικής . Διοργανώνονται και συνέδρια με κατά καιρούς που αν κοιτάξει κάποιος που ενδιαφέρεται στο internet θα βρει.

Σπουδάστρια: ποια είναι τα κύρια θέματα των ενημερώσεων που κάνετε στα σχολεία;

Κ.Λ: Η βία ,η ενδοοικογενειακή βία, ψυχικές διαταραχές, internet ,facebook, μορφές κακοποίησης. Η πρόληψη είναι σημαντική αλλά στις περιπτώσεις των καταγγελιών που δεχόμαστε, δεν ξέρω αν αρκούν αλλά σίγουρα είναι ένα λιθαράκι στον τομέα της πρόληψης . Όταν συμβεί το γεγονός, μπαίνουμε στον τομέα της αντιμετώπισης που είναι μεγάλη κουβέντα και εξαρτάται από την περίπτωση. Ελπίζω να σε κατατόπισα και να βοήθησα σε αυτό που θέλεις να κάνεις.

Σπουδάστρια: Ναι με βοηθήσατε πάρα πολύ. Ήταν σημαντικά όσα είπαμε και σας ευχαριστώ για τον χρόνο που διαθέσατε.

Κ.Λ: Εντάξει σε κάλυψα, τελειώσαμε δηλαδή ;

Σπουδάστρια: Ναι τελειώσαμε, σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας και την βοήθειά σας. Αν χρειαστώ κάτι παραπάνω θα επικοινωνήσουμε πάλι. Γεια σας!

Κ.Λ: Εντάξει , καλό μεσημέρι!

